

פרשה שביעית: הבור

פתקי דודים

הננו רואים, וכן הגדנו כבר, שבשנה השלישית להתלקחותה — בשנת העשר לשבת יוסף בבית החצרון — התחילה אשת פוטיפר מציעה אהבתה, בסערת־פרצים הולכת וגוברת. בעיקרו, אין החילוק בין „גילוי סודה” בשנה השנייה ובין „הצעתה” בשנה השלישית רב כלי־כך; המדרגה השלישית היתה לכאורה כלולה כבר בשנייה; הן נכנסות, זו בחחום זו, והנכול שביניהן זורם ועובר. מכל־מקום קיים הוא; ובכדי לחצות אותה, לעבור מן ההתמפרות־שבלב ומן המבטים החמדניים, שהיו כמובן גם הם מביעים שידולים, אל דברים מפורשים, ולתבוע בפה, פירושו מאמץ של הבלגה עצמית, שאינו נופל כמעט מן המאמץ שהיה נדרש לה אילו רצתה להבליג על חולשתה ולוותר על תאוותה לעבד, — ובכל־זאת היה הבדל קטן; שאם־לא־כן, מסתבר, שהיתה מבפרת הבלגה זו, ובוחרת בכיבוש־היצר.

היא לא כן עשתה; תחת אשר תבליג על אהבתה, בחרה בהבלגה על גאוותה ועל בושתה, שהיתה אמנם קשה למדי, אך מכל־מקום מעט יותר קלה. — קלה במקצת־מן־המקצת, ולוא אך מטעם זה, שבכך לא היתה עזובה לנפשה כפי שהיתה אוססה להיות במאבק עם תאוותה, שכן דודו, הננס־המולידי, עמד כאן לימינה, והיה מהלך הנה והלום, בינה ובין בן־יעקוב, בחזקת יחיד וראשון — כפי שהוא חשב — ובהדרת־כבוד רב, בתפקידו של איש־חסדים זדוני, יועץ וציר־שלוח, ומלבה את האש בפה מלא בשני הצדדים. כי ממילא מובן, — היטיב הפיר דודו, ולא פחות מאהוביאלון המרעיד בפחדו, שתוכנית־המרפא הפדגוגית של יוסף, בה ביקש לנמק, מדוע אינו מתרחק מעל האדונית, אלא עומד לפניו כמעט יום־יום, אינה אלא הבל־הבלים ושטות־כמור־שכתוב; שלאמיתו של דבר שריו הוא מכבר, מדעת או שלא מדעת, במצבו של האל הקורע ומנתק חותלותיו, בשטח זה היתה שנינות־דעונו־ומזימתו לא רק שקולה כנגד מידותיו של השושיבין הקטן, אלא עולה עליהן בהרבה.

„בן־המשק הצעיר”, אמר בקצהו האחד של הדרך, „אתה ידעת עד הנה, איך להתקדם ולהצליח, שום צרות־עין לא תוכל להכחיש את הדבר, ומידה זו רחוקה ממני. אתה רמסת לארץ את כל אלה שהיו ממעל לך, על־אף מוצאך אשר שפל הוא, אס־כי מהוגן, בלי ספק, אתה מתגורר בחדר־הייחוד של שלומי־האמונים, הממות, שהיו חלקו הטוב של אוסיר־מונת־כאף, בדגן ובלחם, בשיכר ובאוויזים.

בבדים ובעורות, נפלו בחלקך לשמח את נפשך. אתה הוא המוציא אותם למכירה בשוק, שהרי לא תוכל לאוכלם לבדך, וכן תרבה את קניינך, דומה שאיש מוגמר אתה. אולם, היום כובש־ארץ מחר נשבר־כחרס, היום חוגג מחר יתמוגג, אומרים הבריות על אדם, שאינו יודע לשמור על מזלו ולהחזיקו בידיו, ולבצר את חומותיו ולבנות ביתו על יסוד בליימוט, למען יעמוד לעד כמקדש מתים. אכן, לעיתים קרובות יקרה, ויחזור ויקרה, שמזלו של אותו אדם אינו חסר אלא מעט מאוד כשביל שיגיע לכליל־תפארתו, לשלמותו ולחוסנו העומד לעולמים, ולא היה צריך אלא להושיט ידו ולאחוז בו. אבל דרך הכסיל הוא, שיחדל ולא יאחו בו, בין בגלל מורך ובין בגלל תמהון־לב, בין מחמת עצלותו או גם מחמת שחצנותו; טומן הוא את ידו בכנף מעילו, מתעקש, ולא יושיט אותה אל גמר הצלחתו, אלא דוחה אותו, מזלזל בו, ורוח יישאנו. והתוצאה? תוצאתה דיכודך, מאחר שכל־מזלו וכל־ברכתו נהרסים וביתו שדה ייחרש, ולא ידע איש את מקומו, חלף אותו זילזול בגמר הצלחתו. כי על־ידי־כך נסתחפה שדהו ודרכו נשחתה בעיני כוחות שביקשו לעמוד לימינו בהצלחתו ולהעניק לו את חסדם הנאה עד תכלית מרום אושרו, למען יעמוד לנצח, ועתה, מאחר שנמאסו ונעלבו, יחרה אפם ויקצפו כים נגרש, ועיניהם יורות שלהבות־אש ולבם יתגעש ויחולל חולות בסופה כהררי מזרח, באשר לא די להם שיפנו עורף להצלחתו של אותו איש, כי־אם היפוכו יעשו, ונגדה יפנו במלוא זעפם העצום לכלותה ולהורסה עד היסוד, ודבר של מה־בכך הוא בעיניהם. אין עמי ספק, כי ידוע ידעת, מה תיקר בעיני, עיני־איש הולך־מישרים, הצלחתך, — אמנם לא רק הצלחתך, כי אם גם, ובאותה מידה ממש, הצלחתה של אישיות, שאליה מרמזות מליי, — כפי שמקווה אני: בבהירות בלא־משגה. אבל הללו, היינר־הך הן: הצלחתה היא הצלחתך, והצלחתך — הצלחתה; אחדות זו — אמת מאושרת היא מכבר, ואין עלינו, אלא להגשים אותה למעשה, להרבות חדוות־תענוגות. כי אֶזכרה וכי אדמה בנפשי, מה עצומה היא חדוות־התענוגות, שאחדות זו עתידה להעניק לך, ראשי עלי סחרחר, ראשו של גבר חסון כמוני. אינני מדבר על חדוות־הבשרים, ראשית משום הצניעות, ושנית, משום שמאליו מובן, שתהיה גדולה עד־מאוד עקב עדנת עור־הבשר שכמוהו כמשי, ועקב חמודות האיברים אשר לאישיות הנודעת. על־מה אני מדבר, על חדוות־התענוגות שבנפש, שבהכרח עתידה היא לעלה ולשגב את החדווה האחרת עד לאין־שיעור, ועיקרה יהיה במחשבה, שאתה, כפי שהגך, זרע אנשים מכובדים בדאי, אך מכל־מקום פשוטים ונוכריים, תזכה לחבק בזרועותיך את היפה והאצילה בנשיהן של שתי הארצות ולעורר בה את האנחות הנעלות והנישאות ביותר, למענך, כביכול בתורת אות ומופת, שאתה, העלם בן המדבר והעוני, הכרעת את ארץ מצרים והיא הנאנחת מתחת־יך. ומה מחיר אתה משלם בעד עדנת־גיל זו, הכפולה, אשר כל מנה ומנה שבה תדרבן את השנייה בלי־הרף ותשגיאה למרום אשר לא נשמע כמוהו מאז ומעולם? אינך משלם מאומה, אדרבה, שכר אתה נוטל בעדה — משמע, נצח־אורך אשר אין עוד לערער ולזעזע, באשר בכך השתרר תשתרר באמת ותהיה אדון ושליט על הבית הנה. כי מי שקנה את

האדונית", אמר דודו, "קנה את האדנות האמיתית." הוא הגביה את גדות זרועותיו הקטנות כפי שהיה נהוג לפני פוטיפר, והטיל נשיקת־כף כלפי הארץ. לידע ולהיורדע, שמראש הוא כבר מנשק אותה לפני יוסף.

יוסף שמע אמנם בשאט־נפש את נאמו הנפתל, השפל, של סרסור־התזוננים, אבל מכל־מקום הוא שמע עד הסוף, ועל־כן לא לגמרי התאימה לו לשון הרהב, אשר בה השיב:

"נוח היה לי, הגמד, לולא הרבית כל־כך לדבר מטעם עצמך ולהרצות לפני את רעיוני רוחך המופלאים, שאינם מעלים ואינם מורידים הרבה, ויפה היה בעיניי, שתישאר בגבול מעמדך בחזקת מודיע ושליח בין פה לשם. אם יש בפיך דבר להשמיעו מפי מקום גבוה, עשה את שליחותך, ואם לא, מוטב, שתפזר את רגליך."

"אולם אם אפזר את רגליי בטרם עת", ענה דודו, "ובטרם מילאתי את שליחותי, והבאתי על עצמי אשם. כי יש עמי דבר בשבילך ועלי למוסרו בידך. והן מותר למודיע ולציר שלוח ממקום גבוה, שיעטר מעט את שליחותו משל עצמו, לקשטה ולפרשה."

"מה הדבר?" שאל יוסף.

הננס נשא משהו והושיטו אליו, והוא פתק־גומא, איגרת צרה מאוד וארוכה,

עליה העלתה מות מלים אחדות במצבוע...

ובקצהו השני של הדרך כה דובר ההפכפוך:

"ככל אוות נפשך, גברתי הדגולה, ישאף עבדך, הנאמן בעבדיך (ובכניני זה אני מכוון אל עצמי), לשרתך, ולמורת־רוחו הוא הזמן, אשר בו מתמשכים הדברים ומתקדמים המעשים בשביל שיעקרו ממקומם, כי כבד־תנועה הוא ונרפה בהילוכו. דבר זה צובט את קרביו של הנזכר־לעיל ומיעזו חמרמו מרוגז ומעצבת, פן תסבול יפיותך בגללו. לא שרואה אני אותה כבר כסובלת, — חלילה לי מן האלים, כי אכן מלבבלת היא בליבלובה הנעלה ביותר ושפעתה מופלגת באמת בריבוי מידות, עד שיכולה היתה אפילו להתמעט לא מעט ועדיין היתה נישאת גבוהה ומזהירה מעל לכל המידות האנושיות־הרגילות. עד כאן — נאה ויאה! אך אם לא יפיותך, הן יסבול כבודך — ועמו גם כבודי שלי — מחמת הנסיבות ומחמת מצב־הדברים, לאמור, שהנער ההוא אשר־על־הבית, הקורא לעצמו אוסרסיף, אך אני הייתי חפץ לקרוא לו "נפר־נפרו", יען־אשר "היפה ביפים" הוא בלי ספק... השם מוצא חן בעיניך, אם לא כן? אני המצאתי לו לשימושך — משמע, לאמיתו של דבר לא המצאתי, אלא חטפתיו על־פי השמועה, כדי שאעמיד אותו לרשותך; כי רבים מאוד קוראים לו בשם זה גם בבית וגם בדרכי היבשה ובנתיבות המיים ובעיר, ולא עוד, אלא הנשים על הגגות ועל החומות מכנות אותו כך על־פי הרוב, הנשים, אשר נגד התנהגותן עדיין לא יכול להיעשות שום דבר של ממש, לדאבון לבי... אבל, הרשיני ואמשיך את נאומי אשר יפה שקלתי אותו בדעתי מראש! כי כתולעת המכרסמת היא בתוך עבדך הנאמן למען כבודך, ועד כבוד היא מנקרת, בגלל אשר כה אט־אט את מתקרבת באותו נפר־נפרו אל מטרך, שהיא:

לגלות את מקור הקסמים. שבידו, להפיל אותו בפה, עד שיהא אנוס להגיד לך. מה שמו. אמנם, עלה בידי להסדיר ולכוונן את הדבר, אצלך ואצלו כאחד, שהאדונית והעבד לא עוד יתקרבו זה אל זה בליווי סופרים ונערות, כִּי־אם בלי מכשול ובלי משא גינונים ייפגשו, ופה אל פה ועין בעין ישיחו יחדיו. בדבר הזה צפון יתרון רב וסיכוי טוב, משמע, שסוף־סוף יגיד לך את שמו בשעה טמורה ומתוקה ונפשוך תתעטף עליך מחדוות הניצחון עליו, על נַעֲרֵה־משוּבוֹת, ועל כל הבריות שרוחם מתלהלה למראה פיו ועיניו. כי את תחתמי את פיו כך שיעתק ממנו הדיבור השובה־לבבות, ואת תעשי שעינו המקסימה תישבר בחדוות המפלה, אבל המכשול הוא, שה־ער יוצא חוצץ כנגד המפלה אתך ואינו רוצה ליפול בפה על־ידיך, שגברתו את, והתנגדות זו, פשוטה כמשמעה, התמרדות היא בעיניי, מעשה שמיסוד הבושה, אשר דודו אינו מהסס לכנות אותה בשם חוסר־בושה. כי איך? ! כי מה? ! את מבקשת לנצח אותו ותובעת אותו למפלה, את, ילדת אמון, פרח בית־הנשים הדרומי, ואילו הוא, זרע עֲאֵמוֹ החבירי, עבד נוכרי וילוד עוני־וריש, הוא מעיז להמרות רצונך, אינו רוצה את אשר רוצה אַת, ומסתתר הוא מפניך מאחורי הבלים ומספרים של משק־הבית? אין לשאת את הדבר, כחש־ומעל הוא ומצח־נחושה ובגידת אלוהי אסיה, החבים מס עובד לאמוֹן, האדון במסגדו. כך שינה הליל שם הבית את פניו וגם את תוכנו, שראשיתו בושת שיגשוגו של העבד בבית, ועתה נהפך להתמרדותם הגלוייה של אלוהי אסיה, המסרבים להעלות את מס־חובם לאמוֹן, באשר מונעים הם את מפלתו של עלם זה לפניך, בת אמוֹן. עד כה הגיעו הדברים, אני השמעתי אזהרתי בעוד מועד, אבל גם אותך, אשה גדולה, לא יוכל אֶל־הצדק לנקות כליל ולהלבין את אשמתך בתועבה זו, לאמור, שהמעשה כושל כלי־כך ואינו מתקרב אל תכליתו. כי אין את מאיצה בו שיתקדם; ובעדנת־דעתך הילדתית רשות נתת לעלם הלו, שיערוך משח־תענועים באמוֹן, מלך האֵלים, על־ידי תחבולות ותואנות, וכך הוא ממרה את רצונו מירח לירח. הן זוועה היא, אבל באורח־עלומיך מקור הרע, כי חסרה את מלוא־התוקף בעניינים אלה ונעדרת ממך חוכמת הניסיון. סלחי לעבד ישר־דרך את תוכחתו, כי אכן, מאין יתמלא חסרוֹנְךָ? כי זאת עצתי, וכן עליך לעשות: שתהיי מזמנת בלי עקיפים את המשתמט, ותובעת ממנו במישרים, שיעלה את המס הנתון עליו וייכנע, למען לא יוכל להתחמק עוד. והיה אם לא תוכלי לעשות כן בדיבור־פה, בגלל אורח־עלומיך, הרי לפניך דרך אחרת, דרך הכתב והפתקים הממתיקים, אשר על־כורחו יבין לשונם, אם יקרא, בין שירצה ובין שימאן, כי כתוב יהיה כך למשל: התחפוץ להכריעני היום בשחוק־הטבלה? הבה ונערוך את המשחק יחדיו שנינו! זכר כמין זה נקרא פתק מתק, בו יודעת הבגרות העזה להשיח דברים מפורשים ברמו נמלץ. הרשיני להגיש לך כלי כתיבה, ואת רק תכתבי כלי־אשר אציע, ואני אביא אליו את איגרתך, למען יקום ויהיה המעשה לכבוד שמו של אמוֹן!

כן דיבר דודו, דודו, הננס המומחה, ובאמת כתבה אֲנִי במבוכתה ובכניעתה, אורח־עלומים, לפני סמכותו של התקיף בתחום זה, ועשתה הכול כפי הדרכתו; ויוסף קרא ולא יכול להסתיר את סומקו־שֶׁל־אָתוֹם המכסה את פניו

תוך־כדי־קריאה, ועל־כן, מחמת רוגזו על תגובתו הגלויה, גירש את נושא־
המכתב מלפניו, בלי להודות לו. אולם, על־אף כל לחישת־הפחדים מן העבר
השני, שהפצירה בו שלא ייענה חלילה לתביעה הפורשת רשת לרגליו, נשמע לה
בכל־זאת ושיחק עם האדונית את משחק־הטבלה בינו לבינה בטרקלין־העמידים,
מתחת לצלם דמות רע־הורא־חזיתי; במשחק הראשון הדף אותה אל „המיים”,
ובשני הניח לה שתהדוף אותו, וכך היו הניצחון והמפלה שקולים, ותוצאת
התחרות — תיקו, לאכזבתו של דודו, שראה, כי המעשה עדיין כושל.

על־כן עשה צעד נוסף, והטיל את כל מזימתו על כף המאזניים, גמר־אימר
ואף ביצע, עד שיכול היה להשמיע באוזני יוסף:

„יש בידי דבר בשבילך ממקור מיוחד.”

„מהו?” שאל יוסף.

אז הרים הננס והושיט לו פתק צר, שאפשר היה לומר עליו באמת, שקידם
את העניין בדחיפת־פתע נואשת, יען־כי כבר הכיל את המלה, כפשוטה
וכמשמעותה, אשר קראנו לה, שגגה העולה מן הכתוב, הואיל והיתה מלה שנאמרה
אמנם, אך לא בפי זונה, כי־אם בפי אשה המומה; והובעה כמו־כן בעיקוף
המיוחד לכל דבר־שבכתב: ובכלל זה גם הכתב המצרי, אשר בו השתמשה
כמובן בעלת־האיגרת, שבצימצומה הנאה של מלאכת־ציורו, המניח את התנועות
באלם, עם תמויות־הסמל הנטועות בו פה־ושם ובכל־מקום לרמוז בדוחק אל סוגו
של צליל־העיצור. — כתב זה, שיש בו תמיד משהו מחידת־הכישוף, ממליצת
ההעלמה־למחצה ומן התחפושת השנונה שבמשחק־ראשית־יבוא, עד שדומה, כאילו
כל עצמו לא נוצר למעשה, אלא לכתיבת פתקים ממתקים, שהרי גם הדבר
המפורש ביותר מרמז בו רמז של פיקחות־רב־ת־כוונות, הקטע המכריע שבאגרתה
של מות־אס־א־נת, זה, שרשאים אנו לכנותו בשם „עוקץ”, היה עשוי שלושת
סימני הגה, שאחרים, נאים כמותם קדמו להם, בעוד שאחריהם היפיעה דמות־
סמלה המשורטטת בחיפזון של יצוע שמראשותיו ראש אריה, והנוט שוכב עליו,
צורת חידת־הצירים היתה כזו:

ופירושה „לשכב” או „לישון”. כי שני אלה מתבטאים במלה אחת בלשון פֶּמֶת;
„שכוב” ו„ישן” אחד הם בכתב מצרי; וכל השורה הכתובה על רצועת־הפתק,
החתומה בצויר־אות הישר, שפירושו „מות”, הודיעה ברורות, בלי עקיפין: „בוא
ונעשה לנו שעה של שינה.”

תעודה שכזו! יקרה מפו, הדורת־כבוד ונוגעת אל הלב, אם־כי חמורה,
מדכדכת ורעה לפי טיבה. הנה לפנינו המלה בצורתה הקדמונית, בניסוחה המפורג,
בדמות אשר שיוותה לה לשון מצרים, — אותה מלה של הצעה תובענית,
ששיגרה אשת־פּוּטִיפּר ליוסף כפי עדות המסורת, באותות־כתב, בראשונה,

כאשר השיא אותה דודג הננס־המוליד, ועירה עליה את המלים מחמת פיו. ואם גם אנחנו נרגשים כה למראה הכתב, עד־מה הזדעזע יוסף לאחר שפתר אותו! פניו החווירו, וכולו בלהה, וכך הצפין אותו מהר בכף ידו, ואת דודג גירש מפניו בידית המניפה. אבל הבשורה, התביעה המתוקה, קריאת־הפיתויים בערגתה־בהבטחתה, בידו היתה, ואם־אמנם לפי היושר לא ייתכן כמעט שהיה מופתע ממנה, מכל־מקום הרעישה אותו במידה עצומה והסעירה את דמו בכוח אדיר כל־כך, שאנוסים היינו לחשוש, פן לא תעמוד לו רוח־ההתנגדות שבשבעת־הטעמים, אילו נעלם מאתנו — בגלל תדהמתה של שעה חגיגית זו במהלך־הסיפור —, מה היה סוף המעשה. אולם יוסף, אשר בו התארע המעשה בעת שהסיפור סיפר את עצמו במקורו, חי היה כולו, בפועל ממש, בשעתו הנוכחית של חגו, ולפיכך לא יכול להשקיף אל מעבר לה, ולא יכול להיות בטוח בסיומו, כל־ל־עיקר. בנקודה שבה אנו עומדים, היה הסיפור תלוי ברפיון, וברגע המכריע לא היה אלא כחוט השערה בינו ובין האפשרות, ששבעת הטעמים ינחלו קלון ויוסף יחטא, — כפשע היה בין דרך היושר ובין הכישלון. ודאי, ידע יוסף, שמנוי וגמור עמו לבלי לעשות את המשגה הגדול ולבלי לקלקל את דרכו לפני האלוהים. אבל אהובי־אל־הגרוגרת צדק בכל־זאת בשעה שהעלה סברא, כי שביעת־רצונו של יוסף מחופש־הבחירה בין הטוב ובין הרע, לכאורה איננה, אלא כעין משיכת־חן לרע עצמו, ולא רק לחופש הבחירה; אך בראש־לכול כוללת נטייה כזו אל הרע — המתלבשת כעינוג־נפש על חופש־הבחירה — עוד נטייה נוספת: להחליף את המידות מחמת חסרון צלילות־הדעת ולעשות אל־פין עיניו ועינין אל־פין, משמע, לראות ברע את הטוב. הן מחשבות טובות כל־כך חשב אלוהים ליוסף, — כלום אפשר להניח כלל, שלא ירֶתה לו את העינוג הגא והמתוק, המזדמן לו, או שזימן לו אולי הוא בכבודו ובעצמו? האם לא ייתכן, כי עינוג זה משמש אמצעי לגדלותו שבציפייתה היה חי החטוף, לאחר שעל־ידי עלייתו בבית כבר גמלה במידה כזו, עד שהאדונית נשאה את עיניה אליו, ומבקשת לסמל בשמה המחוק את שמה של ארץ־מצרים כולה, לעשותו כביכול אדון העולם? היכן תמצא גבר צעיר, אשר אשה אהובה מתמסרת לו, והוא לא יראה בכך מיד מעלת גדולה כגדולת אדון העולם? והאם לא זוהי התכלית אשר ראה לו אלוהים: לעשותו אדון העולם?

הנה, כך, בנסיונות כאלה הוכרחה לעמוד בינתו, שכבר לא היתה אז צלולה כל צורכה. הטוב והרע החלו להסתכסך בקרבו ולהתבלבל; לרגעים היה נוטה לפרש את הרע — כטוב, ואם־כי האות המפורשת הכתובה אחרי „לשכב“, בהיותה מצויירת בדמות חנוט, עשויה היתה לפקוח את עיניו, שיידע, מאיזו מלכות יצא הפיתוי, ויבין כי הכניעה לפניו עלולה להיות פגיעה־אשר־לא־תיסלח באל שאיננו אֶל־חנוטים בעל התמד חדל־תוחלת, אלא אלוהי העולמים, — עדיין היה טעם בכך שלא יסמוך רק על כוחם של שבעת הטעמים ועל מהלכך של שעות־חג עתידות בלבד, כִּי־אם יפקח את אוזניו גם אל דברי ידו הקטן, המשביע אותו בלחישתו, לבל יוסיף ללכת עוד אל האדונית ולבל יקבל עוד

רצונות־פתק מידי השושבין הודוני, אלא יירא את פרהאש, הקרוב ומתקרב להפוך ברוח־פיו את כל השדה הרונן לעפר ואפר. אין ספק, אינה דומה אמירה לעשייה; אכן, קל לומר ליוסף שיוקיר רגליו מחדרי האדונית; אבל הן היא האדונית, ובעת תקרא, עליו להיענות. אולם בה־בשעה נוטה גם האדם עצמו לפתוח את פתחו לפני ברירת הרע, ויתר־על־כן, עודנו משוכב את נפשו ומתענג על חירותו ומשחק באש, בין מתוך רוח גבורה הבוטחת בעצמה והמוכנה לאחוז את הפר בקרניו, ובין מתוך קלות־דעת ותאוה טמורה — וכי מי יוכל להבדיל בין זו לזו?

הלשון הפאובה (משחק ומשחק־סיום)

הגיע הלילה, בשנה השלישית, ומומת־אם־אֶנֶת אשת־פוטיפר נשכה את לשונה, יען־אשר אדיר היה חפצה להגיד לבן־המשק הצעיר, עבד בעלה־לפיתואר־כבודו, את אשר־כבר כתבה בלשון־חידות, אולם מחמת הגאווה והבושה רצתה כמרכן לאסור על לשונה את הדיבור, לבל תבטא את בקשתה מאת העבד: שישקיט את להט דמה. כי סתירה זו נטועה היתה במעמדה בחזקת אדונית: מצד אחד, איום היה בעיניה הדיבור הזה — להציע לו את דמה ובשרה חלף דמו ובשרו, ומצד אחר עניינה וזכותה היה מעשה כזה בחזקת שוחרת־אהבה גברית וכביכול בעלת חותם גברי. על־כן נשכה את לשונה בלילה, מלמעלה למטה, וכמעט חיתכה אותה; ולמחרת מלמלמת היתה כתינוק, מחמת שכשל דיבורה בכאבה.

במשך ימים אחדים לאחר שיגור הפתק לא רצתה לראות את יוסף והסתירה פניה ממנו, כי לא העיזה להביט אל פניו, מאחר שתבעה ממנו בכתב שיתרצה לנחול מפלה. אפס, חסרון קרבתו, הוא שהבשיל את חפצה להגיד לו במו פיה את אשר הגידה לו כבר בכתב־החרטומים; התשוקה אל נוכחותו התלבשה בדמות התשוקה להגיד לו את המלה, אשר הוא, העבד הנאהב, לא הורשה להגידה, ובכן, אם חפצה היא להיודע ביום מן הימים, האם היתה המלה בת־קול מנשמתו, לא נותרה לה ברירה, אלא אנוסה היתה היא עצמה לבטאה, להציע לו את דמה ובשרו, מתוך תקוותה העמוקה, שבכך תבטא את חפץ לבו, משל כמשחררת את המלה מפיו. מעמדה בתורת גבירה דן אותה לחוסר־בושה; אבל על כך הענישה את עצמה מראש, בלילה ההוא, באשר נשכה את לשונה, ולא יכלה איפוא לומר עוד את הצריך להיאמר, אלא כפי שתצליח אחרי קבלת העונש, דהיינו בלימלום כדרך התינוקות, שגם הוא לא היה אלא כעין מפלט, במידה שהמעשה הקיצוני לבש ארשת של תום וחוסר־ישע, והמעשה הצורם יהיה על־ידי כך נוגע אל הלב.

היא זימנה את יוסף על־ידי דודו לראיון בענייני המשק ולמשחק־הטבלה שיערך לאחר־מכן, וקיבלה את פניו בטרקלין־אֶתוֹם לעת סיום שירות־המקרא

אצל פוטיפר באולמו, כשעה לאחר הסעודה. היא נכנסה אליו מחדר משכבה, ומשניגשה והתקרבה, נתן את דעתו בפעם הראשונה, או בפעם הראשונה בהכרה מלאה, על העובדה — שגם אנו שמרנוה לשעה זו — שהיא השתנתה עד־מאוד מאז נגע אליה הדבר, משמע, כפי שמוכרחים אנו להסיק, על־ידי הנגיעה.

היה זה שינוי מופלא, אשר בתיאורו ובציורו כרוכה הסכנה, שדברינו יהיו מזוירים בעיני הקורא, או גם בלתי־מובנים, שינוי, שמאז נגלה ליוסף, עורר בו תמיהה רבה והרהורים מעמיקים. כי עמוקים הם החיים לא רק ברות, לא, אלא גם בבשר. שמא הודקנה האשה במשך הזמן הזה? לא, דבר זה נמנע על־ידי האהבה. האם יפתה? כן ולא. קרוב יותר לומר: לא, לחלוטין, לא, — אם פירושו של יופי הוא: היסוד הראוי לפליאה, השלימות המאשירה, דמות הנהדרת־בתפארת, אשר חיבוקה בזרעותינו מוכרח היה להיראות כחיווייה עילאית, אלא שאין היא פועלת כך, אדרבה, היא מרחיקה את המחשבה ממעשה זה, יען־כי פונה היא אל החוש הבהיר ביותר, אל העין, אך לא אל הפה ואל היד, — במידה שפונה היא בכלל אל אן־שהוא. על־אף כל שפעת החושניות, צפון אז ביופי משהו מן היסוד המופשט והרוחני: הוא מכריז על עצמאותו ועל קיומך המוקדם של הרעיון בטרם הופעתו; הוא איננו תוצרו וכלי־אומנותו של המין, אלא היפוכו: המין משמש לו חומר ואמצעי. יופי נשיי — יכול, שיהיה יופי הלוּבש דמות־הגוף בצורה הנשיית, היסוד הנשיי בתורת אמצעי ביטוי ליפה, אבל איך יהיה, אם ייהפך יהסס בין הרוח ובין החומר, משמע, אם במקום יופי נשיי נדבר על נשיות יפה, הואיל והיסוד הנשיי נהפך לעילה ראשונה ולמחשבה עיקרית, והיופי משמש לו ככינוי, תחת אשר שימשה הנשיות כינוי ליפה? איך יהיה, שואלים אנו, אם המין יחזיק ביופי כמין חומר אשר בו הוא לובש דמות של גוף, כך שעקב זה ישמש ויפעל היופי כאמצעי־ביטוי ליסוד הנשיי? — הן ברור, שמכאן יוצא סוג־של־יופי אחר לגמרי, שונה לחלוטין מן הסוג אשר היללנוהו לעיל, — יופי מטריד, מבעת, העשוי אפילו להתקרב אל הכיעור, יעם־ זאת הוא פועל־להרע בכוח משיכתו של היופי ומעורר ריגוש כמוהו, דהיינו מטעם המין, המעמיד עצמו במקומו, דובר תחתיו וחומס גם את שמו, ובכן, אין זה עוד יופי מהוגן מן הבחינה הרוחנית, כפי שהוא נגלה בנשיות, אלא יופי אשר נשיות מתגלה בו: התפרצותו של המין, יפיות כשפנית.

מלה זו, ודאי שיש בה כדי להבהיל, אולם היא הוכחה כהכרחית לציון השינוי אשר חל בגופה של מות־אֶם־אֵנֶת בהמשך הימים והשנים. זה היה שינוי נוגע־אל־הלב ומעורר־ריגוש כאחד, רע ומקסים, שינוי המתקרב אל היסוד הכישופי. דבר הלמד מעניינו — בשעה שמבקשים אנו להמחיש ברוחנו את פירוש המלה הזאת, חייבים להרחיק ממנה את דמיונה של הפריצות, — חייבים, אנו חוזרים ואומרים, להרחיק אותה, אם־כי יפה נעשה, אם לא נשמטנו מכול־וכול, האם המכשפה — פרוצה היא תמיד? לאו דווקא, ובכל־זאת, אפילו במכשפה החמודה ביותר ניכרת תערובת קלה מיסוד הפריצות, — ואין לתאר אותה בלעדי זאת. גופה החדש של מות היה גוף של כשפנות, מיניות, גוף עגבים,

ולפיכך היה בה שמץ מיסוד הפריצות, אף־על־פי שיסוד זה נגלה לכל־היותר בפגישתם של דשנוניות ורוזן באיבריה. פרוצה של ממש היתה למשל טאבובו השחורה אשר על כלי־התמרוקים, בעלת שדיים כגון נאדות־יין. חזה מות לעומת־זאת, שהיה חנינ־דמות־עלומים, התפתח עקב התלקחותה, התבלט והתנוסס עד מאוד, הפריא פירות־עגבים גדולים מאוד, שבגביה־תם השופעת דבק משהו מצביון הפריצות רק בגלל הסתירה שבינם ובין רוזן ואף כחישותן של עצמות־החזה הקלושות. הכתפיים עצמן נראו ענוגות, צרות, ילדותיות־חמודות והזרועות הפסידו הרבה ממילואן, הן נעשו כמעט מדולדלות. שונה היה מראה הירכיים, שהתפתחו שוב בניגוד לגפיים העליונים — אפשר לומר, בניגוד אשר לא־כדין — והיו חזקות ומשגשגות למעלה מן הראוי, עד־כדי כך, שדמיונן, כאילו הן מתרפקות על קת־מטאטא, אשר ממעל לה משתוחחת האשה, נאחות בה בזרועות קטנות, חלושות, גבה צנום ושדיה משופעים, וכך היא רוכבת עליה במעלה־ההר; ודמיון זה — לא רק קרוב היה, אלא אף נדחק אל עיני המביט, עד שאי־אפשר היה להיפטר ממנו, על כל־אלה נוסף עוד קלסתר פניה המוקף תלתלים צמריים שחורים, אותו קלסתר בעל האף האכוף ולחיי־הצללים, שעליו השתררה מכבר סתירה זו, הסתירה, אשר רק כאן יכולנו למצוא את שמה הנכון, ורק עתה הגיעה עד תכלית עיצוב־צורתה האופייני: אותה סתירה כישופית־לחלוטין בין הארשת החמורה, האפילה־אינמות, בעיניים, ובין פיתוליו הנועזים של הפה עמוק־הזוויות, — הסתירה המרעישה, שבהגיעה אל שיאה, שיוותה לפנים מתיחותה של מסיכה, מתיחות חולנית, שהחריפה כמסתבר על־ידי הכאב הצורב שבלשון המנושכת, אולם, אחת הסיבות שהביאו אותה לידי נשיכתה זו, היתה למעשה הידיעה, שתהיה מוכרחה ללמס כתינוק תמים, ולימלוס־ילדות זה עתיד אולי לשפר ולהעלים את המידה הכישופית הנודעת לה היטיב בגופה החדש.

הנקל לשער את עקת־הלב אשר חש מחולל השינוי הזה למראה האשה, בפעם הראשונה נתחווה לו עתה כל חומרת קלות־הדעת שבה התנהג בשעה שאטם את אוזנו משמוע אל תחינתו של ידידונו טהור־הלב: לסור מפני גברתו, — ותחת זאת הביא את הדברים לידי כך שכתולת־הברבורים תיהפך למכשפה, האינולת שכתוכי־המרפא הפדגוגית שלו חדרה עתה אל תו־עתה, ובפעם הראשונה כאילו דימדמה בו ההכרה, שהתנהגותו בפרשה זו, בחייו החדשים, באשר למידת פליליותה, לא נפלה מהתנהגותו כלפי אִחיו, ידיעה זו, שעתידי היתה להבשיל, ולהגיע מדרגת ההשערה אל דרגת ההכרה המלאה, יש בה משום הסבר לאי־אלה תופעות מאוחרות יותר.

לפי־שעה השתדלו מצפוננו הרע וריגושו הסוער על גילגולה של האדונית בדמות פרוצת־עגבים להסתתר מאחורי יראת־הכבוד המופלגת כעין הערצה בה בירך אותה ודיבר לפניה, והוסיף ללכת, ברצון או באונס, בדרכו הנואלת והנפשעת — ופתח בהרצאה, על־יסוד מגילות־החשבונות שהביאן עמו כרגיל, על צריכתו של בית־הנשים ועל אספקת מזונות ומגדנות אלה ואלה, וכו' על

פיטורים ומינויים חדשים בקרב המשרתים. וכך לא הרגיש מיד את הפגיעה המכאיבה שבלשון האדונית; כי היא אך הקשיבה אליו בארשת-פנים מתוחה להפריה, וכמעט שלא השמיעה קול. אולם לאחר שהתיישבו אצל משחק-הטבלה, משני עבריו של שולחן-המשחק הקטן המגולף: היא — על יצוע-מרגוע העשוי עץ-הובנים ושנהבים, והוא — על ספסלית שכרעיה רגלי-בקר, והעמידו את האבנים המחוטבות בדמות אריות רובצים, והחלו להשיח בסדרי המשחק, בלתי נמנע היה עוד שירגיש בלימלום לשונה, ומוצקתו התגברה על אחת כמה; ומאחר שנתן את דעתו על הפגם בדיבורה כמה פעמים, עד שלא נותר בלבו צל של ספק, הרשה לעצמו שאלה אדיבה:

„ההיטיב אני שומע, גברתי, ואיך אפשר הדבר? דומה לי, שלשונך כושלת מעט קט בדיבורך?”

ואז הוכרח לשמוע, שהגבירה סובלת מ„ייטורים” ב„לטונה” כי הכאיבה „לעטמה” כלילה „ונטכה” את „לטונה” — אל-נא יתן בן-המשק את „טעתו” על הדבר!

כך דיברה, — אנו מוסרים את דילוגי לשונה ואת טעמם הילדותי של מלותיה בשפתנו, לא בשפתה, אך הם הורגשו בדיבורה באותו אורח; ויוסף, שנבהל עד למעמקיו, משך ידו מן המשחק ולא רצה לנגוע עוד באבן בטרם תספול בעצמה ותשים בפיה צרי-מרפא, אשר לשם הכנתו חייב מיד להיקרא חיוך אנפו הגרע. אולם היא לא רצתה לשמוע על-כך מאומה, והוכיחה אותו בלעג, שמבקש הוא אמתלה לברוח מפני המשחק, מאחר שמצבו השתבש מיד עם הפתיחה, והוא עלול להידחק למיים, ועל-כן מבקש הוא מפלט בהפסקת המשחק ובהופעת בעל-התרופות. הקיצור, היא ריתקה אותו אל מושבו בדיבורי-ילדות מגומגמים ובסניטה מעיקה, כי בהיסח-הדעת התאימה אל חדלון-הישע שבלשונה גם את סגנון דבריה, והיתה ממלמלת כתינוקת בכל-מכול, באשר ניסתה לשווא גם לארשת-היסורים שבפניה הבעה של חנינות נואלת. אנו נחדל לחקות את דיבורה, את שיבושיה-גימגומיה, פן ייראה הדבר כאילו רצינו להתקלס בה בשעה זו, כשהמוות שוכן בלבבה והיא כבר מוכנה להשליך לארץ את כל גאוותה וכבודה הרוחני מחמת השתוקקותה הגדולה והעצומה מנשוא, למען תזכה תמורתם בכבוד-הבשר על-ידי התגשמות חלום-הישע אשר חלמה לה.

גם זה שמסך בה את התשוקה, חש את המוות הלופת את לבבו; ובצדק, הוא לא העיז להרים עיניו מעל הלוח ונשך את שפתותיו, כי כליותיו ייסרוהו. אף-על-פי-כן ערך את משחקו בתבונה, כי לא יכול לשחק באופן אחר, וקשה היה להחליט, האם היתה תבונתו מושלת עליו, או אם משל הוא על תבונתו. גם היא הזיזה את אבניה, הרימה והניחה אותן, אבל באורח כה משובש, עד שנמצאה במהרה במבוי סתום ומופח שוק על ירך, ולא זו בלבד, כי אף לא הרגישה במפלתה, אלא הוסיפה להתקפץ בלי טעם ודעת, ורק בראותה שהוא לא נע ולא זע כלל, ניעורה וחזרה אל הכרתה, ואז הביטה בחיוך מתוחל-לאיך שיעור אל האנדרלמוסיה שבחורבנה. לרגע חולני זה ביקש הוא להקדיש אמרי

שפר ערוכים בטוב טעם ודעת, והשלה את עצמו, שיוכל לרפא, להסדיר ולהציל את המצב; על-כן אמר במתינות:

„מוכרחים אנחנו, גברתי, להתחיל מחדש, עכשיו או בפעם אחרת, כי נכשלנו במהלך זה, ודאי משום שפתיחתי היתה בטלנית, ואין אנו יכולים להתקדם עוד: לא את, בגללי, ולא אני, בגללך, — משני הצדדים נפסד המשחק הזה, עד שלשווא נדבר כאן על ניצחון או על מפלה, כי שנינו כאחד...”

את המלים האחרונות ביטא כבר בגימגום ובלא צליל, רק מתוך שהיה מצוי בשגרה, ולא משום שנותר בו עוד זיק של תקווה להציל את המצב ולהידבר בו, כי בין כה ובין כה התרחש הדבר, היא התמוטטה, וראשה ופניה מוטלים על זרועו המונחת בפאת לוח-המשחק, ושערה המפורכס באבקת זהב וכסף סינקה את הלבאים הרובצים שם, ולהטהבלם של גימגומה הקודח ולימלומה האובד התנשף על זרועו; אך מחמת יראת-הכבוד בפני מצוקתה אין אנו רוצים לחקות את לשון-ילדותה החולה, שפשוטה וטפשוטה היו כדלקמן:

„כן, כן, אין להתקדם, לא נוכל להתקדם, נפסד המשחק, ולא נותרה לנו כִּי־אם המפלה לנחלה, לשנינו, אוסרסיף, האל יפה-התואר, ברבורי ופריי־אבירי, שאהבתיך אהבה לזהבה נשגבה עולמית, עד שיחדיו נגווע ונרד במצולת ליל חדווה חל־תקורה! אמור, אמור, דבר כבן-חורין, כעת לא תראה את פני, המונחות על זרועך, ושפתותי האובדות נוגעות בבשרך ובדמך, מבקשות ומתחננות לפניך, הודיעני בלא מבט עין בעין, האם הגיע אליך פתקי-ממתיקי, אשר בטרם אֶשׁוֹךְ לשוני כתבתי, למען לא אגיד ואבטא בפני את הכתוב, את אשר אנוסה אני לומר בכל-זאת, יֶעָרְכִי אני הגבירה ועלי להביע את אשר אין אתה זכאי להשמיע, כי לא תוכל להעורפנים בגלל הטעם אשר מכבר אין בו טעם. אולם אני לא אדע, האם ברצון היית נכון להגיד את הדבר, וזו מחלת-לבי; לוא אך ידעתי, כי עז רצונך לאומרו אילו הורשית לעשות כן, מה מאוד מיהרתי לפלט את המלה מפיד ולבטאה בתורת אדונית, אִם־כי רק בלימלום וליחשוש, עת אכבוש פני על זרועך. אמור, הקיבלת מאת הגמד את האיגרת, אשר בה תיארתיה, הקראת? השמחת בראותך את אותותי והאם נסער דמך והיכה גלים-של־אושר עד גדות נשמתך? התאהבני, אוסרסיף, האל בדמות-עבד, בוי בז־שחקים, כאשר אהבתיך אני מכבר, מכבר, בעדנה ובייסורים, והאם בוער בך דמך בצמאונו אל דמי, כאש היוקדת בי בתשוקתי אליך, עד שמוכרחה הייתי לצייר את המכתב הקטן אחרי מאבק ממושך, כי הוקסמתי מזהב־כתפיך ומרוח אהבתי הרבים האופפת אותך, ויתר-על-כול — ממבטך מבט־אלוה, אשר ממגעו נשתנה גופי ושדיי צמחו כפירות של אהבה? שֶׁכ־בה — עמי! תן לי, תן לי מתנת עלומיך והודך, ואני אעניק לך עדנה, אשר לא פיללת ולא חלמת, את אשר אדבר, ידעתי כן! הבה ונניח ראש ליד ראש ורגליים ליד רגליים, למען ייטב לנו עד בלי די, עד פלות נפשנו יחדיו, כי לא אוכל לשאת עוד את חיינו פה ושם כשניים מפורדים!”

כך דיברה האשה, בתעצומות רוחה; ואנו לא חיקינו את צורת תפילתה

כפי שיצאה מפורש מפיה עקב לימלום לשונה המשוסעת, שגרמה לכך, שכל הברה והברה תכאיב לה, ובכל־זאת כן לימלמה בשטף־דברים אשר לא יחדל, וראשה על זרועו, כי רב כוחו של נשים לשאת מכאובים. אולם דבר אחד חייבים לדעת, לדמות, לזכור מכאן ואילך ותמיד, והוא, שלא בפה חלים וכגון אדם מבוגר ביטאה את המלה העִשגה, בנוסח המסורתי החותר, אלא תוך שלשינה מתחתכת בכאביה, ובשפת תינוקות, וכן לימלמה: „סכבה עמי!“ כי לכך שיסעה את לשונה: כדי שפך תדבר.

ויוסף? הוא ישב והעִיף דעתו חיש על־פני שבעת הטעמים, מראשית עד אחרית ולמפרע. אין אנו מתכוונים לחרוץ דיעה ולומר, שדמו לא נסער ולא היכה גלים רחבים עד גדות נשמתו, אבל הנימוסים המנוגדים — שבעתם יחדיו, עמדו, והחזיקו מעמד. ייאמר לשבח, שלא הקשה לבבו ולא הגיס דעתו כנגד המכשפה, לבו לה בגלל אשר העמידה אותו בניסיון להפר את בריתו עם האלזים, אלא התנהג עמה ברוך ובנדיבות־לב, וביקש ל־חמה ביראת־כבוד מלאת־חיבה, אף־על־פי שסכנה גדולה היתה טמונה בכך — כפי שיבין כל בר־דעת; כי היכן ימצאו קִצֵּוֹת־כלית לתנחומים כאלה? גם את זרועו לא משך ממנה בגסות, על־אף חומו הלח של הלימלום ומגע־השפתיים הנמשכים עמו ומפרפרים על בשרו, אלא הניח את ידו במקומה עד שגמרה כל גימגומיה ועוד שעה קלה לאחריהם, באומרו:

„גברתי, למען השם, מה עושות פִּיךְ פה, ומה את מדברת בקדחת־פצעך? — שובי שובי למנוחייכי, אנה, הן שכחת את עצמך ואותי! בראש־לכול — חדרך פתוח, זכרי זאת, עלול אדם לראות אותנו, בין גמד ובין בעל־קומה, לארוב לנו ולגלות, איפה מונח ראשך, — סלחי לי, אסור, אסור לי לשאת זאת, מוכרת אני עתה, ברשותך, למשך את זרועי ולשים עיני אל החוץ, למען לא...“

אמר ועשה, והיא גם היא התרוממה בתנועה נמרצת מאצל המקום, אשר זרועו לא היתה מוֹחַת עוד שם, ובזקיפות קומה ובעיניים בורקות ובקול שצלילו התמלא לפתע, השמיעה דברים, שהיה בהם כדי לאלפו, מי ומי היא זאת, אשר עמה התעסק, ומה צפוי על־כל־פנים ממנה, מן האשה, שרק עתה הפילה תחנוניה לפניו כברייה רצוצה ודוּוּה, ועתה דומה, שמגביהה היא את טלפיה כלביאה, וכרגע אף חדלה מלמלם; כי ברצונה, ובהבליגה על מכאוביה, יכול יכלה לאלץ את לשונה שתדבר כן, וכן קראה בדיקדוק־היגוי פרוע:

„הנה, ויהא אולמי פתוח לרווחה ופקוחות כל העיניים ועיני העולם כולו עלי ועליך, אשר אהבתיו! המתיירא אתה? אני לא אירא, — לא אלים, לא גמדים ולא בני־אדם יפחידוני, פן יראוני אתך ופן יארבו להתייחדותנו. יבואו יבוארנא נא כולם בהמוניהם, ויחזו בנו! כבלוא־יסחבות אשליך לרגליהם את מורד־לבי וביישנותי, כי ערכם כערכם בעיניי: גבבים ושכבים עלובים הם נוכח הנמצא ביני ובינך ונוכה מצוקת־נפשי נטושת־העולם כולו! להתיירא? רק אני בלבדי הנוראה באהבתי! אני איסת, ומי שמביט אלינו, אליו אני אפנה מאצלך ואתן בו עיני האיומה ומיד יחווירו פניו במוות!“

כך דיברה מות בחזקת לביאה, מתעלמת לחלוטין מפצעה וממקרות המכאובים שנגרמו לה על-ידי כל מלה ומלה שביטאה בתקיפותה. אולם הוא משך את יריעות המסך על הרווחים שבין העמודים ואמר:

„תני ואתנהג ביישוב-הדעת למענך, הואיל ומסוגל אני לראות, מה עלול לקרות, אם יארבו לנו; ועוד זאת, שקדוש בעיניי כל מה שאת רוצה להפקיר לעיני העולם, שאין הוא ראוי לכך, ואינו ראוי אפילו למות תחת זעם מבטך.“
אולם, עד שחזר אליה, לאחר חיפוי הפתחים, והתייצב למולה בצל החדר, שוב לא היתה עוד לביאה, כי-אם חזרה והופיעה בדמות תינוקת מלמלמת, ובאותה שעה היתה גם ערומה כנחש, וסילפה את כוונת מעשהו וגנינגמה בחן חביב:

„האם כלאת אותנו, רשע, ועטפת אותנו בצל, להעלימנו מעיני העולם, כדי שלא יוכל לגונן עלי בגד זדונותיך? הה, אוסרסיף, מה אכזרי אתה, ואיך הריעות לי — מי יכנה בשם את כל גודל רעתך — ושינית בי הגוף והנשמה, עד שאין אני מכירה עוד את עצמי! אכן, מה היתה אומרת אמך, לוא ידעה, כיצד אתה מתנהג בבני-אדם, ואיך אתה מסתולל בהם, עד שאינם מכירים עוד את עצמם? אילו ניתן לי בן, האמנם, היה גם הוא יפה ואכזר כמוך, והאם בך אני מוכרחה להכיר אותך, את בני היפה והרע, את בן-השמש אשר ילדתי, המניח ראשו ורגליו אצל ראשה ורגליה של אמו לעת הצהריים, כדי לשוב ולהוליד את עצמו בקרבה? אוסרסיף, התאהבני, כמו בשמיים כן גם על פני-הארץ? האם גם את נשמתי תיארתי בציירי את הפתק, אשר הרצתי אליך, והאם התחלחלת גם אתה בנפשך בקוראך כפי שהתחלחלתי אני בתאוה ובבושת-אין-שיעור בכותבי אותו? בעת ששובה אתה אח לבי בפוך ומכנה אותי אדונית ראשך ולכבך, — מה כוונתך? האומר אתה כך, יען-אשר מצוות דרך-ארץ היא, או בתום של דביקות? תן תודה פה בצל! אחרי לילות רבים כל-כך, לילות של ייסורי-ספקות, עת שוכבת הייתי בודדה, בלעדיך, ודמי זעק אחריך חדל-עצות, מוכרח אתה להושיעני, אתה, ישעי, ולפדות אותי, באשר תתודה, כי שפת-כזבים יפה דיברת למען תגיד בה את האמת, שתאהבני!“

יוסף: „הנדיבה בנשים, לא כן... כן, כן, כפי שאמרת, ובלבד שתחוסי על-עצמך, אם-אמנם חפצת שאאמין, כי נוטה את חסד אלי, — חוסי על עצמך ועלי, זאת בקשתי ברשותך, כי כהרב היא תקועה בלבי, לא אוכל שאת, היאך שפופה את על לשונך הפצועה שתהגה מלים, תחת אשר תנוח בצרי מרפא, — מלים כה אכזריות! איך לא אוהבך, אותך, שרתי? בכריעה על ברכיי אהבתיך, ועל ברכיי אכרע ואתחנן אליך, שלא תחקרי באכזריות את האהבה שאני נושא אליך, להבחין בה את יסודי ההכנעה והדביקות, התום והמתיקות, כי-אם כגודל חסדך תניחי במקומם את כל חלקיה, המצטרפים יחד לכליל-שלימות ענוג ויקר, אשר לא ראוי לפלגו ולסבבו באכזריות סקרנית, כי רב הנזק! לא, האריכי רוחך עוד, והניחי לי, שאומר לך... הן ברצון את מקשיבה תמיד בדברי לפניך בעניין זה או זה, על-כן האזיני-נא גם הפעם! כי העבד הטוב אוהב את אדונו.

אם אך יש בו נדיבות־לב; והוא כמשפט. אולם, אם יתגלגל שם האדון ומתחלף בשם האדונית, והיא אשת־תמדות, אז תחדור בו מידה של מתיקות ודביקות נאצלת עקב התמורה, וגם אהבת העבד מתמלאת אצילות, — כניעה ומתיקות היא, לאמור, חיבה של הערצה, המכונה „דביקות“, וקללת־הלב על האכזר, הנוגע בה בסקרנות חטטנית ובמבטה של עין־הרע, — כי לא יספון! אם אכנך, גברת ראשי ולבי, הן ודאי כך אומר, יען־כי מנהג הוא ודרך־ארץ הוא; וזהו הנוסח. אבל מה מתוק לי הנוסח, ועד־מה הוא מכוון אל ראשי ולבי, לאושרי, ומה טוב, שדרך־ארץ הוא, — כל זה טמיר ונעלם, ובחזקת סוד. האם דרך חסד היא או דרך חוכמה, שתשברי את חותם השתיקה, ותשאלני, מה כוונתי, ואינך מניחה לי למענה, אלא את הברירה בין השקר ובין החטא? ברירה מסולפת היא, ברירה אכזרית, לא ארצה לדעת אותה! וזאת בקשתי אליך, בכריעה ובהשתחווייה, שתגלי טובך ותטי חמתך אל חיי הלבב!

האשה: „הוי, אוסרסיף, איום אתה בנפיותך המדובבת, ובה תיראה כיצור אלוהי לעיני בני־האדם, עד שכולם נכונים לשרתך, אך אותי היא דוחה אל תהום היאוש בנוריותה הנמלצת! אלוהות איומה היא הלשון הנמלצת, בת השכל והנפיות, — חדות־עינוגים איומה לאשה אוהבת, קשת־רוח! את שאלתי הנרגשת אתה מגנה כשוברת חותם־השתיקה, אבל עד־מה אתה שובר את השתיקה בתשובתך הנמלצת, — והן מן־הדין הוא שהיפי ישתוק, ולמען הלבב יימנע מדיבור — שהשתיקה תאפוף את היופי, כגון השתיקה השרויה על הקבר הקדוש באב־וד, כי כמוות מבקשת האהבה לשתוק, ועוד זאת, שבשתיקה הם משתווים, והדיבור פוגע בהם, חיסה נבונה אתה תובע לחיי הלבב, וכן תיראה כמי שמגן עליהם נגדי ונגד סקרנותי החטטנית. אבל פירושו של דבר — להפוך את העולם, שהרי אני זאת במצוקתי, הנאבקת על החיים הללו באשר חוקרת אני אותם! וכי מה אעשה, אהובי, וכיצד איוושע? אדונית אני לך, אדוני ומושיעי, שאליו תשוקתי היוקדת, ולא אוכל לחוס על לבבך ולא אוכל להניח את אהבתך במקום שלוותה — חבל עליה! לא כן, — מוכרחה אני להתקיף אותה בחקר אכזרי, ככל־אשר יתקיף הגבר בעל־הזקן את הבתולה הענוגה, שאינה מכירה את עצמה, כי מוכרחה הוא לחתוף דביקות מענוותה, ותאווה מתומתה, למען יאמץ לבבה בקרבה ותוכל לסגל לעצמה את המחשבת... שתהיה שוכב סמוך אלי, כי בזה כלול כל ישעו של עולם, שתהיה עושה בי את הדבר הזה, כי שאלת פדיון־הנפש או ייסורי־תופת הוא. ייסורי־תופת הם לי, ייסורי־תופת — שאיבריני מופרדים פה ושם, ואך דיברת על ברפך, שתהיה כורע על ברפך, להתחנן לפני על אינני־יודעת־מה, מיד אוחות אותי קנאה ללא־שיעור שאני מקנאה לברפך, לפי שהן שלך ולא גם שלי, ומוכרחות הן להיות קרובות אלי, כדי שתשכב עמי, ואם אין, אבודה ומבולעה אנוכי!“

יוסף: „ילדה חביבה, לא ייתכן, דונינא ביישוב הדעת, אם מצא עבדך חן בעיניך, ואל תשקיעי את עצמך במחשבה זו, כי אמנם ממקור הרע היא! את מחשיבה במידה מופרזת, חולנית, את העשייה הזאת, שישכב

עפר אצל עפר; אם גם המודה היא באותו רגע, אולם, התהיה שקולה כנגד כל התוצאות וכל החרטות הבאות בעקבותיה? — אך נראה לך כך ברוח תזונית, בקדחת דמיוןך. הנה, לא טוב הדבר ולא תצמח טובה לשום אדם מזה, שמתקיפה את כאורה בעל־זקן ומדברת על לבי כאדונית בעבור תאוות אהבתי; יש בזה שמץ תועבה ואינו עולה בקנה אחד עם רוח ימינו. כי עבדותי לא מימים רחוקים באה, ואת המחשבה, שמתאמצת את לקרב אל דעתי יכול אני לתפוש יפה מאוד, יפה במאוד מאוד, יהיה לבך סמוך ובטוח, אולם, הוא הדבר, שאין אנו רשאים לבצע אותה, לא רק מטעם אחד, כִּי־אם מכמה־זממה טעמים, מטעמים מרובים, תילי־תילים, כמניין הכוכבים במזל שור. הבינינינא יפה — אסור לי לתקוע שיניי בתפוח החינני שמגישה את לי, פן נאכל אוון ונשחית את הכול. על־כן אדבר בל אחשה, ואת בטובך סלחי לי, ילדתי; כי מאחר שלא הורשיתי לשחוק אתך, אנוס אני לדבר, ולברור לי מלי תנחומים, לפי שניתומך, שרתי היקרה, יקר לי מכול.”

ה א ש ה: „מאוחר, אוסרסיף, יותר מדי מאוחר הוא לך ולשנינו! לא תוכל לשוב אחור, וגם אני לא אוכל, כבר בלולים אנחנו יחדיו, האם לא חיפית כבר על החדר ביריעות המסך וסגרת עלינו בצל כנגד העולם, עד שהיינו לאחדים בזיווג? האם לא אמרת, אנחנו, גאותנו, געלול אדם לראות אותנו, וצירפת את עצמך ואתי יחדיו, באחדות מתוקה, במלת־חפץ קטנה זו, שהיא סמל כל משוש, אשר אני מציעה לפניך ואשר כבר מוגמר הוא בתוכה, כך שהעשייה אינה מחוללת עוד כל חידוש לאחר שבוטאה, האנחנו, הואיל וכבר המתקנו סוד יחדיו בינינו נגד העולם, והננו פרושים שנינו לצדדין וסודנו עמנו, ועלינו לא מוטל עוד, כִּי־אם לבצעו...”

י ו ס פ: לא, שמעי, ילדה, לא מן היושר הוא, שתהיי מסלפת את הדברים בורוע, עלי להתנגד! איכה, אם שכחת־עצמך מאלצת אותי לסגור את החדר, למען כבודך, כדי שלא יראו מפאת החצר היכן ראשך מונח, — האם תהפכי את הדבר כך, שמעתה היינו הך, משל, כאילו כבר הכול נעשה ונגמר, מאחר שהמתקנו סוד ומוכרחים היינו להסתגר? זהו עוול, עוול־בל־י־שיעור, לפי שאין עמי שום סוד, כִּי־אם מגונן אני על סודך בלבד: רק בבחינה זו נוכל לדבר על, אנחנו, גאותנו, ובכך לא התרחש דבר וחצי־דבר, כשם שגם בעתיד, אסור שיתרחש דבר עקב תילי־תילים של טעמים ככוכבים לרוב.”

ה א ש ה: „אוסרסיף, שקראי זיוותני! אתה רוצה לכחש באחדותנו ובסודנו, והן אך עתה הודית לי במו פיך, כי כל אשר אני מתאמצת לקרב אליך, כבר קרוב הוא אליך מדעתך? האמנם זהו אשר תאמר עליו, איש רע־מעללים, שאין לך עמי סוד נגד העולם? האם לא־כן אתה חושב עלי כאשר אשוב אני עליך? ואיך עוד תוסיף לחשוב עלי, להיות עמי, לוא ידעת איזהו העינוג המוכן לך. בורועותיה של אלת־השמיים, הוי נער־פז בן־השמש! הסכת ואגלה ואבטיח לך מפה לאוזן, כשאנו נעלמים מעיני העולם, בסתר צללים עמוקים, מה צפוי לך? כי מעולם לא אהבתי, ומעולם לא הבאתי גבר אל חיקי, ומעולם לא

נתתי לאיש חלק זעיר מאוצר אהבתי ועדנתי, כי לך אך לך שמור כל האוצר, וממנו תתעשר עתרת-עושר, כפי אשר לא חזית ולא חלמת. הטו אוונך, שמע לחשי: למענך, אוסרסיף, השתנה והתחלף שארי והיה לגוף-אהבים מקודקודי ועד קצות אצבעותי, בעבורך, באשר, אם תדבק בי להיות עמי ותעניק לי את עלומיך והודך, לא תאמין, כי אשה זו אשר התקרבת אליה, מבנות הארץ היא, וזאת דברתי: את עינוגי האלים תפיק מן האם, האשה והאחות, כי הנה, אני היא! אני השמן — המשתוקק אל המלח, ואתה הוא המלח, למען תתלהב המנורה בחג הלילה! אני השדמה, הקוראת בצמאונה אליך, נחשול זרם-הגברות, שור אמך, אשר תגאה-תדרוך עליה ותבעל אותי בטרם תעזבני, אל יפה-תואר, ותעזוב אצלי את כליל-הלוטוס על האדמה הלחה! שמע, שמע-נא את קול לחשי! כי בכל מלה ומלה היוצאת מפי אני מושכת אותך עמוק עמוק אל הסוד המשותף לנו, ומכבר לא תוכל עוד להיחלץ ממנו, בכבשון העמוק ביותר הננו נמצאים בכל-זאת יחדיו, עד שאין עוד שום טעם בדבר, שתמאן לתת לי את אשר קירבתי אליך...”

יוסף: „כן, הבת החביבה! — סלחי על-אשר כך אקרא לך, כאחר שבכל-זאת שרויים אנו יחדיו בדבר סתר, זה עם זה, מחמת סילוק דעתך, אשר על-כן אף הוכרחתי לסגור את החדר, אבל בכך צפון טעם משובה, טעם כפול ומכופל שבעתיים, לפי שאנוס אני להחליט בשלילה בעניין שאת מקרבת אלי באמרי-פיתוייך, יען-כי אדמת-ביצות היא שאליה את רוצה לפתותני, מקום שיפעת צמיחתו של הסוף העקר, לא שדה דגן, ורוצה את לעשותני חמור מנאף עם אשת-איש ואת עצמך כלכה יצאנית, — וכיצד לא אגונן עליך כנגד עצמך, ואיך לא אישמר לנפשי כנגד גילגול מגונה כזה? האם שקלת בדעתך, מה עלול לקרות אותנו, אם נילכד ברשת חטאנו וגמולו ישוב בראשנו? האם אניח למעשים שיתגלגלו עד שימיתוך בחנק ואת גוף-אהבייך ישליכו לכלבים, או שיקצו את אפך תחת זאת? אין להעלות על הדעת, אפס, חלק החמור יהיה מלקות איך-מספר, אלף מכות במקל, חלף הנבלה הנסכלת אשר עשה, אם לא לחסדי התמסח יופקר, לקה-מוסר ממין זה צפוי לנו, באם ישתלט המעשה ההוא על נפשנו.”

האשה: „הה, נער פחדן, אילו יכולת לדמות בחלומך, מה משופע הוא גודש העינוג, המחכה לך אצלי, לא היית מהרהר באשר יבוא לאחר-מכן, כיואם צוחק על העונשים הצפויים לך, אשר תהיה מידתם ככל-אשר תהיה, אין לדמותם בשום עניין ואופן אל תענוגותיך עמי!”

„הנה, רואה את”, אמר, „ידידה חביבה, עד מה סילוק-הדעת משפיל אותך ומנמיך את קומתך לפי-שעה אל מתחת למעלת האדם; כי מה יתרונו ונכס-כבודו של אדם, אם לא זה, שיש לאל שכלו לכוון את מחשבתו אל מעבר לרגע הנוכחי ולשקול בדעתו את העתיד-לבוא לאחר מכן! וכן, אינני מתיירא כלל וכלל...”

הם עמדו בחדר המוצל, ניצבים סמוכים זה אל זה ודיברו בקול עמום אך

מפציר איש באזני ריעהו, כבני־אדם המתווכחים בעניין של נחיצות רבה, גביניהם מוגבהים ותווי־פניהם נרגשים מסמיקים.

„וכן איבני מתיירא כלל וכלל“, הוסיף לאמור עוד, „מפני העונשים הצפויים לך ולי, הללו קלים הם בעיני יותר מכול. כי־אם את אדוננו פטיפרע אני יירא, אותו ולא את עונשיו, כפי שיירא אדם את האלוהים לא בגלל הרע שיש בכוחו להסב לו, כי־אם למענו בלבד, מחמת יראת־האלוהים עצמה. כי ממנו אני שואב את כל אורי, ועל כל־אשר אני בבית ובארץ הזאת, לו אני מגיש שלמי תודה — ואיך אמצא עוד את לבי לגשת לפניו ולהביט אל עיניו התמות, לוא גם לא היה עלי לחשוש לעוֹש כל־שהוא, לאחר אשר אשכב אצלך? שמעי־נא, אני, ואמצי־נא, למען השם, את תבונת־לבך לשמוע את־אשר חפץ אני להגיד לך, כי דבריי יעמדו ויתקיימו, ובאם שמועת מעשה זה שבינינו תצא בין הבריות ובני־אדם ישיחו בה, הם יזכירו את הדברים כלשוני, כי כל־אשר מתרחש, עלול להיזכר כסיפור־הקורות וכשיחה נאה, ועל־נקלה יוכל לקרות שאנו שנינו ניכנס לסיפור אחד. על־כן הישמרי לנפשך גם את וחמלי על האגדה שתוגד עליך, למען לא תהיי לזעורה ולאם החטא! דברים רבים ומסובכים הייתי יכול לומר, כדי לחזק את עמידתי נגדך ונגד תאוותי שלי; אבל בשביל פי הבריות אשר ישיחו בנו באם תגיע אליהם השמועה יש ברצוני להגיד לך אך את הדבר אשר תמימות־רוקים־תקפו מובנים יהיו לכל ילד, וכה אדבר: הן אדוני לא־ידע אתי, מה־בבית, וכל אשר־יש־לו נתן בידי; איננו גדול בבית הזה ממני, ולא־חשך ממני מאומה, כי אם־אותך באשר את־אשתו, ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוהים? אלה הדברים שאני אומר לך נוכח כל הימים הבאים, נגד התאוה שיש בלבנו זה אל זה, יען לא בלבדנו אנו נמצאים בעולם, כך, שנוכל להתענג בפשטות איש על בשרו־ודמו של ריעהו, כי־אם גם פטיפרע נמצא פה, אדוננו הגדול בבדידותו, אשר לא נוכל לפגוע בו במעשה אשר כזה, תהת אשר נשרת את נפשו שירות־מאהבה: להוביש את כבודו העדין ולהפר את ברית־האמונים. הוא העומד בדרך אל משושנו וחסל.“

„אוסרסיף“, לחשה בלימלום על אוזנו, והכינה את נפשו להציע לו הצעה.

„אוסרסיף, אהובי, השרוי עמי מכבר בכבשון הסוד, שמעי־נא והבן יפה את אָני שלך... הן יכולה אני... אותו...“

זה היה הרגע, בו התברר לאמיתו של דבר, ויצא לאור היום, מדוע ילשם מה נשכה לכאורה מות־אָס־אָנת את לשונה, ואיזהי התשובה המוכנה מכבר שביקשה לעצבה, חדלת־אונים במכאובים הנוגעים אל הלב, על־ידי פציעתה זו: לא בגלל ההצעה שלה בראש־לכול ובסופו של דבר, — או, אולי, אם בראש־לכול, ודאי לא בסופר־של־דבר, כי הסוף והעיקר, אשר בשבילם עשתה כן חבלה בעצמה כך, היה צפון בהצעה אשר הציעה לו ברגע האחרון, עת חמדת ידה המקושטת דוק־ורידיה נחה על כתפו ופניה מתרפקות על היד והיא מלמלת בהן, בשפתותיה המובלטות:

„הן יכוהה אני לההוג אותו“.

הוא נרתע לאחוריו, כי עזה ביותר היתה פגיעתה של אמירה זו בחיננותה, ומעולם לא היה מנחש ומעולם לא היה צופה מראש, שעלולה האשה לומר כזאת. אף-על-פי שכבר ראה אותה לפני-כן כלביאה המגביהה את טלפיה ונושפת: „נוראה אני בלבדי“!

„הן יכוהים אנחנו“, אמרה בקול-חונף, מתרפקת והולכת אחרי האיש הנסוג, להמית אותו ולסלקו מדרכנו, ומה בכך, בזי שלי? אין בדבר הזה משום חשיבות מאיזה צד שהוא, כי החושב אתה, שטאבובו לא תשיג לי לקריצת עיני האחת מי-שלקים צלולים או קובעת גבישית שפוח מסתרים צפון בה, למען אתננה בידך בשביל שתשים אותה בגביע יינו אשר ישתה למען ייחם בשרו, אולם, אם מזג זה ישתה, אז יצוץ גופו בלי-משים, ואיש לא יכיר בו דבר הודות לאומנות-הגזידים שבידי ילידי ארץ-הכושים, ואז יסיעו אותו בספינה מערבה, וכן הוא מסולק מן העולם ולא יעמוד עוד בדרך אל משוּשנו? הנח לי ואעשה כן, אהובי, ואל תתקומם כנגד תרופה כה תמה בפשטותה! האין כבר שארו מת בעודנו בחיים, היש בו תועלת כל-שהיא, והאם לא בין כך ובין כך הוא מרבה בשר משופע אשר לא יועיל? מה שנאתי את בשרו מאז לבי מתחתך בקרבי בגלל אהבתי אליך ומאז נעשה שארי שלי בשר אהבה, — אין מלים בפי לאומרו, רק לזעוק שואפת נפשי. על-כן, אוסרסיף המתוק, הבה ונצן אותו, אין בכך כלום וכלום. או האם יש בכך משהו בעיניך, אם תפיל במקלך פטרייה תפוחה, או איוו חזוית-ציתית מסואבת, או פטריית-אבקן? לא מעשה הוא זה, אלא סינוק אגב אורח... ומשיהיה נתון בתוך קברו, והבית נקי ממנו, או אז נהיה בני-חורין, בלבדנו, ובשר-זדם של אהבים מאושרים, בלא נסיבות ותנאים, הרשאים לחבוק זה את זה בלי שים לב לדבר, בלי תוצאות, פה על פה. כי אמנם צדקת נערי האלוהי, באומרך, שהוא עומד בדרך אל משוּשנו, ועל-כן אסור לנו לפגוע בו בכך, אני מצדיקה את חששותיך. אשר על-כך עליך להסכים, כי מוכרחים להצן אותו ולהעבירו מן העולם, כדי לבטל את החשש, בעבור שלא נהיה עוד פוגעים בו על-ידי חיבוקנו! האינך מבין זאת, ילדוני שלי? תאר-נא בנפשך את האושר, איך יבוא ויהיה, לאחר שהופלה וסולקה הפטרייה, ואנו לבדנו נישאר בבית, ואתה בנעוריך — אדוני הבית. אתה הוא, מפני שאני האדונית, כי האיש השוכב אצל האדונית הוא האדון. ואז נשתה משוש בלילה, וגם ביום ננוח זה ליד זה על כרי ארגמן בניחוח קטורת של נרד, בעוד נערות ונערים עטורי זרים פורטים באוזנינו על מיתריהם ומכרכרים לפנינו בחן, ואנחנו, תוך שמביטים אנו ומקשיבים, נחלום על הלילה שהיה ועל הלילה שיהיה. כי אני מושיטה לך את השיקוי, ממנו נשתה, מגיעים את פינו אל מקום אחד בשפת-זהבו של הגביע ועד שאנחנו שותים, קורצות עינינו בהסכמ-דיעה על העיניגים אשר טעמנו אמש ועל אחרים שמכינים אנו היום לקראת הלילה, ורגלינו מתרפקות אלה על אלה..“

„לא, שמעי-נא עתה, מות-בעמק-עכור“! אמר אז יוסף. „מוכרח אני להשביע

אותך... הן כה ייאמר: השבעתי אותך, אבל הפעם פשוטו כמשמעו, כי באמת חייבים להשביע אותך, או אף לא אותך, כי־אם את הרוח הרעה המדברת מתוכך, שהשתלטה עליך ככל־הנראה, אינ־זאת, כי הרוח הרעה היא! מעט מאוד את חומלת על האגדה, אשר תוגד עליך, אמת נכון. כי הן את דמותך את מעצבת כאשה אשר, אָם החטא ייקרא לה עד עולם. שימינא אל לב, הן ייתכן, אף קרוב לודאי, שניכנס יחדיו אל סיפור־מעשה אחד, התאוששינא מעט! גם אני, רואה את, מוכרח להתאושש כנגד התפרצותך המשושית, אם־כי ייקל עלי הדבר בגלל הפלצות שמעוררת בי הצעתך המטורפת, לרצוח את פטיפרע, אדוני, איש־כבודך. הן זוועה היא! לא חסרתי דבר, אלא שעוד זאת תאמרי, כי נמצאים אנו יחד בכבשון הסוד הזה, לפי שגם אותי צירפת אל אותה המחשבה, ולפיכך גם סודי הוא, לדאבון לב. אבל אני אתן דעתי על כך, שהמחשבה לא תצא מתחומה ולא תיהפך למעשה, ולא נחולל סיפור אשר כזה. מות החביבה! הדבר שאת מציעה לי, אורח־העגבים אתך, פה בבית, לאחר שסילקנו ממנו את האדון ברציחה, כדי שנוכל להתעלס יחדיו, לא טוב הוא בעיניי. כי אדמה בנפשי, איך אני עלול להתגורר אתך בבית־הרצח, בחזקת עבד עגביך, ואדנותי מפה תצמה, מתתי את שכובתי באדונית, כי אז בון אבון לי לעצמי. אולי אף תאמרי, שאלבש שמלת־בוץ, שמלת אשה, ואת שולחת לילה־לילה להחיש את בואי לפקודת תאוותך, בהיותי האדון בחזקת־יורש, שרצח יחד אתך את האב, למען ישכב את האָם? כי כך בדיוק היה עלול לקרות אותי: פטיפרע אדוני כמוהו כאָבי, ולוא אתך ישבתי בבית־הדמים, כי אז דומה הדבר כאילו עשיתי את המעשה באמי. על־כן, הבת החביבה, משביע אני אותך בחיבת־ידידותי, הינחמינא ואל תסיתי אותי לעשות רעה גדולה כזאת!

„כסיל! כסיל ילדותי!“ ענתה היא בקול זמר. „מה נסכלת תשובתך מחמת מורא־האהבה, אותו מוכרחה אני לשבור כאדונית המחזרת אחר מאהבה! הכול שוכבים עם האָם — זאת לא ידעת? האשה היא אם העולם! בנה הוא הגבר וכל גבר מוליד באָם — האם עלי לאלף אותך ראשית דעת? איסת אני, האם הגדולה, וצניף־הנשר אני חובשת! מות הוא שמי בחזקת אם, ואתה תגלה לי את שמך, הבן הזיוותן, בליל־עולמה של הולדה מתוקה...“

„לא כן, לא כן!“ שיסע את דבריה יוסף בלהט קנאות. „לא נכון הוא אשר חושבת את ומכריזה, — עלי לתקן את השקפתך! אבי העולם אינו בנה של אָם, ולא בזכות שום אדונית הוא שליט ואדון. שלו הנני ולפניו אני מתהלך, שהנני בן לאב, ופעם ולתמיד אני אומר לך: אינני רוצה לחטוא כך לאלהיכם, לאדון, אשר לו אני שייך, שאהיה מחלל כבוד האב ורוצחו נפש למען אודווג אל האם כגון סוס־היאור אשר לא יידע־בושת. — בתי, ובכך אני הולך. אדונית חביבה, ברשותך אני הולך. אינני רוצה לזנוח אותך בשעת סילוק־דעתך, ודאי לא בדברים עריבים רוצה אני לנחמך ולדבר על לבך ככל־אשר אשפיל, כי חב אני לך. אולם, עכשיו עלי לבקש ממך רשות ללכת, למען אדאג לענייני בית אדוני.“

הוא עזב אותה. והיא עוד קראה אחריו:

„התאמר להימלט ממני? התאמין, שנוכל לברוח זה מזה? ידעתי, כבר ידעתי על־אידות אלוהיך שאֶל־קנא הוא, אשר לו אתה מאורש ואת כליל תפארתו אתה עוטר! אך אני לא אירא אֶל זר, ועוד אקרע לקרעים את הכליל, ויהיה עשוי ככל־אשר הוא עשוי, ותחת זה אעטורך קיסוס ושריגי הגפן להגי האם הנחוג לכבוד אהבתנו! הישאר, החמוד! הישאר, היפה ביפים, הישאר, אוסרסיף, הישאר!“ ואז נפלה תחתיה ובכתה.

הוא פתח את המסך בזרועותיו והלך מהר לדרכו. אולם בין קפלי היריעה, כאשר הפשילים ימינה ושמאלה תוך־כדי־יציאה, מלופף היה גמד בכאן וגמד בכאן, אחד שמו דודו, השני אהוביאֶל שפסס־בס; כי כאן התפגשו, כציידים במארבם זה כנגד זה, ושם עמדו אצל הסדק, יד אחת על הברך, יד שנית אצל האוזן, והאזינו בשקדנות, האחד בזדונו, השני בפחדו רתת, וביני ביני חרקו שן איש נגד ריעהו, איימו איש על ריעהו באגרוף חליפות, משל כמצוים זה על זה להסתלק, הדבר זה הפריע אותם לא מעט מהקשבתם; אולם איש מהם לא מש.

עתה, מאחורי גבו של יוסף, בקעו מתוך ליפופי הקפלים, ויסתערו זה אל זה, בקול שריקה, אגרופיהם מורמים עד צדעיהם, ושפכו את הקיתון איש על פני ריעהו בזעם חנוק, מעומק שנאתם המרותחת מחמת קטנות קומתם ובגלל שוני הטבע המפריד ביניהם.

„מה עסק יש לך פה?“ התנשף האחד, הוא דודו, בעל־ציסת, „בן־פקועה שכמותך, תולע־בן־רימה, ספחת של כלום! המוכרח אתה להתגנב אל הסדק, מקום שאני לבדי מוסמך להימצא כחוק וכמשפט, ואינך מש משם, אף כי ציוויתך, שתתנדף, ראשן עלוב ודג מלוח נאלח! אדוש את בשרך ושם תישאר אז לנצח, גולם, מפלצת, כינם מדולדל! לצותת ולארוב הוא מוכרח פה, פוחלץ מכומש שכוה, זקיף־במחתרת לאדוניה, לרבי־ידידים שלו, אותו נוי־פרצוף, ממזר הסוף וסחורת־אספוסף, שהוא הביאו אל הבית להיותו לנו לקיקלון ולהשתרר עלינו לבושתנו ולחרפת הארצות, ולתת גם את האדונית למדושה מבישה...“

„אה, אה, בר־פחין שכמותך, שחיק־עצמות, שדון אשמאי־רמאי!“ צירצר השני, פניו הקטנות מחורצות באלף חריצי החימה, כשחרוטה־המישחה הקטן שמוט על ראשו באלכסון. „וכי מי הוא זה המצותת והאורב פה כדי לרגל את־אשר הוא עצמו זמם, מעשה־בליעל, חותה גחלים ונושא פתקים, המענג את נפשו פה ליד הסדק על עינוייהם ומצוקתם הנאמנה של גדולי הבית, למען יישחתו לאבדנם כפי עצתו הבזיונית — מי, אם לא אתה, שאט־נפש, פליטת בן־שחף, גלגן, אביר סיר־הרחץ — אי, אי! אה, אה! — דחליל־חוץ, האציל לבית אוץ רוע, לצון בן־ליצלוץ, שכל אבר בו מקומט ומגומד, לבד אחד, שהוא ענק בר־משקל, הוי אושך־בושך, אושפי־בושפי, שקץ בן־נעוות המשגל...“

„חכה!“ החזיר לו זה בצריחה, „חכה, הוי נקב בן פחת ובור־שחת, חיסרון ודיראון, בוטה שוטה, משולח לא יוצלח! אם לא תפזר רגליך מיד מכאן, במקום

שניצב דודו על משמר כבוד־הבית, הנני מייסר אותך במקלי הגברי, הוי אפר־מיקלה, אפסון ניקלה, וזכור תזכרני! תן דעתך על הביזיון הצפוי לך, תולעת, אם אלך עכשיו במישרים אל פטיפרע ואגלה את אונו, מה הם המעשים הנעשים בקרן־זווית זו בצל, ומה הן המלים הנלחשות כאן מפני בן־המשק על אונוה של האדונית, בחדר, מאחורי המסך — כי כל־זה כתוב על מגילת־ספר, ועד־מהרה תזכה ותראה! הן אתה הוא שהבאת אותו אל הבית, את פושק־השפתיים ולא נחת ולא מנעת את להג חוכמתך הזעירה ושפכת אותו על בן־המשק שהלך־לעולמו והתהללת באונויו, כי עין חדה היא עינך הגמדית להכיר בני־אדם וסחורה וסחורת־בני־אדם, עד שניאות לקנות את הנבל מידי הנבלים, והכניס אותו אל הבית, למען ינבל את האדונית וייטע קרניים בראשו של סריס־פרעה הגדול, אתה אשם בסירחון, אתה בראשית, אתה מעיקרו! לתמסח אתה נועד, ולו אתה מוגש קינוח־סעודה ואפיקומן, בעת שיערכו לפניו את בשרו של ידידך־איהבך, לאחר שייאסר בעבותות וכולו פצע וחבורה.”

„הה, לשון מטונף”, שיווע אהוביא־לון ברטט וכולו קמטים־קמטים בחרון אפו, „הוי, פי־ניווול, אשר מלוחיו לא ממקור התבונה יוצאות, כי־אם מצינור אחר הן נשפכות, וכולן מוזהמות! אם תעיו פנים ותיגע בי ותנסה להסתולל ולחלל כהוא־זה את כבודי, כבוד גרוגר מיסכן, ומיד אתה מרגיש את ציפורניי הקטנות בזעוות־פרצופך ובארופות עיניך, כי מחודדות הן, וגם לאדם חף ניתן כלי זין כנגד איש־חמסים... האני אשם, אני הקטן, במצוקה ובצרה פה בפנים? אשם העניין הזדוני, נגע הבולמוס, שמתנהג אתה בו בגאוות מומחה והשתמשת בו במזימת־משחית לקנאתך ולשנאתך, למען ייהפך בור־שחת לרגלי ידידי אוסרסיף, אך כלום לא ראית, עכברון, שנכשלת בזדונך, ואין מום ביפה־התואר שלי? אס־אמנם מוכרח היית לצותת, האם לא ראית, שעמד בניסיון כנון טירון־של־מסתורין בבהינתו, ואף הנין כגיבור על אגדת חייו? וכי מה חזית אצל הסדק שלך ומה ניתן לך להבחין בחזקת עד־שמיעה, לאחר שכבר הפסדת את חריפות־השמע, שנתברכו בה הגמדים, וחשיך מטומטמים עקב טבעך התרנגולי? חפץ הייתי לדעת, מה תרצה לגלות לאדון מפה לאוזן, ומה תוכל, על־אודות אוסרסיף, אחרי שאפרכסותיך האטומות לא יכלו כלל לקלוט שום דבר שיש בו טעם תבונה...”

„א־הִי!” צעק דודו, „עוד יש לאל ידי בעל־ציסת להתחרות עם בן־זוטר קליש כמותך בחריפות השמיעה ובחדות האפרפסות, ומה גם בעניין, שבקי הוא בו, ואשר אתה מבין ממנו פחות מזנב לטאה, הוי מיקרצת מצרצרת! האם לא השמיע הזוג הטהור פה בפנים קול יונה הומייה, האם לא התעלסו ועגבגבו וכירכרו בדיגדוגי־אהבה? מומחה אני בכל אלה, ויפה הבחנתי, איך קרא לה הוא „בת חביבה” ו„חמדת אוצרי”, העבד לאדונית, והיא השיבה אמריה נופת, וקראה לו „בן”, ו„פר”, ואיך נדברו פרטי פרטים, משמע, כיצד הם עתידים להתענג זה על בשרו ודמו של זה, הרואה אתה איפוא, כי עוד כוחו של דודו עמו בחזקת עד־שמיעה? אבל יקר־מפז הוא אשר שמעתי בקשב, שקשרו קשר

בעת ייחומם באלה-ושבועה, להמית את פטיפרע, אף גמרו אומר להפיל אותו במקל..."

„אתה כוזב! אתה כוזב! הנה רואה אתה, שלא שמעת, כי-אם טפשות מטופשת, בעומדך על המארב, ובכן רוצה אתה לחפא על שניהם אך דברים מסולפים! כי „בת“ ו„ידידה“ קרא העלם שלי לאדונית רק ברוך-לבו ובטובו, כדי לנחמה בסילוק-דעתה, והוכיח אותה ודחה אותה בתומתו, לאמור, שלא יפיל אף חזוית ציתית במקלו, הפלא ופלא, כיצד עמד בניסיון נוכח גיל עלומיו, ולא הניח עד-עתה אפילו רבב קטן שייפול על סיפור תולדותיו, על-אף שפעת צדנת-החלקלקות...“

„ועל-כן חושב אתה, פתי“, ענה ואמר דודו, „שלא אוכל להתאונן עליו באונוי האדון ולהחריבו?! הן זאת היא כל-חריפותי ועורמת-מחצי במשחק זה, שאתה, גולם, מבין בו ככרבולת התרנגולת; שהרי לא חשוב כלל-ועיקר, איך מתנהג אותו ריקא, אם צנוע הוא מעט יותר או אינו אלא זנאי, כי עיקרו של דבר הוא, שהאדונית משתטה ושקועה בו ראשה-ורובה, עד שאינה יודעת עוד עיסוק נאה יותר בעולם מהמיית-עגבים, — וכאן מקור אבדנו, וזה חורבנו, ואין לו מפלט, עבד, אשר גברתו נשאה עיניה אליו, שייך לתמסח בלי ספק ועל-כל-פנים, — זאת התואנה וזאת המלכודת, מה נפשך? אם נכון הוא להמיית-עגבים, הן תפשתיו, ואולם, אם יסרב, הן בזה ידרבן את תזויתה ויוסיף להרע ולהשחיתה, ועל-כן לתמסח יינתן כך או כך, או לפחות לשפנינו של הבלן, וזה יקדיח את תבשיל עגבנותו וגם את האדונית ירפא מתזויתה לאחר שיקעקעו את...“ „הוי, המנוול, המפלצת!“ צרח אהוביאלון. „הנה, נראה הדבר לעין, ולקח טוב הוא מאן ולתמיד על-פי הניסיון: איזה יצור של גועל-נפש מבקיע ומידדה על-פני האדמה, במקרה שאחד משבט-הגמדים אינו תמים וכשר כראוי לגמד, אלא בעל-גבר הוא בטיבו, — או אז יהיה נבל כמוך, שקץ וגיבור של פרייה ורבייה ורמייה!“

ועל כך החזיר לו דודו, כי ביום אשר יונף שפין-הבלן, או אז יהיה ידיו, אוסרסיף, ראוי והגון על-אחת-כמה לחיבתו של חלל-חלול כמוהו. וכן זינקו הפעוט והמעוט זה כנגד זה עוד כמה פעמים במעני-לשון מרים ומרושעים, עד שנתקהלו מסביבם אנשי החצר, ואז נתלשו זה מזה ופרצו איש לעברו, האחד בשביל ללכת-רכיל ביוסף אצל האדון, השני בשביל להזהירו, שיעשה כל-אשר ביכולתו בעוד-מועד ויישמר מפני הבור הפעור לרגליו.

תלונת דודו

מן המפורסמות הוא, שפטיפרע לא יכול לשאת את דודו בגלל ריח ההתרברבות שנדף ממנו, ומטעם זה גופו היה גם אוסיר-מונת-כאף מביט במורת-רוח אל מעשי האיש הקטן המושלם בכל המעלות; וכן נזכר כבר לעיל, שהחצורו

השתדל להרחיק מעל עצמו ככל־האפשר את פקיד אוצר־העדיים שלו, כמעט שלא הרשה לו לעמוד במחיצתו, והיה משתמש באנשי־ביניים לשם שירות־הפנים של הננס: גדלי־גוף, שמוכשרים היו יותר להלביש את מגדל־הבשר את בגדיו ולעטרו בתכשיטים, ראשית, בגלל קומתם, בעוד שדודו אנוס היה לעלות במעלותיו של סולם לשם־כך, ושנית, מפני שהללו ממעטים היו להדגיש סגולות טבעיות וכוחות שמשיים מסויימים והיו נוטלים לעצמם בזכות אלה פחות הדרת־כבוד, לא כדודו, שבעיניו היו הסגולות הללו מקור לא־אכזב להפתעה ולגאווה כבדת־משקל, המבדילה אותו משאר בריות.

על־כן לא היתה מלאכתו של הפחותי קלה כלל־ועיקר במשעול הצדדי, אשר ללכת בו גמר־אומר לבסוף, אחרי שמהלך היה בחריצות־רגליים מרובה כל־כך אילך ואילך בין בן־המשק הצעיר ובין האדונית, כדי להגיע אל המטרה, לאמור, אל האדון, ולהעלות שם אור־הדעת: לא במהרה הצליח — לאחר הקטטה עם טפסר־הלצון לפני מסך־הטרקלין — לא, ימים רבים, ואף שבועות שלימים הוכרח להתדפק, לבקש ראיון, לשחד את משרתי־הפנים או גם לאיים עליהם, שיתנקם בהם בפשטות, ולא יוציא להם תכשיט זה או מלבוש זה מן המלתחה, ובכן יגרום להם מצוקות ורוגז לפני האדון, אם לא יודיעוהו ויחזרו ויודיעוהו בדחיפות, שדודו מבקש ומוכרח להידבר עמו בעניין נכבד מענייני הבית הסודיים; — כמה וכמה פעמים נשתנו פני הלבנה, עד שאנוס היה להתייגע בדרך זו, להתחנן, לרקוע ברגליו ולקשור קנוניות, בטרם הגיעה לו עת־רצון, אשר אליה ייחל בלהט רב על־אחת־כמה, כיוון שבטוח היה, כי מאחר ששיגיגה הפעם וישתמש בה כהלכה, לא תעזבנו עוד, הואיל והשירות שיש בדעתו לשרת את אדונו, יזכה אותו בחן־וחסד עד עולם.

לבסוף הצליח בן־החיל שלנו לרכך שני אוליירים במתנות, עד שניאותו להשמיע בדילוגין, איש לפי תורו, תוך־כדי יציקת קיתון מיים על גופו ועל חזהו של האדון המתנשף: „האדון, זכור את דודו!“ ועל אזכרה זו חזרו גם אז כשמגדל־הבשר הנוסף מיים יצא מתוך הבריכה ועלה על לוחות־אבן־הסיד המצפים את הרצפה, כדי שיגבוהו באלונטאות ריחניות — גם אז עוד הגידו בהטעמה מתונה: „זכור־נא, אדון, את דודו המחכה!“ עד שענה לבסוף בשאט־נפש: „יבוא וידבר!“ אז רמזו אל המשרתים העוסקים בעיסוי וסיכה, שהמתינו בתדר־השינה, והיו כמורכב משוחדים, והללו הכניסו את הגמד מן האולם המערבי, שבו יצאה נפשו מחמת קוצר־רוחו והעמידוהו בחדר־הקיסון: הוא נשא את ידיו הקטנות ושיטחן למעלה, לעומת ספסל־העיסוי, שעליו השתרע רַעֵה־פרעה כדי להפקיד את בשרו בידי העבדים, ליכסן את ראשו הגמדי בהכנעה כלפי מטה בין שתי זרועותיו המורמות, מצפה להברה מפי פטיפרע או למבט עינו; אולם לא ניתן לו, לא זה ולא זה, כי החצרון אך נאנק בקול מעוך תחת אחיזת־ידיהם התקיפה של העבדים, שלשו את שכמו, את חלציו ויריכיו, את זרועותיו הנשיות העבות ואת חזהו הדשן בשמן־הנרד, ואף את ראשו הקטן והאציל, הנטוע בגושה־בשר, הסב על כר־העור לצדדיו, כמתעלם מברכתו של דודו, — והיה בכך

עלבון קשה: אבל למען עניינו רב־התקוות אסור היה לו לדודו שיפול ברוחו ויאבד את אומץ־לבו.

„שנות רבבה עד אשר תעמוד לגורלך לקץ הימין“, אמר, „אתה, ראשית קהל־אדם, גיבור היל־השליט! ארבעה כדים למיעיך, ולגופך החנוט ארון בהט?״ „תודה“, ענה פטיפרע. הוא אמר כך בלשון בבליית, כפי שיאמר אחד מאתנו merci, והוסיף: „האם רוצה זה לדבר באריכות?״

„זה“ — היה מר למשמע־אוזן. אבל ענינו של דודו היה הרת־תקוות עד למאוד: הוא לא נתן לדיכודך שישתלט עליו.

„לא באריכות, האדון, השמש, שמשנו“, השיב דודו. „אדרבה, בצימצום ובמיצוי התמצית.“

ולפי האות הניתן לו מאת ידו הקטנה של פטיפרע, הקדים רגל אחת כפסיעה, הניח את גדמות זרועותיו הקטנות על גבו, משך פנימה את שפתו התחתונה ושירבט עליה את שפתו העליונה כמין גג, ופתח בהרצאתו, ולבו סמוך ובטוח, שלא ייאלץ להמשיך בה בנוכחותם של שני עבדי־הסיכה, יעִרכי עד מהרה יגרש אותם פטיפרע מאת פניו, כדי להאזין ביחידות.

פתיחת הרצאתו עשויה היתה להיחשב כזריזה, אילו רק נערכה ביתר עדינות הרגש. הוא פתח בשבחה־הלל לאל־הקציר מנו, שבמקומות אחדים סוגדים היו לו כצורה מיוחדת של כוח־השמש העליון, אבל אנוס היה אָל זה להודיע את שמו לאמון־רע, אחר־כך נטמע בו, והם נעשו דמות אחת בתורת אמון־מנו, או מנו אמון־רע, כך, שיכול פרעה, אם היה הרצון לפניו, לדבר על „אבי מנו“ כשם שדיבר על „אבי אמון“: וביחוד בימי חג ההכתרה והקציר, בעת שהתבלט צביון־מנו שבאמון, והוא נעשה אָל טל פריון, מגן־ומושיע לנודדי מדבריות, מתנוסס בהדר־גוצות ובזיקור כוח־המוליד, הלא הוא השמש בגיד־זכרותו. אליו קרא איפוא דודו בהדרת־כבוד ועליו הסתמך, מתוך שמבקש היה מאת אדונו, שירשה לו למורם בעבדי הבית, לסופר מלתחות בגדי־השררה, שלא ייאלץ — תוך שירותו השק־ני — לצמצם את דאגתו לעסקי הבית בתחום־חובותיו הצר, אלא, בחזקת בעל־לאשה ואב־לבנים, כפי שהנהו, מולידם של שני ילדים בעלי דמות נאה הנקראים כך וכך, שאליהם יצטרף בקרוב מאוד גם השלישי, אם אמנם יתאמתו הסימנים ותתקיים תקוותה של מרת ציסת שגלחה את אוזנו בינה לבניו, — משמע, כאמור, בהיותו בעצמו מניין בני־הבית וכבודת בני־אנוש השוכנת בו, וכן בהיותו דבק בכוונה מיוחדת בתפארת הוד מנו (כלומר, בתפארת הוד אמון בחזקת מנו) יורשה־נא לכוון את עינו אל הכלל כולו, דהיינו, דווקא מבחינת הפריון האנושי וריבוי זרע־האדם, כשם שכבר נטל תחת חסותו את כל המתרחש בקרב העבדים בשטח הנישואין וברכת הנישואין, טכסי האירושין ופרי־הבטן ושאר אירועים של לידה, המתרחשים לשמחתנו, ונתן עינו על כל אלה בדרך ההשגחה ובדרך הרישום־על־ספר, באשר משמש הוא יועץ לבני־הבית באותם עניינים, המדרבן אותם ומראה להם מופת של זריזות ומשטר איתן כפי שהוא בולט באישיותו. כי בנידון זה תלוי הרבה בדוגמא שמלמעלה.

אמר דודו, כמסתבר, לא מלמעלה למעלה, שהרי באותה דרגה, כמובן מאליו, אין יכולים ואין רוצים לתת את הדעת על שום דבר; ובכלל הדברים הדבר הזה. על-אחת-כמה חשוב ונחוץ הוא, כי על-ידי שמקדימים רפואה למכה ייעשה הכול בשביל שאותו מעמד, שהוא נעלה על כל דוגמא ומופת, לא יופרע במניחתו הקדושה, פן ייהפך חלילה כבודו והיה לאי-כבוד. אולם הקרובים לעליונים מחוייבים הם, לפי דעתו, דעת-גמד, לשמש מופת כשר לעיני הנמוכים. משמע, מבחינת הזריות ומבחינת המשטר כאחד. האמנם הפיק הדובר, שואל הוא, רצון מאת אדוננו שמשנו, עד לנקודה זו.

פטיפרע הסיט כתפיו וגילגל את עצמו על בטנו, כדי להפנות את אחוריו העצומים לטיפולם של אנשי-העיסוי, אולם אחר-כך הרים את ראשו החינני ושאל, מה פירוש המלים על אותה הפרעת-מנוחה, וכן המליצה על כבוד ואי-כבוד.

„רב-עבדיך מגיע מיד אל הפרשה“, אמר דודו. אז פתח ודיבר על כך המשק מונח-כאף המנוח, שכוונתו באורח-חייו היתה לטובה ונשא לו בנעוריו בת-פקידים ועל-ידי כך אף נעשה לאב, או שעלול היה להיעשות אב, לולא התחוללו הדברים עקלקלות ועוותה דרכו של האיש והוא כשל בגלל הגורל, עד שהוציא את שנותיו באלמנות, אף-על-פי שמלכתחילה הראה את רצונו הטוב. עד כאן על-כל-אודותיו. ועתה מבקש דודו להשיח על ההווה הנאה, משמע, נאה מטעם זה, שהנפטר מצא לו ליורש אדם אשר יערוך-לו — או, אם גם לא יערוך-לו (מכיוון שנוכרי הוא), מכל-מקום אינו נופל ממנו בסגולות הרוח, ולכן מוצאים הבריות בראש הבית בחור בעל תכונה של חשיבות בפועל-ממש. — אם-אמנם בעל שם מוזר במקצת, אבל לעומת-זה בעל קלסתר נעים ואמרי-שפר ועורמת-הדעת — הקיצור, אישיות שיתרונותיו ברורים.

„שיטה!“ מילמל פטיפרע כנגד זרעותיו השלובות, כי שום עניין אינו נראה לנו טיפשי יותר מדברי שבת על דבר, אשר הערכת מעלותיו מבקשים היינו לייחד רק לעצמנו בלבד.

דודו העמיד פנים כלא-שומע. ייתכן, שהאדון השמיע „שוטה“, אבל הוא לא אבה לדעת על כך מאומה, לפי שמוכרח היה לאושש את לבו ורוחו. אין מלים בפיו להלל ולקלס את מידותיו של הבחור דנו, שהן מלהיבות ומסנוורות, ולגבי מקצת הבריות אף מבלבלות, ושום שבת לא יהיה מופרז, שכן דווקא הן הן הגורמות שיתייחד משקל רב כל-כך לדאגה, המתעוררת בגללו מבחינת סדריו וטובתו של הבית, שהוא הועמד בראשו בזכותן של אותן מידות.

„מה מקשקש כאן זה?“ אמר פטיפרע בהגבהת-ראשו ובהסבתו הקלה, משל

כשואל את המעסים, „מידותיו של בן-המשק סכנה הן לסדרי הבית?“

„מקשקש“ — היה מר למשמע-אוזן; לא פחות מן התיבה „זה“, שחזרה ונשמעה, אבל הגמד לא הניח, שיהגו אותו מן המסילה.

„בתנאים אחרים“, ענה ואמר, „שונים מן הקיימים-לדאבון-לב, לא היו צריכות כלל וכלל לשמש סכנה, אלא עשויות היו להביא ברכה לבית, אילו הושם

להן חוק וסייג מוגדר כמשפט, או מוטב לאמור, אילו ניתנו להן מכבר ההגבלות. שמידות אלה — כגון פרצוף נעים ועורמה וקסם-הדיבור — זקוקות להן, למען לא יפיצו מסביבן פריעת-סדרים ותסיסה ושיבושים.”

ודודו הוסיף, והתאונן, שהבחור-בן-המשק, אשר נסיבותיו בבחינת האמונה סתומות הן כמובן מכול-וכול, מונע את עצמו מלקיים מצוותיו של הודת-פארת מנו, משמע, מדיר את עצמו מן הנישואין על-אף כהונתו הרמה, ואינו מוכן לבוא בקשרי זיווג לפי דרגת מוצאו — כגון למשל עם השפחה הבבלית אישתר-אומי מבית הנשים — ולהעמיד ולדות למען ריבוי החצר. וזו רעה חולה ומזיקה היא; מעוררת חששות; וסכנה בה. כי לא זו בלבד, שעל-ידי כך מתקפח שיעור קומתו של הבית, אלא נפגם גם המופת-של-מעלה מבחינת הוריוות והסדר, אך בעיקר, וזו השלישית, בגלל המצב הזה נמצאות מידותיו המדיחות של בן המשק הצעיר, אשר אינו מטיל ספק בקיומן, משוללות אותם סייגים המביאים לשוויון-רוח מיטיב והנדרשים להן עד מאוד — ונדרשו מאז ומכבר — למען לא תהיינה פועלות ככוחות המבעירים בעירות, המבלבלים את הדעת, המשבשים את החושים, בקיצור, ככוחות הזורעים פורענויות סביב סביב ולא רק בחוג התחתונים, אלא גם בחוגים הגבוהים מהם מעלה מעלה.

הפסקה פטיפרע מסר את גופו לעיסוי ולא ענה. או — הצהיר דודו, בחור מן הסוג הזה, או שחייבים לשים ריחיים בצווארו ולהשיא לו אשה, למען לא יוכלו עוד מידותיו לפרוע פרעות ולהבעיר בעירות ולהשחית, אלא יישארו מסוייגות בתחום הנישואין ומצויידות בשוויון-רוח לעומת העולם — או, מוטב, להפעיל את תער-הגלבים, ולהשליט בכך את ביטול-היצר המקדים רפואה למכה, כדי להגן על נפשות נעלות מפני פריעת-סדרים ומפני הסבת כבודן והדרת-כבודן להיפוכם.

שוב השתררה שתיקה. התהפך פטיפרע פתאום ושכב פרקדן, כך, שהעוסקים בעיסוי עמדו רגע חדלי-עצות, ידיהם באוויר — והוא הרים את ראשו כלפי הננס. הוא השיט עליו את מבטו מלמעלה למטה ושוב למעלה, דרך קצרה עד מאוד לעיניו, ושלה מבטו ביעף אל עבר הכיסא, שעליו היו מונחים בגדיו, סנדליו ומניפתו וכלי-תשמיש אחרים. אחר-כך התגלגל שוב, מצחו על זרועותיו. ריגזו מילא את נפשו, ריגזו שהיה בו מעין צינת הפלצות, מין בלהה זועמת בגלל האיום הצפוי לשלוותו מאותו אגודל-מגודל מגועל. ככל-הנראה נודע משהו למפלץ רודף-הבל זה, הרוצה להודיע גם לו את הדבר, אשר אם אמת היא, מוכרח הוא, פטיפרע, לקבל עליו ידיעה. אולם בה-בשעה ראה בהבאת הדבר לידיעתו חוסר חיבה מיסודה של גסות-הרוח. „הכול על מכונו בסדרי הבית? האין פגע ומקרה רע? האדוני, רוחה טובה עליה?” זהו הנידון, ככל-הנראה, וככל-הנראה רוצה אחד להתזיר לו, גם בלי שנשאל, תשובה שרוחו סולדת מפניה. הוא שנא אותו, — בראש-לכול את זה; אם-כי לכאורה לא היה נכון לשנא שום אדם, — אף אם נתעלם לפי-שעה לגמרי מן האמת. משמע, עליו לשלח מאת פניו את המשרתים המעסים ולהיותו כאן ביחידות עם נוטר-הכבוד הגברי, שיסית את

יצר הכבוד שבו בין בדברי אמת ובין בדברים של דיבה ריקנית. הכבוד: הבה וניתן את דעתנו, מה משמעותו לכאורה בנסיבות הנידונות כאן בלי ספק. משמעותו: כבוד-המין, כבודו של תרנגול, אשר עיקרו הוא, שתהיה אשת-היקו נאמנה לבעלה, לאות-ומופת, שתרגול-למהדרין הוא בלי שום מגרעת, תרנגול שיש בו סיפוק נאה כל-כך, עד שלא תעלה כלל שום מחשבה סוטה על לב האשה, ואין שום שלישי הלהוט אחריה עשוי להעמיד בניסיון את זו, שכל-צרכיה מצויים בשפע. ואם בכל-זאת יקרה המקרה, והיא מתערבבת עם אחר, הרי זו ראייה להיפוכו של כל זה: אי-כבודו של המין תופש מקומו, ותרגול-הזיווג נעשה לקוקיאה מצויצת, משמע, לתרנגול מסורס, ופאר-קרניים מגוחך ניתן בראשו בידיים עדינות, ובשביל להציל את אשר אפשר להציל, חייב הוא לצאת למלחמת-בניינים ולתקוע את חרבו באדם, שאצלו דימתה האשה למצוא יתרון-טובה, אבל יצוי להמית מיד גם אותה, כדי להחזיר לעצמו את כבוד-הגברות בעיני עצמו ובעיני העולם על-ידי מעשי-דמים רבי-רושם כאלה.

הכבוד. פטיפרע היה משולל כבוד. הכבוד נעדר מבשרו, צביון גופו מנע ממנו כל הבנה ליתרון-תרנגולים זה, ונמאס היה בעיניו מי שביקש לעשות יתרון זה עסק של חשיבות, כגון דודא, אפסוף-הכבוד. לעומת-זאת היה איש לבב, ולבו נכון בקרבו לחוש צדק, דהיינו: צדקת זולתו; אך לבו היה גם רגיש לפגיעה, מקווה תדיר לדביקותם החומלת של הבריות, ואף לאהבתם, וכל יצורי-גוף עשויים היו לסבול סבל מר מבגידתם. בהפסקת-דברים זו, בעוד שחזרו המשרתים ללוש את גבו העצום-במידותיו ופניו כבושות בזרועות הנשיות, העבות, חלפו בדעתו במהירות, זה אחר זה, כמה עניינים שנגעו בשתי נפשות, אשר לאהבתם ולנאמנותם היה מיחל באמת, בשקידה רבה כל-כך, עד שבעל-כורחנו נאמר, שאהב אותם: האחת היתה מות, אשת-הכבוד שלו, אותה היה כמסתבר גם שונא מעט בגלל התוכחת, שאם אמנם לא יכלה להשמיעה באוזנו, אך מכל-מקום הבליטה אותה על-ידי קיומה, ולה היה בכל-זאת רוצה לגלות אהבתו וגבורתו; השני היה יוסף, הבחור המנעים בנעימותו, שידע לעורר בו הרגשה מיטיבה יותר מנין, ואשר בגללו לא יכול ולא רצה, לדאבון לבו, להוכיח את אהבתו וגבורתו כשהשמיעה האשה את בקשתה לעת ערב באולם. פטיפרע לא היה נקי מנבואת-לב מסויימת לגבי מהות הבקשה שדחה אז; בינינו לבין עצמנו, לא לגמרי רחוקה היתה ממנו, בשעת אותה שיחה בין איש לאשתו, ההשערה שהטעמים והנימוקים לבקשתה בדבר גירוש יוסף לא היו אלא אמתלאות וכסותי-מליצות, משמע, שהיא תבעה אז את תביעתה מחמת הפחד מפני עצמה, ולמען כבודו שלו, כבוד פטיפרע. אולם, מאחר שהכבוד זר היה לרוחו, מסתבר שפחדה לא היה שקול בעיניו כנגד קניינו של הנער המאושש. הוא ביפר אותו על פניה, ומאחר שהפקיר את האשה בידי עצמה, גרם לכך, שהם שניהם יבפרו זה את זה על פניה, ויבגדו בו. כך ראה והכיר. הדבר הכאיב לו, הואיל ואיש-לבב היה. אבל הוא ראה והכיר; יען-כי לב זה נטה אל הצדק, — אם-כי ייתכן, שרק בגלל אשר נוח

„לא תלכו עד שלא גמרתם“, אמר, „ואין עליכם להיחפזו בחיפזון יתיר. אבל אם גמרתם, תנו לי את סדיני, ולכו לכם בנחת.“

מעולם לא היה עולה על דעתם ולא היו מבינים, איך ייתכן שילכו בטרם גמרו. אך כיוון שבאמת גמרו, מיד פרשו את יריעת־הבד על גוש־בשרו של האדון, עד לצוואר, הפילו את עצמם על מצחם, שכל רוחבו כעובי שתי אצבעות, והסתלקו, ידיהם נשענות ביריכם ומרפקיהם מזוקפים, במין פסיעות מידדות. שדי היה בהן להבליט באורח משכנע לעין־כול את טימטומם המושלם־מדעת.

„קרב אלי, ידידי!“ אמר החצרון. „התקרב כל־כמה שתחפוץ וכל־כמה שנראה לך לשם הידיעה שמבקש אתה להמציא לי, כי דומה לי, שיש בפיך דבר, אשר לא רצוי לך להגידו בעומדך הרחק ממני, פן תיאלץ לצעוק; — משמע, דבר, העשוי לקרב את שנינו, זה אל זה, לשם קירבת סוד שיה וכידה זו חשובה בעיניי כיתרון, אחת היא, מהי דמותו בדרך כלל, עבד יקר־ערך אתה לי, אם־אמנם קטן, הרחק למטה מן המידה הבינונית, ומן הבחינה הזאת יצור מגוחך, אלא שמבורך אתה בהידור־פנים ובכובד־משקל, ועוד אתה בעל תכונות, שיש בהן משום צידוק לכך, שלא תסתפק בעבודת־שירותך, אלא תהיה משגיח על כלל־הבית ומפקח על סדר־פריוננו. לא אומר, שזוכר הנני, כי מיניתי אותך לכך ונתתי משרה זו על שכמך — זאת לא־זאת. אבל גותן אני את אישורי לדבר לאחרא־מעשה, לפי שלא אוכל להימנע מלהכיר במומחיותך. אם יפה הבנתי, דוחפים אותך רגשי האהבה והחובה, למסור לי ידיעות, על־סמך רשומותיך והשגחתך, בדבר תופעות מרגיזות ופריעת־סדרים שיש בהן סכנת תבערה?“

„אמנם כן!“ ענה יריבו של יוסף בהטעמה, בתשובה לפתיחה זו; את הרמזים המעליבים בלע בשתיקה בזכות אופייה המעודד בדרך־כלל. „נאמנות־עבד עמוסת דאגות מעמידה אותי נוכח פניך, כדי להזהיר אותך, האדון, אדונג־ר שמשנו, מפני סכנה, אשר בגלל דחיפותה ראוי היה שתרשה לי להתייצב לפניך, בהתאם לבקשתי, עוד קודם, כי על־גקלה ייתכן, ואף בכל רגע ייתכן, שהאזהרה תאחר להגיע אל אוזניך.“

„אתה מפיל עלי בהלה.“

„צר לי על כך, אבל בהיבשעה הן כוננתי היא — להבהיל אותך בפועל ממש, יען־כי הסכנה מאיימת בתוקף רב, ועל־אף כל חריפות־הדעת אשר הקדשתי לדבר, אין עבדך יכול להגיד לך בביטחון, האם לא איחרנו כבר את השעה, והאם אין ביוזי־כבודך עובדה מוגמרת בשעה זו. במקרה זה, שהוא בגדר האפשרי, לא איחרנו את המועד רק מבחינה אחת: באשר עודך בחיים.“

„האם סכנת־מוות צפויה לי?“

„שניים אלה גם יחד: קלון ומוות.“

„מברך הייתי על בואו של זה, לולא יכולתי להסיר מעלי את זה“, אמר פטיפרע באצילות, „ומאיזה מקום באים עלי דברים רעים אלה?“

„כבר הגעתי ברמזי“, אמר דודו, „אל מקור הסכנות, עד שאין עוד לשגות בהבנתם. רק הפחד מפני ההבנה עשוי להסביר, מדוע לא הבנת את דבריי.“

„חוצפתך מוכיחה לי את כל רוע מצבי“, החזיר פטיפרע. „היא מתאימה ככל־הנראה לענותי, ולא נותרה לי ברירה, אלא אנוס אני להלל את קנאת־אמוניך, שממנה היא נובעת. מודה אני, לא אוכל להבליג על פחדי להבין. עמד לימיני, ידידי, ועזור לי להתגבר, והגד לי את האמת בלי עקיפים, עד שתישלל מפחד־י כל אפשרות להסתתר מפניה!“

„יפה, אס־כן“, ענה הננס, ושילח לפניו, כדי פסיעה קטנה, רגלו השנייה במקום הראשונה, והידק את אגרופיו אל מותניו. „המצב הוא כך, שמידותיו הבלתי־מסוייגות של בן־המשק הצעיר אוסרסיף המשתוללות כלשונות־אש, משולחות־רסן, הבעירו בעירה בחובה של האדונית מות־א־מ־א־ת, אשתך, והלהבות עלות כבר בעשן ובקול נפץ עד קורות בית כבודך, ועוד מעט והוא מתמוטט וקובר גם את חייך תחת המפולת.“

פטיפרע משך את הסדין למעלה, לכסות בו גם את סנטרו ופיו, עד אפו. „רצונך לומר“, שאל מתחת ליריעה, „שהאדונית ובן המשק הצעיר, לבד אשר נשאו עיניהם זה אל זה, אף אורבים הם לחיי?“

„אמנם כן!“ השיב הננס והנחית אגרוף תקיף על מותניו. „זהו המצב, שאליו הגיע איש כמוך, איש אשר לפני זמן לא־רב גדול היה כמוך.“

„ואינו הוכחה יש בידך“, שאל מפקד־הגדוד בקול מעוך, ויריעת הבד התנועעה על פיו, „לחזוק האשמה איומה כזו?“

„עירנותי“, ענה דודו, „עיני ואוזניי הפקוחות, והשנינות, שניתנה להתבוננותי על־ידי קנאתי לכבוד הבית, הן עדי, אדוני האומלל, והן יוכיחו את אמיתותה המדאיכה והאיומה של הודעת. היש חכם ויידע, מי מן השניים — כי כן מוכרחים להזכיר מעתה את הנפשות השונות כל־כך והרחוקות זו מזו עד איך־שיעור במעלתן: השניים? — מי מהם נשא את עיניו בראשונה אל זולתו? עיניהם נפגשו, וצללו, אלה באלה, באורח נפשע; וכבר באה ונהייתה, מוטב שנשווה לנגד עינינו, אדון דגול, כי מות בעמק־עכור — אשה גלמודה היא על יצועה; ואשר לבן־המשק, הרי זה, כאמור, אש להבות. היכן ימצא עבד שיצפה לרמוז שני מעיניה של אדונית כזו? אלא־א־ס־כן תהיה אהבתו ונאמנותו לאדונה של האדונית עזה במידה שאינה מצוייה אצל זה שכהונתו הגבוהה של בן־המשק נתונה לו, כי אם אצל נושאי משרה בדרגה שלאחריו... ואשר לאשמה? מה יתן ומה יוסיף, אם נחקור, מי נשא את עיניו בראשונה, ובלב מי היכה שורש רעיון־הרע בתחילה? אשמת הנער־בן־המשק אינה אך כמה שעשה, כִּי־אם במציאותו כשהיא־לעצמה, ובמציאות־כך פה בבית, במקום שמצאו מידותיו כר נרחב להבעיר בעירות, בלא סייג של יצוע־נישואין או של תער־הגלבים; ואם התלקחה האדונית מרשפי העבד, מציאותו אשמה דמו בראשו, ומבחינת אשמתו הרי זה דומה כאילו תפש את הטהורה

והחזיק בה להזנותה — ולפי מידה זו יש לגמול לו. והנה, כך המצב, לדאבוך לב, עד הנה הגיעו הדברים: הם קשורים בקשרי עגבים. פתקי אהבים שראיתם בעיניי, ועל-כן יכול אני להעיד על להיטתם, מורצים אילך ואילך ביניהם. מועצות בענייני-המשק משמשות להם אמתלה, וכך הם נפגשים פעם פה ופעם שם: בטרקלין הנשים, שם הציגה האדונית למען חיבת העבד צלם דמותו של חוראחזתי, בגן, או בביתן שעל-גבי התל, ואף בחדר-הייחוד של האדונית בכיתך פה, — בכל המקומות הללו נפגשים יחד בני הזוג החמוד במסתרים, ומכבר חדלו עניינים כשרים לשמש נושא לשיחה ביניהם, אלא עוסקים הם בלהג של הבל, בהמיית אהבים, בלימלום משולהב. עד היכן הגיעו למעשה בדבר הזה, והאם כבר היה היום והם נהנו איש מבשרה ודמה של רעותו, כך, שכבר אי-אפשר להקדים רפואה למכה, ולא נותרה אלא הנקמה בלבד, — זאת לא אוכל לומר בביטחון מלא ומוחלט. אולם, הדבר אשר יכול אני לקבל על עצמי, ולהכריז: עלי ועל ראשי! — לפני האלים ולפניך האדון המושפל, ולהעיד על אמתותו בלא ספק, הואיל ובאוזני שמעתיו אצל הסדק, הוא זה, שהם נדברו בקול-המייה, כיצד ירימו עליך מקל, וינחיתו עליך מכות נאמנות עד צאת נשמתך; ופה בבית, אשר ממנו סילקו אותך ברציחה, מבקשים הם להתעלס בתענוגים על יצוע מעוטר כליל-ירק בחזקת אדון ואדונית. אחרי הדברים הללו משך פטיפרע את הסדין מעלה מעלה וחפה את כל ראשו, עד שלא נראה ממנו עוד מאומה. כך נשאר שעה ממושכת, עד שההפסקה החלה כבר לשעמם את דודי, אף-כי בתחילה מתבונן היה ברצון באדונו המוטל שם כגוש בשר חסר-צורה, שכיסהו קלון ומתחתיו הוא נעלם. אך לפתע הפשיל פטיפרע את הסדין עד למותניו, התרומם למחצה, ונפנה אל הגמד כשהוא משעין את ראשו הקטן על ידו הקטנה.

„בכל כובד-הראש חייב אני להודות לך, קצין ארגוני, על כל-אשר החוויתני“ („החוויתני“ היתה מלה זרה, בבליית) „להצלת כבודי“, אמר, ובעיקר על-אשר ביררת, כי כבר אבוד אבד, ולא נותר לכאורה, אלא להציל, אולי את החיים בלבד, — ולא למען החיים עצמם, אלא למען הנקמה, אשר בשירותה יעמדו הם איומות, למן השעה הזאת ומעלה. אכן, סכנה צפויה לי, לאמור, שבגלל מחשבת-העונשין עלול אני לשכוח את המחשבה הנכבדה כמה, משמע, שחייב אני לך תודה ושכר-מצווה חלף הודעותיך. ובמידה שהללו עוררו בי בעתה וחרון-אף, כן תגדל השתוממותי על מפעלות אהבתך ונאמנותך, ומידה אחת להם. ולא זו בלבד, אלא מתוודה אני לפניך על הפתעתני, — אכן, יפה ידעתני, שאסור לי להפריז בכך, שכן כמה וכמה פעמים יקרה, שמקבלים אנו את טוב-החלקנו ממקום צנוע, שביחס אליו לא גילינו דווקא הערכה ואימון, ולא רכשנו לנו איפוא זכויות! ובכל-זאת לא אוכל להימנע מן הפליאה שמיסוד הפיקפוק. הן מפלצת אתה ונפל-אשת, מוקיון-גמדים משונה, אשר לכהונתו בשירות-הפנים נתמנה דרך בדיחות יותר מאשר בכובד-ראש, פרצוף שהוא מגוחך למחצה ומשוקץ למחצה, ושתי מידות אלה אך בולטות בך יותר עקב

התרברבותך על דרך החשיבות. בנסיבות אלה — האין הדבר מופלא, ואף למעלה ממופלא, שאתה, דווקא אתה, הצלחת לחדור אל סודות חייהם של הנפשות רמות-המעלה שבבית, אשר הוץ ממני אין נעלה מהן, ואף עלה בידך דרך משל לקרוא את פתקי האהבים, שלפי עדותך מצאו דרכם בין האדונית ובין בן-המשק הצעיר? האם אין אני מוכרח ורשאי לפקפק בקיומם של ניירות אלה, כל-זמן שדומה לי הדבר כבלתי-מתקבל-על-הדעת, שעלה בידך לראותם בעיניך? הן בשביל כך, חביבי, מוכרח היית לרכוש את אימונו של איש-הביניים הנבחר לשליחות, אשר תפקידו היה לשאת ולמסור את המכתבים ואיך ייראה לי דבר כזה כמסתבר אפילו במידה-כלשהיא נוכח אופי אישיותך, אשר נוולותה ברורה לעין-כול?

„הפחד“, ענה דודו, „מפני ההכרח להאמין בקלונך ובהשפלתך האומללה, מביא אותך, אדון מסכן, לידי כך, שתחפש אחרי טעמים ונימוקים למנוע אימונך ממני. ועם-זאת בוחר אתה בטעמים קלושים עד-מאוד — כה גדול הוא פחדך בעומדך בפיק-ברפיים לפני האמת, המראה לך כמובן פנים של לעג מגונה: טעם מספיק לפיק-ברכיים. ובכן, דע והכר, מה רפה כוחם של ספיקותיך! אני לא הייתי אנוס לרכוש לי את אימונו של איש-האמונים הנבחר, שהולך את המכתבים הנעלסים, כי אני עצמי הייתי איש-האמונים.“

„עצום!“ אמר פטיפרע. „אתה הולכת את המכתבים, איש כה קטן ומגוחך? כבודך בעיני הולך וגדול בפועל-ממש, אף למשמע-אוזן; אבל עוד עתיד הוא להוסיף ולגדול מעלה מעלה עד שאגיע לידי כך, שגם האמן אאמין במאמר פוך. אם-כן, כה בוטח בך לב האדונית וכה מקושר אתה אליה בקשרי ידידות, עד שהיא מפקידה בידך בדרך זו את כל אושרה ואשמתה?“

„אמנם כן!“ החזיר דודו, מעביר את משקל-עמידתו מרגל אל רגל ומחליף את האגרוף שבמותניים. „ולא זו בלבד, שמסרה לי את המכתבים לשאתם אל תעודתם, אלא גם זו, שאני הכתבתי לה אותם. כי היא לא ידעה מאומה על מיני פתקי דודים, והוכרחה לקבל תחילה לקח מפי, שבקי אני בהוויות העולם, בפרשה עדינה זו.“

„מי מילל ומי פילל!“ השתומם התצרוך, „יותר ויותר אני מכיר, עד-מה חסאתי בהמעטת דמותך, ואך מעתה החילותי לרחוש לך דרך-ארץ ההולכת ומתגברת במהירות, אשר לא תדע מעצור. כן פעלת, כפי שאני מניח, בכדי להביא את העניינים אל מידתם הקיצונית, ולמען דעת, עד היכן תגיע האדונית בפשיעתה.“

„ממילא מובן“, אישר דודו, „מחמת האהבה והנאמנות אליך, האדון המושפל, פעלתי כך, שאם לא כן, האם הייתי עומד עכשיו לפניך, מזסר לך את כל הנעשה, למען תיקח נקם?“

„אולם איך כבשת“, ביקש פוטיפר לדעת, „על-אף היותך מגוחך ומסואב כפי שהנך, איך רכשת לך את ידידותה הקרובה של האדונית, ואיך השכלת לעשות עצמך שליט על סודותיה?“

„הדברים נעשו בבת אחת“, ענה הגמד. „שניהם עלו בקנה אחד. כי ככל החרדים והישרים, כן גם אני הצטערתי ורגזתי למען אמון על שיגשוגו הערמומי של הנוכרי בבית והתמלאתי אי־איוון אליו, בגלל נכלי לבו — ובצדק, כפי שתודה עתה ותסכים, לאחר שרימה אותך עד דכא וחילל את יצוֹע־כבודך, וחרף כל הטובות המשוּפעות שקיבל ממך הנהו משים אותך ללעג ולקלס לפני עיר הבירה וכמעט כבר לפני שתי הארצות. בצערי ובזעפי התאוננתי איפוא באוזני מות אשתך על הרגוזה ועל העוולה, והצבעתי על האיש המגונה באשר הסבתי אליו את תשומת־לבה. כי בתחילה לא רצתה כלל לדעת, למי מן העבדים אני מתכוון. אבל אחרי־כן נעתרה לתלונותי המרות באורח מבובל להפליא, דיברה בלשון חלקלקה ומתחת לכסות הדאגה נשמע קול עגביה בחריפות הולכת וגדלה, עד שתפשתי, כי בפשטות, בחיקה בוערת התאוה אל העבד והתייחמה בבולמוסה אחריו כאחת מנערות בית המבשלים, — עדי־כדי־כך הגיעה אותה גאה באשמת קיומו של הלי, ולולא איש כמוני שנטל את העסק בידו והתחבר אליו בחוכמה, בשביל לפוצץ את ההתנקשות השפלה ברגע הנכון, כיִאז כבר אבד אבד כבודך. על־כן, בראותי את מחשבות אשתך שמהלכות הן עקלקלות בדרכים כה אפילות, עקבתי אחריהן חרש כגנב בלילה, המסכן את עצמו כי ימצא במחתרת. נטעתי בלבה את עניין פתקי הדודים, כדי לנסותה ולדעת, עד היכן הגיעו הדברים אצלה ולאִיזה מעשה היא מוכנה כבר — והנה, אשר מצאתי, עלה על כל ציפיותי המודאגות; כי בעזרת האימון העיוור שנתנה בי, — הואיל ודימתה בנפשה, שאני איש ממולח וזרין בהוויות העולם, מוכן לשרת את מילוי תאוותה, — הכרתני, והתפלץ לבבי, שאותו נער־בן־משק המבעיר בעירות בנבלותו עירבב באמת את לב העדינה עד שתכשר לכל־מעשה, ולא לכבודך בלבד אלא גם להיך צפויה סכנת פתע.“

„כך, כך“, אמר פטיפרע, „היטית את תשומת־לבה ונטעת בה את העניין, מבין אני. עד כאן איפוא מעשה האדוניתי! אבל, פליאה דעת, איך ככשת את לב בן־המשק שישים בך מבטחו — דבר־זה בשום פנים ואופן אינו רוצה להתקבל על דעתי נוכח צורתך הפגומה, ועדיין בלתי־אפשרי הוא בעיניי, בפשטות הפשיטות.“

„אי־איוונך“, ענה דודו, „הוי אדוני המופה, מן־הדין שינחל מפלה לפני העובדות. שורשו, לפי דעתי, בפחדך מפני האמת, ואגב, גם בצביון־ייחודך המקודש, שהוא מקורה, כפי שתודה, של פורענות זו כולה, והוא הנוטל ממך את הכישרון להכיר את הבריות ולהבין, באיזו מידה נקבעת דעתם על אדם ונטייתם אליו על־ידי נכונותו של זה לשמש את תאוותיהם ותענוגותיהם. אני לא הוכרחתי, אלא להעמיד פנים כמו־כ־ומזומן לשמשו ולהציע לו בעדינות את שירותי בחזקת שליח שומר־סוד, הבקי בהוויות העולם, שיהיה המוליך־והמביא בין תאוותו ובין גברתנו, ומיד נלכד לי הכסיל בפח שטמנתי, ואני כוננתי עמו יחסים ענוגים כלי־כך, עד שלא היה עוד מעלים ממני דבר.“

ולפיכך יכולתי לא רק להשגיח על משחקו הבוגדני של הזוג החמוד ולעקוב אחריו לפי כל פרטי פרטיו, אלא גם לקדם אותו כאיש־חסדים למראית־עין ולהפיח בו אש, למען אראה עד היכן יפרצו פרץ ועד איזו נקודה ילכו בפשיעתם, ולמען אוכל לסגור עליהם את המלכודת בבוא השעה. כך מנהגם של נוטרי־הסדר, ובו אני בקי־ורגיל למופת. כי מאחר שהתמדתי לארוב להם באורך־רוח, השפלתי לגלות את הדיעה שטיפחתי יחדיו ואת הרעיון המופלא המונח ביסוד משחקם: לאמור, מי שהאדונית נזקקת לו, הוא האדון. זוהי, כן אתה חייב לדעת, אדוני המסכן, זוהי הנחתם התזונתית־הרצחנית, אשר יום־יום ישיחו וייוועצו בה, וממנה הם מסיקים — כפי ששמעתי מפייהם בפירוש — את זכותם והשראתם הנעלה להכריע אותך במקל ולסלק אותך מן הבית, למען יוכלו לערוך את חגם בבית המרוצה, לרעות בגנים וללקוט שושנים בחזקת אדונית ואדון־אהבים. אולם, בעת שכבר הבאתי אותם עד־כאן ובחזקת נאמנם שמעתי את הדברים הקיצוניים מפייהם ממש, גמרת־י אומר, כי בשלה החבורה לדקירה, ואז הלכתי אליך, המחולל־לשימצה, אשר שמרתי לו אימונים בעונו, כדי לגלות אוונר, למען נלכדם יחד.

„כן נעשה“, אמר פטיפרע, „איומה תהיה נחת זרוענו עליהם; אתה, ננס חביב, ואני, יחדיו נפגע בהם, ובהוות בוגדים יילכדו. מה אתה סבור, מה נעשה בהם, ומה הם העונשים המכאיבים והמשפילים למדי בשביל שישמרו עליהם?“

„יש בי ממידת החסד“, השיב דודו, „לפחות ביחסי אל מות שלנו, החוטאת היפה, כי בדידותה על יצועה מכפרת על כמה כשלונות, ואם־כי פגעה בך באורח מגונה, מכל־מקום, בינינו לבין עצמנו, אין זו ממידת היאות, שתהיה מרעיש עולמות על כך. ועוד זאת, כפי שאמרתי: אדונית שאיבדה עשתונותיה בעבד יפה־תואר, תולים את הקולר בצווארי העבד, כי הוא האשם באסון מחמת עצם קיומו, והוא ייענש. אבל גם אותו אני דן במידת החסד, ואיני תובע, שישליכו אותו בעבותות לפני התמסח, כפי שראוי היה שיעשה לו עקב הצלחתו ואסונו. כי אין דעתו של דודו נמשך כל־כך אל הנקמה, אלא דאגתו נתונה לתקנה של סייג, אשר תשים קץ לכוחו של מבעיר הבעירה, ועל־כן מוטב שיהיו עוקדים אותו, ותער־הגלבים יעקור את הסכנה מן השורש, למען לא יצלח עוד בשביל מות־אֶם־אֶנת, וגזרתו הנאה תהיה נטולת ממשות בעיני האשה. אני עצמי הנני מוכן ומוזמן לבצע את המעשה המבטיח את שלום הבית, באם יכפתו אותו תחילה כהלכה.“

„בן־חיל אתה בעיניי“, אמר פטיפרע, „אם נכון אתה גם למעשה זה, לאחר שרבות פעלת כבר בעבורי, והאין אתה סבור, זוטרי שלי, כי עליידי כך ייעשה צדק בעולם לא רק מבחינה אחת בלבד, משמע, שבאמצעות התקנה הזאת תהיה אתה תופש מקום של יתרון לעומת הפרות, והוא יתן לך סיפוק השקול כנגד תואר קומתו, ותגמול על מיבנה־גוון המשונה?“

„קלעת ולא החטאת את המטרה“, החזיר דודו, „ומותר לזכור אותה אגב

אורחא; אינני רוצה להכחיש זאת. הוא שילב את זרועותיו, דיחק קדימה אחת כתפיו והתחיל לנדנד באוויר את רגלו השלוחה לקדים מנהג בן-חיל אמיץ, וטילטל את ראשו אנה ואנה בעליזות שהלכה והתגברה עליו, תוך הטלת מבטים קלילים אל כל עבר.

„אולם שוב אשאל לדעתך, מה אתה סבור“, הוסיף פטיפרע ואמר. „הן בראש הבית לא יוכל עוד לעמוד הלז, לאחר שהבאשת את ריחו כהלכה וגם ביצעת כזאת בגופו?“

„לא, אכן צדקת“, צחק דודו, והיה ממשיך באותה התנהגות. „בראש הבית, על-מנת שיהיה מושל על כל העבודה, לא יוכל לעמוד אחד מן הענושים, שהושקט יצרו, אלא אך גבר שפוחו עמו בשלימותו, בעל סגולות תרומיות, למען יוכל לדבר בשם האדון בכל עסק ולעמוד לימינו בכל עניין, שחייב הוא ויכול הוא לקחת על עצמו!“

„ולפיכך, הנה ידעתי גם ידעתי“, השלים מפקד-הגדוד, „מהו השכר והתגמול, בו אוכל לשלם ולהודות לך, בן חיל, בעד שירות-הריגול הנאמן ובעד גילוי המעשה באשר הצלת אותי מקלון וממות.“

„כן אקווה!“ קרא דודו במשובה משתוללת. „כן רצוני, ותקוותי, שתדע, היכן מקומו של דודו, ותהיה ברורה לך דרך התודה והירושה. כי אינך מגזם באומרך, ששמרתי אותך מפני הקלון והמוות, ואת החוטאת שלנו כנל! אך עליה לדעת, שאני הוא אשר ביקשתי על נפשה לפניך למען בדידותה על היצוע, ואני נתתי לה את נפשה לשלל, כך, שאין בה רוח בלעדי חמלתי וחסדי! כי, אם יהיה הרצון מלפני, כלומר, אם תשיב לי בכפיות טובה, הן תמיד, כשיעלה על דעתי, יכול אוכל להכריז ולפרסם את קלונה ואת פשעה ברחבי העיר והמדינה, עד שאנוס תהיה על-אף-הכול להמית אותה בחנק ולהפוך את גופה העדין לעפר ואפר, או לפחות לשגר אותה אל משפחתה לאחר קיצוץ חוטמה ואוזניה. על-כן מוטב, שתתנהג בפיקחות אותה עווילה ואשת-תעוועים, ותסב-נא את אבני-חן-עינייה מעל יפה-התואר שאין בו עוד טעם אל עבר דודו, המנחם המשופע בטוב-טעם, אדון האדונית, בן-המשק הקטן, האיתן!“

תוך כדי השמעת הדברים הללו הטיל דודו מבטים נעלצים יותר ויותר אל כל עבר בחלל, התפתל ועיוות את כתפיו וחלציו, כירכר ופיזז על רגליו הקטנות, דומה לתרנגול-בר בעונת-ייחמוז כשהוא מסתובב, עיוור וחרש, כשיכור בפיתווי עצמו. אך גם גורלו היה כגורלו של זה בעת שינוק עליו הצייד ממארבו. כי פתע, בזינוק אחד הבקיע האדון פטיפרע מתחת ליריעת-הבד, וקפץ על רגליו, עירום כולו, כמגדל-בשר זה עם ראשו הקטן למעלה, — ובעוד זינוק אחד הגיע אל הכיסא שעליו היו מונחים כליו, והניף את אלת-הכבוד. כלי-נאה זה, שרביט-פיקוד, כבר ראינו פעם בידו, או אחר שהיה דומה לו: מטה מצופה עור מוזהב, שראשו עשוי איצטרובל של אורן, וזר עליו זהב מקיפו: סמל השלטון, ולכאורה מטה-קסם-חיים וחפץ-פולחן לנשים. את

הכלי הזה הניף האדון לפתע, מנחיתו כמקל-הטובלים על כתפיו וגבו של דודו, והיה מלקה אותו בכוח, עד שנתחרשו אוזניו ונסתנוורו עיניו, והפעם מסיבה אחרת, שונה מן הקודמת; והוא צרח כגור-חזירים.

„אי, אי!“ צווח, בשברון מותניים. „אה, ני לי! זה כואב, אני מת, דמי שותת, עצמותי הקטנות מתפצחות, ייפמרו-נא רחמך על איש אמוניך!“ — אבל פטיפרע לא ידע רחמים, אלא הוסיף להלקות: „כך, וכך! וכך! וכך! ושכך תיקת, זוטט וקיקלון ובכור-נבלות, שהודה וגילה לי כל נכלי תרמיתו!“ ורדף אחריו מזווית לזווית בחדר סביב, חובט ומכה בלי חמלה, עד שמצא איש-האמונים את הפתח ונטל את רגליו הקטנות וחילץ את גופו המלא פצע וחבורה, ומילט את נפשו.

ה א י ו ם

ספר הקורות מודיע, כי אשת פוטיפר דיברה אל יוסף כדברים האלה „יום יום“, והפצירה בו, שישכב עמה. — משמע, הוא זימן לה הזדמנויות לכך? לאתר יום הלשון הכאוּבה — האף אומנם לא נמנע מבוא בקרבתה, אלא הוסיף להיוועד עמה גם להבא במקומות שונים ובשעות-היום השונות? — אכן, כן עשה. אנוס היה, בלי ספק, הואיל והיא היתה האדונית, כלומר אדון בדמות אשה, והיה בכוחה לצוות שיתייצב לפניה כעת-חפצה.

אולם לבד זאת הן גם הבטיח לה, שלא יעזבנה במהומת-לבה, אלא ינחמה בדברים ככל-אשר יוכל, לפי שחייב הוא כלפיה. בכך הודה יוסף. הרגשת חטא קשרתו אליה, והוא מודה היה בלבבו, כי בזדון-רשע גרם לכך, שהדברים יתגלגלו אל אשר התגלגלו, וכי תוכנית-המרפא שלו לא היתה אלא הבל-הבלים גפשע, אשר עתה מוטל עליו לעמוד במבחן תוצאותיו, כדי לשכנן במידת-מה, ולוא אף תהיה משימה זו מסופנת וקשה ונטולת-סיכויים ככל-אשר תהיה. — ובכן, הרשאים אנו לשבחן על-אשר לא הסב עיניו מבעלת-הייסורים, אלא סיכן עצמו „יום יום“, או, נניח: כמעט יום יום, והתייצב כנגד רוח אפו של שור-האש והתמודד בלי הרף ובלי מנוח ובעור-רוח עם אחד הנסיונות הקשים שהסתערו מעולם על גבר בעל-ומיו? — ודאי ידאי, אבל רק על תנאי, ובמקצת. בין שאר סיבות להתנהגותו נמצאו אחדות, שהיו ראויות לתהילה, ומותר לשבחן על אלה. ראויים לתהילה רגשי האשמה והחובה, שהניעוהו; וכן אומץ-הלב, בסומכו על אלוהים ועל שבעת הטעמים והנימוקים, במצוקה זו; ועוד, אם תרצו, קשיות-העורף, שהחלה גם היא לתת חלקה בקביעת התנהגותו ותבעה ממנו שיעמיד את כוח תבונתו כנגד טירופה של האשה: כי כבר איימה עליו ונדרה נדר לקרוע את כליל-העטרה שנושא הוא ולעטרו תחת זה בכליל-עטרתה. בכך ראה הוא כוונה של חציפות, ואנו מוסיפים כאן מיד, כי הזדמנו בבחינה זו עוד גורמים, שהציגו את העניין כמשהו שיש בו כדי לעורר הרגשה של תחרות בין האלוהים ובין אלוהי

מצרים — ממש כפי שהקנאה לכבוד אמוֹן נעשתה בהמשך הזמן כוח המחזק את תשוקתה של האשה —; ולפיכך אפשר להבין, ואפילו להצדיק, שהוא לא הרשה לעצמו את הנסיגה, אלא חשוב היה בעיניו לעמוד בתוקף ולהביא את המעשה עד הקץ המנחיל כבוד לאלוהים.

כשר וישר. אבל בכל־זאת לא לגמרי כך, בלי תערובת, שכן פעלו פה עוד רגשות שהולכי־הם בעקבותיה, שהביאוהו לידי פגישה עמה, והללו, כפי שידע הוא עצמו אל נכון, לא היו ראויים לשבת: רצונך, קרא לדבר סקרנות וקלות־דעת, או קרא לו התנגדות ליותר על אפשרות הברירה, הרצון להניח בידו עוד זמן־מה את חופש הבחירה בין הטוב ובין הרע, אם כי בלא כוונה להידיבק בצד הרע... האם גם מצא קורת־רוח בכך — על־אף הרצינות והסכנה שבדבר — שיבוא בחברת האדונית וישית אתה ביחידות בסגנון „לדתי“, שלכך הקנו לו זכות להיטותה ויאוששה של האשה? השערה נדושה, אך בלי ספק יש לה הצדקה כל־שהיא, אצל הסברותיה החסודות העמוקות־חולמניות יותר של התנהגותו, כגון: המחשבה ההזוינית ועזת הריגוש על־דבר סילוקו מארצות־החיים והאלהתו בחזקת אוסרסיף ועל מעמד נכונותו הקדושה השייך אליה; ועל כל אלה מרחפת כמסתבר שוב קללתה של מידת־חמורים.

כללו של דבר, הוא הלך אל האדונית. הוא דבק בה. הוא נשא וסבל, שתהיה מטרידה אותו בלי הרף ומטיפה על אוזניו את המלים: „שכבה עמי!“ הוא סבל, כן אנו אומרים, הואיל ולא צחוק ולא דבר של־מה־בכך היה זה: להתמיד אצל בעלת התאוה האיומה, לדבר על לבה בטוב־לב, ולזכור תדיר כלפי עצמו את שבעת הטעמים והנימוקים בכל הכוח הדרוש לשם התגוננות כנגד השתוקקותה, אשר גם הדי־אדה לא מעטים נענו לה מתוך מצב־מיתתו האלוהי. אכן, נוטים אנו למחול לו לבן־יעקוב את שאר סיבות התנהגותו, שאין בהן דווקא טעם לשבת, בשעה שנוכח את המצוקות שנפלו בחלקו מאת האומללה, שבאה עליו יום יום בעתירותיה, עד שמבין היה לרגעים את גילגמש שקרע לבסוף את כרע־מינו של שור־השמיים והטיל אותה בפני אישתר, בזעמו ובמצוקתו.

כי האשה השחיתה דרכה בלי־הרף ואמצעיה נעשו מקולקלים יותר ויותר, בהפצירה בו בסערת רוחה, שיצמידו יחדיו ראשם ורגליהם. אכן, כבר נטשה את הצעתה לרצוח את האדון ולסלקו מן הבית על־מנת שיוכלו שניהם, בחזקת אדונית ואדון־אהבים, ללבוש בגדים נאים ולשכב על יצוע־פרחים ולהתעלס באהבים, יען־אשר היטיב ראתה, שנפשו סלדה עליו מן הרעיון הזה מכול־זכול, והיה מקום לחשש, פן יתנכר לה בלי־מרפא, באם תחזור ותציע את הדבר. מצבה המעומעם בשיכרון לא מנע ממנה להכיר בכל־זאת, שסירובו המוחלט להתקרב אל אותה מחשבה פרועה, היה בו צידוק טבעי ומובהק; ומתקבל על הדעת, שזכותו היא להתקומם כנגד תביעה, אשר היא עצמה לא תוכל לבטאה עוד אלא בקושי עצום לאחר שנרפאה לשונה ולא ניתן לה להשמיע דבריה בלימלום ילדותי. לעומת־זאת לא זנחה את טענתה, שלפיה אין שום

טעם במניעת עצמו ממנה, הואיל והסוד יהיה שמור ביניהם; היא חזרה שוב ושוב על תביעתה וכן על הבטחת חדוות-התענוגות שאין לה שיעור, הצפויה לו בין זרועותיה, כי כלישלה שמרה אך בשבילו, ומאחר שתשובתו על שידולים מתוקים כאלה היתה תמיד: „ילדתי, אסור לנו“, החלה לאחוז בתחבולה חדשה ולהקניטו בספיקותיה בכוח-גברותו.

— היא עצמה לא התייחסה חלילה ברצינות מרובה אל אותם ספיקות — דבר זה בלתי-אפשרי היה. אך התנהגותו המציאה לה זכות של מראית-עין סבירה והיגיון להתקלסות כזאת. יוסף לא יכול לטעון בהצלחה את טענת שבעת הטעמים שלו; רובם של אלה עלולים היו להישאר בלתי-מובנים לה; ומה שהגיד לה במקום זה, מוכרח היה להיראות כלהג דברים בטלים וקלושים, ואף כתירוצים מלאכותיים בפועל ממש. מה היגיון יכלה למצוא, נוכח מצוקתה ולהיטותה, במוסר-דברים כגון זה, שהיה מכין פעם ולתמיד כתשובה בפי הבריות — במקרה שהקורות הללו ייהפכו בימים הבאים לסיפור מעשה —: לאמור, שאדוניו הפקיד בידו את הכול ולא חשך ממנו מאומה בבית, כי אם אותה, באשר היא אשתו, ואיך איפוא יעשה את הרעה הגדולה הזאת ואיך יחטא עמה? הן אין זה אלא כטוח טיה תפל, שאין בו כדי לרפא את מצוקתה ולהיטותה; ולוא גם יקרה והם ייזכרו בסיפור-מעשה אחד, סמוך ובטוח היה לב מות-אס-א-נת, כי כל העולם יצדיק שני בני-אדם כאלה, כמוה וכיוסף, אם יצמידו ראשם ורגליהם על-אף מפקד-הגדוד ובעל-הכבוד, וכי הדבר ימצא חן בעיני העולם הרבה יותר מפתגם-המוסר שבפי יוסף.

ומה עוד היה אומר? הוא אמר בערך כך:

„רוצה את, שאבוא אליך בלילה ואשכב עמך. אבל הן בלילה ביחוד נגלה האלוהים, שאין את מכירה אותו, לאבותי. מעתה, אם ירצה להיגלות לי בלילה, ואז ימצאני בכך, מה יהיה בסופי?“

כלום לא היה זה דיבור ילדותי? או שאמר:

„מתיירא אני בגלל אדם, שגורש מגן-עדן, והיה זה עונשו על חטא כה קטן.

ואיך איעש אני!“

בעיניה היתה זו תשובה עלובה ממש כזו:

„אין את בקיאה בדברים אלה. אחי ראובן הפסיד את בכורתו לפי שהיה

פחו כמיים; ואבי נתנה לי. הוא ישוב ויקח אותה ממני, אם ישמע, שהפכת אותי לחמור.“

בעיניה היו כל הדברים הללו בהכרח קלושים ואף מיסכנים, ואסור היה לו להשתומם, אם התנצליות דחוקות כאלה הביאוה לבסוף לידי כך, שתטיח בפניו, בדמעות כאב וזעם, כי מתחילה היא להאמין, ואין שום השערה אחרת נמצאת לה עוד, שאותו כלילת-תפארת בראשו אינו אלא עטרת-קש, סימנו של חוסר-אונים. עלינו לחזור ולהדגיש, הדבר לא נאמר בכובד-ראש, והיא לא יכלה לחשוב כך בכובד-ראש. דיבור זה לא היה אלא כעין התגרות נואשת ופנייה אל כבוד-הבשר שבו, והמבט שנתלווה לתשובתו הכלים ושילהב

אותה כאחד, כי ברורה ונרגשת היתה שפת־עיניו יותר מאשר ביטא יוסף במפורש:

„האם כך את חושבת?“ שאל במרירות. „אם כן, חדלי ממני. אולם, אילו היה המצב כפי שאת מדמה לנחש, או אז ייקל לי מאוד, ולא היה הפיתוי דומה לדרקון ולאריה שואג. האמיני לי, אשה, כבר חשבתי על כך, שאשים קץ לייסוריך ולייסורי גם יחד בתיתי לעצמי את הצביון, שייחסת לי בטעות, ואעשה כמעשה הבחור הנזכר באחד מסיפוריכם, שהטיל בעצמו מום זה באמצעות סכי־קנה־סוף והשליך את האבר אל המיים, טרף לדגים, כדי להוכיח את בקיונו. אבל אני לא אוכל לעשות כן; חטא זה לא היה נופל מחטא כניעתי, וגם בעיני האלוהים לא הייתי עוד כשר. כי זה רצונו, שאישמר שלם וחלים.“

„איום!“ קראה. „אוסרסיף, מה עלה על דעתך? אל־נא, אהובי, אל־ תעשה זאת, תפארתי, הן נוראה המחשבה! מעולם לא חשבתי את אשר דיברתי! הנה, אתה אוהב אותי, אוהב אותי, מבט הזעם שבעיניך מגלה לי את הדבר, ומזימתך הזדונית! חמודי, בוא ופדה אותי, השקט את דמי הניגרי, חבל חבל על דמי!“

אבל הוא ענה: „אסור לעשות את הדבר.“

אז החלה להשתולל ולאיים, שתביא עליו עינויים ומוות. עד כאן הגיעה, ועל דבר זה חשבנו בדיכודך בשעה שאמרנו שאמצעי הסתערותה עליו נעשו יותר ויותר מקולקלים. עתה נודע לו, עם מי יש לו עסק, ומה משמעות קריאתה הצוללת: „נוראה אני בלבדי באהבתי!“ שונרת הענק הרימה את טלפיה ואיומות הזדקרו ציפורניה מתוך קטיפת פרוותה, לטרוף אותו. אם אין הוא רוצה לבטל רצונו מפני רצונה, אמרה לו, ואין הוא מוכן לוותר על כלילו האלוהי, כדי לקבל תחתיו את כליל חדוות־עינוגיה, מוכרחה היא להצמית אותו וכן תעשה. בקשתה שטוחה לפניו איפוא לקבל את דבריה בכובד־ראש ולא כהבל וריק, שכן מסוגלה היא — יתבונ־נא בה יפה — מסוגלה היא וגם נכונה לכל מעשה. היא תאשים אותו לפני פטיפרע בחטא זה גופו, אשר מנע ממנה, ותתאונן שהתגולל עליה בזרוע, לחלל את כבודה. היא תעיד עליו, שעשה בה מעשה־אונס, ועינוג מעולה יהיה לה זה, להוציא את דיבתו, ויכול תוכל גם לשחק את תפקיד הסוררת והנבאשת, למען לא יטיל איש ספק באמיתות עדותה. היא לבו סמוך ובטוח, כי דיברתה ושבועתה — יהיה להן תוקף בבית, רבי־תר מתוקף דברו, ושום הכחשה לא תועיל. ואגב, אין היא חושבת כלל שהוא יכחיש דבר, אלא יקבל על עצמו את כל האשמות בשתיקה; כי אכן, הוא הוא האשם שהגיעו הדברים לידי כך, עד לחמת־נקם נואשת זו, והוא הוא שגרם, בעיניו, בפיו, בכתפיו הזהובות ובמניעת אהבתו, לכל זה, ולכן יכיר ויודה, כי אין חילוק, באינו לבוש־אישום מלבישים את האשמה, כי כל אישום מתאמת על־ידי אמיתות אשמתו, ועליו להכין את עצמו לדין מוות. אולם זאת תהיה מיתה, העתידה להביא בלבבו על־אף־הכול חרטה על

שתיקתו, ואולי גם על מניעת־אהבתו האכזרית יינחם אז. כי אנשים כפטיפרע יש בהם כוח־מציא מיוחד במציאת דרכי הנקמה; ולאדם שטוף־הזימה, שעלה על יצוע האדונית, מובטחת מיתה משונה, שלא ייעדר בה דבר מכל התחבולות המבוררות ביותר.

ואז הודיעה לו, איך יזמת על יסוד האשמתה, — ציירה לפניו את הדבר, במקצת בצליל־זמר צלול, ובמקצת בקול־לחשוש, בסמוך לאוזנו, בקול־פיכוי ענוג, שאפשר היה לחושבו כלש־אהבים.

„אל תקווה“, לחשה, „שיחסלו אותך בדרך קצרה, כגון שידיחו אותך מראש סלע, או שיתלו אותך בחלל האוויר, כשראשך למטה, כך, שדמך יתפרץ מיד אל מוחך, למען תגווע בנעימים. במידת־רחמים כזו לא ינהגו בך לאחר מכות המרדות שיפוך בפקודת פטיפרע, עד־אשר ישתסעו אחריך. כי סופת־חולות תצא מלבבו, כרוח סועה מהררי קדם, אם אאשים אותך במעשה אונס וחמתו הזדונית תבער לבלי חוק, פלצות היא — להיות מוסגר לתמסח, לשכב בסוף, כפות, איך־אונים בעת התקרב הזולל בתאבה, הוא מתגולל ורובץ עליך בבטנו הרטובה, מתחיל סעודתו, נוגס תחילה מן הירך או הכתף, עד שיתערבו צעקותיך הפרועות באנקת הנאת־אכילתו, שהרי אין איש שומע לך, האדם המופקר, או שאינו רוצה לשמוע. כך אירע לאחרים, הבריות שמעו, נענו בחמלה קלילה, בלי הרהורים רבים, הדבר פגע במאך דהוא, ויש להבליג ולעבור, מאחר שבשרי שלי אינו נטרף. אך הנה אתה הוא זה, ובשרך הוא, שהזולל מתנפל עליו, מתחיל סעודתו פה ושם, — ייתכן, כי בעיקר חייך; כבוש את זעקתך זעקת־לא־אדם הנתלשת מחזק, — אל תצעק, אהובי, אחריי, שביקשתי לנשק אותך שם, במקום שרטוב־הבטן תוקע את שיניו המשוקצות! אבל אפשר יהיו הנשיקות — נשיקות אחרות. אפשר ימתחו אותך, יפה־התואר, על גבך, על פני האדמה, יהדקו את ידיך ואת רגליך במלחצ־נחושה, ויערמו ערימות של חומרים דליקים על גופך, אותם יציתו, כך שגופך יתפחם בלהבה איטית, מתוך עינויים שאיש אינו יודעם ורק אתה עצמך תחוש אותם ביבבה מתחננת בהיפסק נשימתך, כי כל השאר אך יתבוננו במחזה. — כך יכול לקרות, אהובי, אבל אולי גם כך, שיאסרו אותך חיים, יחד עם שני כלבים גדולים, בתוך בור, שיכסוהו קורות־עץ ואדמה, ושוב לא יוכל איש להעלות בדעתו, וגם אתה לא, כל־זמן שאין הצפוי לך נהפך למציאות, מה יתרחש שם בהמשך השעות, בחשיכה, בין שלושתכם. — או, השמעת על פתח־האולם ועל הציר שהדלת תיסוב עליו? אתה תהיה האישי, עקב תלונתי, המתפלל ומשמיע קול זעקות עינויים, כי בעינו תחוב הציר, והדלת תיסוב בראשו, כל פעם שיהיה הרצון מלפני הנוקם לעבור את הפתח. — אלה הם מספר עונשים, המובטחים לך, אם אך ייצא מפי דבר־ההאשמה נגדך, כשם שגמרתי ואמר לעשות במקרה של יאוש אחרון; אולם אתה לא תוכל להלבין חטאיך אחרי שבועת. חמול על עצמך, אוסרסיף, יתן לי את זרך?”

„גברתי וידידתי“, ענה ואמר הוא, „את צודקת, אני לא אטהר את עצמי, אם תחפצי ותשחירי אותי בדרך זו לפני אדוני. ואשר לעונשים שאימתם את מטילה עלי, הן ייאלץ פטיפרע לבחור באחד מהם; לא יוכל לדון אותי בכולם יחד, כי-אם רק באחד, ודבר זה כבר מצמצם את מידת נקמתו ואת מידת סבלותיי. אבל גם בתוך תחומה של הגבלה זו תיגדר גדר סבלי על-ידי האפשרי-האנושי, ובין שתיחשב גדר זו צרה, ובין אם רחבה מאוד תיראה, לפסוח עליה לא יוכל הסבל, כי יש לה תיכלה. עינוגים וייסורים, אלה ואלה את מציירת לי כדברים שאין להם שיעור, אבל מגזמת את, כי מהר למדי הם נתקלים בגדרה של היכולת האנושית. אך מעשה אחד יכול להיחשב כדבר-שאינן-לרשיעור, הלא הוא המשגה שעלול אני לעשות, אילו קילקלתי דרכי עם אלוהים, האדון, אשר אין את מכירה אותה, ולפיכך אינך יכולה לדעת, מהו ומה פירושו של דבר: להיות נטוש מאלוהים. על-כן ילדתי, לא אוכל לעשות את חפצך.“

„אבוי לחוכמתך!“ קראה היא בקול-זמר. „אוי ואבוי לה! אני, לא נבונה אני! חדלת-בינה אני בתשוקתי שאינן-לה-שיעור — אל בשרך ודמך, וכאשר דיברתי, כן אעשה! איסת אני, איסת האהבת, ומבטי — מוות: הישמר, הישמר לך, אוסרסיף!“

מסיבת הגבירות

הה, היא הפליאה בהדרת-גדולתה, מות שלנו, בעומדה כך לפניו, מאיימת עליו בקולה קול-פעמון. ובה-בשעה חלושה היתה וחדלת-ישע כתינוקת, ואין בלבה רחמים על הדרת-כבודה ועל אגדת-חייה, ולאט-לאט התחילה לגלות באוזני העולם כולו את סוד תאוותה הלוהטת ואת המצוקה הנופלת בחלקה מאת הבחור, אהובה. והנה, הגיעו הדברים לידי כך: לא רק טאכובו, לועסת הקומוס, ומח-ניוסח'ת, הפילגש, היו בקיאות בפרשת אהבתה ושברון-לבה, כי-אם גם רע-נע-נותית, אשת ראש-אבירי-הרועים אשר לאמון, וכמו-כן נית-אם-חת, זוגת ראש-התכבוסת של פרעה, ואח-זורע שוכבת-חיקו של קאקאבו, סופר בתי-הכסף, מבית-הכסף של המלך, הקיצור, כל הידידות, כל החצר, מחצית העיר. סימן מובהק של שחיתות היה זה, שבהתקרב קץ השנה השלישית לאהבתה, מספרת היתה על-אודותיה לכול, בלי בושה ובלי מעצור, העסיקה את כל העולם בלי חשש באותו עניין, שבתחילתו שמור היה בחובה מכל משמר, בגאווה ובמורא, עד שטוב היה בעיניה המוות מגילוי רגשותיה באוזני האהוב עצמו או באוזני מישור זולתו. כן, לא רק דוד, הגמד בעל הדרת-הפנים, השחית דרכו לרגל קורות הדברים הללו, כי-אם גם מות האדונית, עשתה כך, ואף הגיעה לידי פריעת כל יישוב-דעת בלא שיעור של דרך-אריך. היא היתה נגועת-פורענות והלומת-תאוה עד למעמקיה, אשה שפרצה מגדרה לגמרי,

בלי השתייך עוד אל עולם התרבות, מתנכרת לקניי-המידות שלו, מעפילה בהר סמורת-עיניים, המוכנה לחשוף את שדיה לחיות טרף, עטורת-פראות, המניפה את מטה-פטורי-הציצים של בפחוס בצהלה גונחת. עד היכן הגיעה ועד היכן לא הגיעה לבסוף? בינינו לבין עצמנו ייאמר, וייאמר מראש, שהיא הגיעה אפילו עד לידי כך, שהשפילה את עצמה במעשי כישופיה של טאבו-השחורה. אבל על זה עוד יסופר להלן. כאן נסתפק בכך, שנתבונן ונשתאה בחמלה, היאך שהפיצה אל כל עבר את פיטפוטיה על תאוות-בלאי-ניחומים, ולא יכלה לשמור את הדבר בלבבה לפני שום אדם, בין רם ובין מך, עד שנעשתה במהרה צרת-נפשה כמין חומר-שיחה שהכול דשים בו בקרב משרת-הבית, והטבחים הבוחשים והמורטים או השוערים על דרג-הלבינים אומרים היו זה אל זה:

„האדונית להוטה אחרי בן-המשק הצעיר, אבל הוא מסרב לה. איזו מהתלה!“

כי דמות זו לובש דבר שכזה בראשם ובפיהם של הבריות, עקב הסתירה המדאיבה הקיימת בין תודעת להט-היצר העיוור, החגיגי-הרציני והיפה-במכאוביו כשהוא לעצמו, ובין הרושם שהוא עושה על מפוכחים, שבעיניהם ייראה חוסר-היכולת והיעדר-הרצון להעלים את הרגש כגון שערורה וקלסה, משל כשיכור המתגולל ברחוב. —

כל נוסחאות סיפורי הקורות הללו, פרט, כמוכן, המקור המכובד ביותר בעינינו, שהוא גם המצומצם שבכולם: — גם הקוראן וגם שבעה-עשר השירים הפרסיים, המספרים עליהן, שירתו של פירדוסי רב-האכזבות, שהקדיש ליצירה זו את ימי זקנתו, והנוסח המעודן-המאוחר של ג'אמי, — כל אלה, וכן תיאורי הרט ומכחול רבים לאין-ספור, יודעים על מסיבת-הגבירות, שערכה אשתו הכשרה, הראשונה היושבת לימינו, של פוטיפר, בכדי להודיע ולהסביר לרעותיה, לנשי החברה הגבוהה של נוא-אמון, את כל סבלותיה, ולרכוש את אהדת אחיותיה, וכן, לעורר את קנאתן. כי האהבה, ואף כשהיא לא-רחומה, איננה רק קללה ושוט, אלא תמיד ובה-בשעה גם אוצר יקר, אשר לא ברצון יצפינהו אדם. שירי האגדה נכשלים לעיתים במשגה וסוטים מן הדרך הנכונה, אף חוטאים בנתיבות עקלקלות, בשינויי נוסחאות ובקישוטי דברים, ובוחרים במתיקות היופי על חשבון האמת המחמירה-בדין. אבל לגבי מקרה מסיבת-הגבירות צודקים הם; ואם-כי גם כאן יסורו, למען הרושם המתוק, מן הצורה שבה סיפרו את עצמן הקורות במקורן, ולא עוד, אלא אף מכחישים הם זה את זה על-ידי סטיותיהם, מכל-מקום, לא המשוררים עצמם חוללו את התהליך הזה, כיואם הקורות עצמן, או אשת פוטיפר באורח אישי, אני המסכנה, שהמציאה ואף ביצעה אותן בערמומיות, העומדת בסתירה מופלאה-ביותר אל מצב מבוכתה הסחרחרה, אך מצדקה-ביותר מבחינת טבע-הדברים.

(*) נוראדין עבדול-רחמן. —

אנחנו, המכירים את חלום פקחת־העיניים אשר חלמה מות־אֶסֶרָאֲנָת בתחילת שלוש שנות־האהבה, רואים ברורות את הקשרים שבינו ובין המצאתה, את מהלך־המחשבות, שהביא אותה אל האמצעי לפקחת עיני ידידותיה; והיסוד המציאותי שבחלום (שסימני ממשותו בולטים לכל עין) הנהו עדות נאמנת ביותר לאירועה הממשי של מסיבת הגבירות, וכן לכך, שהמסורת הקרובה לנו ביותר והמכובדת עלינו ביותר פוסחת עליה רק בגלל סגנון הצימצום הנמרץ הנהוג בלשונה. —

פתיחה למחזה מסיבת־הנשים היתה מחלתה של מות־אֶסֶרָאֲנָת. זו היתה מחלה, המתוארת כרגיל במידת־דיוק לקויה למדי, אשר הנסיכים ובנות־המלך שבכל סיפורי המעשיות יחלו בה בעת שיאהבו באי־ניחומים, וכרגיל „לא נמצא רופא מפורסם שידע להמציא לה תרופה“. מות נפלה למשכב, הואיל וכך כתוב בסיפורים, הואיל ודין הוא ודרך־ארץ היא, וקשה להתנגד לאשר דין הוא ודרך־ארץ היא; אולם, שנית, גם משום שנכבד מאוד היה בעיניה (וגם במקרי הנסיכים ובנות־המלכים שבסיפורים אחרים דומה, שזהו אחד המניעים הראשיים בתחלואיהם:) לעשות רושם, לחולל ריגוש בעולם, על־מנת שיתעניין העולם וישאל, — ישאל בדחיפות רבה, כפי ששואלים בענייני חיים־ומוות, שכל הבריות מבקשים לדעתם ידיעה כוללת; כי לשאלות בודדות, שנשאלו מתוך דאגה פחות או יותר נאמנה, כבר ניתנה הזדמנות קודם־לכן על־ידי השינויים שחלו בחיצוניותה זה ימים ושנים. היא חלתה מחמת המשאלה הדחופה להעסיק את העולם בפורענות שבאה עליה, באושר אהבתה אל יוסף ובייסוריה, — כי העובדה, שלבד זאת, מן הבחינה המדעית המחמירה, לא היה במחלה זו יסוד של ממש, מוכחת מהתנהגותה של מות, שיכול יכלה לקום ממשכבה על־נקלה בשעה שהיה לה עניין בעריכת מסיבת־הגבירות ובהופעתה בחזקת עקרת־בית: ואגב, לא פלא הוא, שהרי אירוע זה היה בודאי מלכתחילה חלק בתוכנית המחלה.

ובכן, חלתה מות במחלה קשה, אס־כי בלתי ברורה, והיתה מוטלת על ערש־דווי. שני רופאים מהדרים, אחד מחרטומי בית הספרים של אמון, שנקרא בשעתו גם אל מיטת בן־המשק הזקן מונת־כאף, ועוד אחד מחכמי המקדש, טיפלו בה, וידידותיה ממיסדר־החתחורות הנעלה ומבית־הנשים הדרומי של אמון עשו אצלה ביקור־חולים. בין הבאות היו רֶעִנְעִנְוִתִית, נִית־אֶסֶרָאֲחַת, אַחְוֹרֶעַ, ורבות אחרות. באפיריונה באה גם נס־בא־מת, מטרונית המיסדר, אשתו של בֶּפֶר־נַחֲוֹנָס הגדול, „ראש כוהני כל־אֶלִי מצרים העילית והתחתית“, וכולן, בשבתן ביחידות, או זוגות־זוגות, או משולשות, ליד מיטתה של הלומת־התאוה, קוננו עליה ושאלו אותה בשגרת־מלים זורמת בשפע, מקצתן מעומק־הלב, מקצתן בקרירות הדעת, על דרך הנימוס גרידא, או אף בשמחה לאיד. „אני, המנעימה־זמירות בקול עריבו! ענו ואמרו, „בשם הטמיר־ונעלם, מה היה לך, הגידי, ועל מה את, הבת השובבה, גורמת לנו צער שכזה? חי המלך, מכבר אינך כפי שהיית לפנים, כי כולנו, כל האוהבות אותך בלבב

שלם, מכירות בכ סִימני רפיון ושינויים, שאמנם לא היה בהם כדי להמעט את יופיך, אך מכל־מקום נתנו בלבנו דאגה ענוגה. אל תשלוט בכ עין הרע! כולנו ראינו, אף סיפרנו אשה לרעותה, ועינינו זולגות דמעות לזהטות, כי מין רפיון בדמות רזון נגע בכ לרעה, אס־כי לא כל חלקי גופך נוגעו בכך, — אדרבה, מקצת מאברך פרחו ושיגשגו אך לעומתם רזו אחרים בפועל־ממש: לחיך, למשל, כחשו; גם עיניך החלו להביט נכח, כמסומרות, ומסביב לפיתולי שפתותיך הנודעים לתהילה מקננים ייסורים. כל־זאת ראינו אנחנו, מעריצותיך המלובבות, והיינו משיחות בכך ובוכות. והנה הגיע רפיוןך עד לדרגה, שהוכרחת לעלות על מיטתך, שוכבת בלי אוכל ומשקה, והמחלה כמתקלסת בחוכמת הרופאים. באמת, כשהגיעה אלינו שמועה זו, לא ידענו עוד נפשנו, והיכן אנו נמצאות על־פני הארץ, עד כה נתבהלנו! על חכמי בית־עקד־הספרים, טי־חור ופטי־בשתי, רופאיך, הסתערנו בשאלותינו, והם משיבים לנו, שכמעט והגיעו עד קצה גבול יכולתה של אומנותם, וכבר קרבים הם לתדלון־עצות גמור. רק תרופות מועטות ידועות עוד להם, אשר אולי יש בהן תקוות פעולה, כי כל אשר ניסו בכ עד כאן, רפיוןך הוביש אותן. סברא, שעגמת־נפש גדולה היא המכרסמת ואוכלת את בשרך, כעכבר זה המכרסם את שורשי האילן, עד שיחלה. בשם אמון, חמדת־אוצרנו, האמת הדבר, היש לך עגמת־נפש, המכרסמת אותך? הגידי לנו, מה היא, הגידי־נא למעריצותיך המלובבות, בטרם תוריד אותה מקוללה את חיך המתוקים שאולה!

„נניח“, ענתה אָני בקול חלש, „נניח שיש לי עגמת־נפש כזאת, — מה יועיל לי, אם אגידינה לכן? אתן, הטובות והמלאות רחמים, לא תוכלנה לפדות את נפשי מעגמתה, וקרוב הדבר, שאין לי תקנה ומות אמות בה.“

„אס־כן אמת היא“, קראו, „ואכן, עגמת־נפש כזאת היא, המטילה בכ רפיון?“ ובצלילים הרמים ביותר הביעו הגבירות את פליאתן, היאך ייתכן הדבר. אשה שכמותה! היא בת נדיבים מנדיבי הארץ, עשירה, יפה להקסים, שכל נשי הממלכה מתקנאות בה! וכי ייתכן שתחסר דבר? היש משאלת־לב שנמנע ממנה למלא אחריה? ידידותיה של מות לא הבינו זאת. בהפצרה של דביקות חקרו אותה, מקצתן בלב נרגש, מקצתן רק מתוך הסקרנות, השמחה־לאיד או תשוקת הריגוש, ושעה ארוכה השתמטה החולה משאלותיהן, מיאנה, לאה וחדלת־תקווה, לתת להן ידיעה כל־שהיא, שהרי בין כך ובין כך אין לאל ידן להושיעה. אולם לבסוף — ובכן, יהי כרצונך! — הודיעה, שמבקשת היא להשיב לכולן יחידו, בבת אחת, במסגרת מסיבת ריעות־התרועע ומשתה־נשים, שאליה תזמין אותן בקרוב. אם תאכל דבר־של־כולם, ויהי אפילו בלא תיאבון, כגון כבד־של־ציפור או מעט ממיני הירק, מקווה היא להפיק כוח מספיק, לעמוד ממיטתה, משמע, למטרה זו במיוחד: לגלות לריעותיה את עילת השינויים והרפיון שחלו בה.

כנאמר כן נעשה. כבר בשבוע שלאחר־מכן — מועד השנה החדשה וחג־האופת הגדול ממששים ובאים, ואז נכוננו בבית פוטיפר מאורעות כה

מכריעים — הזמינה אותן אני באמת בקרב חברת-הגבירות, שהיתה מהוללת בפי המשוררים לרוב, אך לא תמיד כראוי לה; והמסיבה נערכה באולמי בית-הנשים של פטיפרע: קבלת-פנים שלאחר-הצהריים בחוג רחב למדי, שנוכחותה של נס-בא-מת, אשת בכ-נח'אנס והראשונה בנשי ההרמון, הוסיפה וזהר על זוהרה, מסיבת-פאר אשר לא יחסר בה כול, לא פרחים ולא תמרוקים, ולא משקאות קרים, מקצתם משפרים ומקצתם רק מרעננים, ולא עוגות ממינים שונים, אישישות, ממתקי נופת צופים, שהוגשו על-ידי שפחות הלבושות בדוק מלבושי-חן עם מקלעות-שיער שחורות בעורפן וצעיפים מסביב ללחינו, — גון של עידון-פסות, שלא נראה עוד כמותו והפיק רצון רב. תזמורת חמודה של נבלאיות והפורטות על קתרוס ומפות בחלילים, לבושות שמלות שקופות ורחבות, שמבעד להן נראו הגורות-מותניהן המרוקמות, הנעימו ניגוניהן בחצר-הבאר, שמרבית הגבירות התקבצו בה, קבוצות-קבוצות הופשיות, מקצתן יושבות בין שולחנות-המערכת העמוסים כל-טוב על כסאות וספסליות, ומקצתן כורעות על מחצלאות ססגוניות. אבל גם אולם-העמודים הנודע, אשר, אגב, כבר הורחק ממנו צלם אַתום-רע, היה מלא אורחות.

קהל ריעותיה של מות היה כולו מראה חינני לנוי ולמלאכת-מחשבת: שמן תמרוקים היה יורד כמשחת ניחוח מראשן אל שערן המרחף ברחבות והמתולתל בציציות, ומבעד לשיער התנוצצו עגילי הזהב שבאזניהן, רגליהן היו שחומות בחמדתן, עיניהן המזהירות הגיעו עד רקותיהן, חוטמן הקטן מביע אך גאוה וגודל-לבב, עיטורי הגביש וקישוטי-האבן שבצווארוניהן וצמידיהן על-הזרוע, וכן קורי-המשי שנמתחו על שדיהן המתוקים, שנארגו, כפי שנראה, חוטי פז-שמש או זיר-סהר, — הכול היה עשוי לפי מיטב תרבות הדור. הן הריחו פרחי לוטוס, הגישו זו לזו מגדנות לטעימה ופיטפטו בקולות גבוהים צייצניים, או בצלילים עמוקים-מחוספסים, כמין הצלילים השכיחים אצל נשי האזורים הללו, — נס-בא-מת, למשל, אשת בכ-נח'אנס, היתה בעלת צליל-קול כזה. הן שוחחו על חג-האופת הקרוב, על התהלכה הגדולה של השילוש הקדוש בספינותיו ובארונות-קודשו, ביבשה ובמיים, על עצרת-הקודש בבית-הנשים הדרומי, בה יהיה עליהן, על הגבירות, לצאת במחולות, לקשקש ולזמר בקולות-חמד לפני אמון, בחזקת פילגשיו. נושא השיחה היה חשוב ונאה; ובכל-זאת לא הועלה כולו בשעה זו, אלא כעין אמתלה, לשמש את שגרת הלשון ולמילוי זמן הציפיה, עד שתואיל מות-אַם-אַנת, המכניסה-אורחותיה, להשמיע את תשובתה ולהודיע בריגוש רב סיבת רפיונה.

היא ישבה ביניהן ליד בריכת-המיים, בדמותה הנדאבת, הייכה בחלישות בפיה המפוחל, המעונה, וחיכתה לרגע הנכון. כבחלום ובאורח חולמני ערכה את מעשיה והכינה את עצמה למתן הלקח לידידותיה, וחולמני היה גם בטחונה, שהמערכה מוכרחה להצליח בידה. היא התרחשה בד בבד עם שיאה של משתה הקרואות. פירות נהדרים הוכנו בתוך סלים שהיו מעוטרים בפרחים: כדורי-זהב ריחניים, שהכילו שפעת עסיס רענן תחת הקליפה שעינה כעין הגלד,

לימונידס הודיים, תפוחי-סיני, אשר לא לעיתים קרובות יעלו על השולחן; ליד הפרי, לשם הקילוף, הוכנו שכינים קטנים, חמודים, עם ידיות אבן-פחלון משובצת, והלהבים עשויים ארד מצוחצח בדיקדוקי דיקדוקין, אשר עקרת-הבית הקדישה להם את מיטב תשומת-הלב. כי ציוותה להשחזו ולהחליק אותם עד שיהיו ממורטים להפליא — ממורטים למעשה כפי שלא הוחד מעולם שום שכינ קטן. משוננים ומושחזים עד דק היו כלי השולחן הללו, עד שיכול היה גבר לגלח בהם את זקנו אף אם יהיה שערו קשה כחוט הברזל, — אלא שהיה עליו לנהוג בזהירות מרובה, כי חלילה לו לשכות את עצמו באורח חולמני אפילו כהרף-עין, או רק להתרטט, פן ייפגע, ומובטח לו אז הנזק החמור ביותר. זה היה איפוא הליטוש, שניתן לשכינים קטנים אלה, — ליטוש מסוכן למעשה; הם עשו רושם, שכאילו אין אדם צריך אלא לקרב אל הלהב את ראש-אצבעו ומיד יונק ממנו סילון של דם. — האם כל אלה בלבד הוכנו? כלל וכלל לא. הנה היה פה עוד יין משובח מן הנמל, יין קפריסין, שאש מתוקה אצורה בו, ויפה הוא לגמיעה עם קינוח-הסעודה ויוגש אל תפוחי-הזהב; והגביעים היפים, זהב מקשה וחומר מצובע ומזוכך, אשר יכולו את היין, הובאו אפילו בראשונה, וחולקו בחצר-הבאר ובאולם-העמודים לרמיותה של עקרת-הבית, עלידי משרתות חביבות, שלא לבשו מאומה מלבד חגורה סגוגנית למותניהן. אולם מי מקרב את יין האי ומי מוזג את הגביעים? שוב החביבות הן? לא, כיוון שבכך — לדעת בעלת-הבית — לא יינתן הכבוד הראוי, לא למסיבה כזו ולא למסובות; ולכן, לא כך ציוותה מות.

היא חזרה ורמזה, ותפוחי הזהב עם השכינים הקטנים החינניים ביותר, חולקו. אלה ואלה עוררו ציוצים של התפעלות: משבחות היו את הפרי, משבחות היו גם את כלי-היד הנאה, משמע, את הנזי דווקא, הואיל ותכונתו העיקרית לא היתה נודעת. כולן החלו מיד בקילוף, כדי לחדור אל בשר-הפרי המתוק; אולם, עד-מהרה הוסבו עיניהן מעל עיסוק זה והורמו מבטיהן.

שוב רמזה מות-אֶסְאֶנְת, ומי שהופיע במקום המחזה, היה מוזג היין; והוא יוסף, כן, אותה זימנה האשה האוהבת לשירות זה, אותו המציאה האדונית, שימלא בעצמו את גביעי הידידות יין-קפריסין, מבלי שתגלה לו את שאר ההכנות שנעשו לפי תוכניתה, ועל-כן לא ידע הוא, מהו הלקח שתכליתו נקרא לשמש. בדאבון-לב גמרה ואמר לעשות כן, זאת ידענו, להוליכו שולל עלידי העלמה זו ולנצל את דמותו לשם תכלית; אך עד כדי-כך השתוקקה לתת לקח לחברותיה ולהסביר להן את אשר בלבבה. על-כן המציאה את הדבר בשבילו; ולאחר שחזר וסירב בדברי פיוסים רכים להיות עמה, אמרה לו:

„הרוצה אתה לפחות, אוסרסיף, לעשות עמי טובה, ולמוזג מיין-הרקח של אראסא מחרתיים במשתה-הגבירות אשר אעשה לריעותי, לאות חסדך, ולאות, שבכל-זאת תאהבני מעט, וכן לאות, שעדיין מעמד של חשיבות לי בבית, כי על-כן אשר-עלי-הבית משמש לפניי ולפני אורחותי?“

„ודאי, אדוניתי“, ענה יוסף. „ברצון אעשה זאת, ובעונג רב אמזוג, אם רצונך הוא. כי בכל נפשי ובכל מאודי אני מוכן לשרתך, ועומד לרשותך בכל הדברים חוץ בדבר החטא.“

ובכן הופיע עתה בן רחל, בן־משק ביתו הצעיר של פטיפרע, באורה בלתי צפוי בקרב הגבירות העוסקות בקילוף בחצר, לבוש בגדי־הג לבן ועדין, על זרועו האחת נשא קנקן־יין ססגוני ממיקני, בירך את הקרואות, והחל מהלך סביב סביב למלא את הגביעים. אולם, כל הגבירות, בין אלה שכבר ראו אותו בשעת־כושר ובין אלה שלא הכירוהו עד עתה, שכחו למראהו לא רק את עיסוקן, אלא כביכול גם את עצמן, לפי שלא יכלו עוד לעשות דבר, כי־אם להביט אל המזוג, אלא שבאותה שעה עשו השכינים הקטנים את מלאכתם בנכליהם והגבירות כולן כאחת חתכו ופצעו את אצבעותיהן עד זוב דם — כלומר, מבלי לתת כלל את דעתן על הפגע המכתיים אותן, הואיל וחיתוך כזה, על־ידי להב מלוטש במידה מופרזת־כל־כך, כמעט ואינו מורגש, ובייחוד במצב של היסח־הדעת כגון זה שידידותיה של אָני היו שריוות בו.

מקצת־המפרשים הציגו את המחזה המתואר לעיתים קרובות כנויף.

כתוספת חיצונית שאינה שייכת אל גוף המעשה כפי שהתרחש באמת. הללו אינם צודקים; כי אמת היא, וכל סימני הנדאות מעידים כך. אם נזכור, שמדובר כאן מצד אחד בבחור היפה בבחורי סביבתו, ומצד אחר בשכינים הקטנים המלוטשים יותר מכל־אשר ראה העולם מאז היותו, מיד יתברר לנו, כי מהלך העניינים לא יכול היה להיות שונה מן המתואר, ולא ייאמן שהיה עלול להתרחש בפחות שפרכת־דם מאשר התרחש למעשה, וכי הביטחון החולמני, שבו חישבה וחזתה מות מראש את המהלך הזה, היה מוצדק לחלוטין. בהעויה דווייה על פניה, אותה מסיכה העשוייה חשיכה ועוקבה, הביטה אל הפורענות אשר חוללה, אל מרחץ־הדמים המתפשט חרש, אשר רק היא בלבדה הרגישה בו לכתחילה, הואיל ופניהן של הגבירות המשתאות בעיניהן המרוזחות, בהתפעלות תאוותנית, היו מופנות אל הבחור המהלך ומתרחק אט אט בכיוון טרקלין־העמודים, אשר בו, כפי שהאמינה מות באמונה שלימה ובצדק, יתרחש בדיוק אותו מעשה. רק לאחר שנעלם אהוב־נפשה מעיניהן, שאלה בתוך הדממה בצליל קול המביע דאגה ודונית:

„אהובותי, מה היה לכן ומה אתן עושות? אתן שופכות את דמכן!“

המראה היה איום. מאחר שאותם שפינונים זריזים חדרו בכמה אצבעות לעומק רב, לא היה הדם רק מבצבץ, אלא ניגר וזורם; הידיים הקטנות ותפוחי־הזהב היו שטופים ומוכתמים לגמרי מן הנוזל האדום, שנספג בשפע בתוך אריגיהן העדינים של השמלות בחיק הנשים, ונקווה שם, וטיפטף על הרגליים הקטנות ועל הרצפה. איזה „אב־הרחמים“ ואיזה „הושיעו“ וקול קינים־הי וצריחות וגילגול עיניים התחוללו בשעה שהגבירות נתנו דעתן על מצבן עקב קריאת השתאותה המזוייפת של מות־אֶם־אָנת! אחדות שלא יכלו לראות

דם, ובייחוד לא את דמן שלהן, קרובות היו להתעלפות, והמשרתות החביבות הוכרחו להתקפץ ביניהן ולחוש לעזרתן, כדי להשיב את רוחן בדי־עמל, בשמך לענת־המדבר ובבתי־הנפש. לבד זאת נעשה עתה כל הדרוש, והנערות החביבות הזדרנו והידלגו הנה והלום ובידיהן קערות מיים, מגבות, חומץ, פקיעי פשתן, ורצועות־בדים לאיספלניות, כך שמסיבת־הריעות דומה היתה לעת־הזאת כמין בית־חולים ומקום חבישת פצועים, כאן ובאולם־העמודים כאחד, אליו נכנסה מות־אֶסֶרֶת לרגע, כדי להיווכח, האם גם שם מוצף הכול דם ידידותיה. רע־נֶגְנוֹתִי, רעייתו של ראש־אבירי־הרועים, היתה אחת מן הפצועות בצורה חמורה ביותר, ובאורח עראי הוכרחו אפילו לשחק את ידה העדינה, שחיוורון צהבהב התפשט עליה, באשר אסרו אותה ברצועה כדי להוציאה מכלל פעולת הגוף, על־מנת שתיפסק זיבת־הדם. גם נס־בֶּאֱמֶת, אשתו עמוקת־הקול של בכ־נח־וֹנֶס, פגעה בעצמה כהלכה. כסותה העליינה הושחתה והיא השמיעה תרעומתה בקול רם, ולא היה מובן, כנגד מי, בעוד שתי נערות חגורות, אחת שחורה ואחת לבנה, טיפלו בפצעה וניחמה.

„מטרונית יקרה, ואתן חמודותי כולכן“, אמרה מות־אֶסֶרֶת בצביעות, לאחר שחזרו השקט והסדר במידה המתקבלת על הדעת, „איך יכול לקרות ואיך התחולל הדבר, כי כך פגעתן בעצמכן אצלי, וכי מקרה אדום שכזה מחלל את הג־הנשים אשר ערכתי לכבודכן? אי־נעים הוא עד למצוקת־נפש, כמעט לבלתי־נשוא, שדבר זה התחולל דווקא בביתי שלי, — אולם איך קרה ואיך ייתכן? אמנם, יקרה לעיתים, שתהיה זו או זו חותכת את ידה בשעת הקילוף, — אבל כולכן כאחת, ואחדות אף עד העצם? לא היתה כזאת מימות עולם, אס־אמנם היטיב ידוע לי העולם, ולא תהיה כזאת, אלא תירשם כתקרית יחידה ומיוחדת בקורות־החברה שבכל הארצות, — כך עלינו לקוות על־כל־פנים. אולם, נחמוני־נא, חמודותי, והגדנה־לי, איך למען־השם יכול היה הדבר להתרחש?“

„הניחי ותנוח דעתך“, ענתה בשם שאר הקרואות נס־בֶּאֱמֶת בקולה העמוק. „הנוח דעתך, אַנְתִּי, כי כבר חזר הדבר ושכך, אס־כי השחית סת האדום את מלבושי־אחר־הצהריים ואחדות מאתנו עדיין חיוורות במקצת מחמת הקזת הדם. אל־תתעצבי אל לבך! כוונתך היתה לטובה, כפי שאנו מניחות, ונהגת בנו מידת־הכנסת־אורחים מהודרת לכל נימוסיה ודיקדוקיה. אבל מנה יפה של חוסר־יישוב־הדעת היה בכך, חביבתי, אשר הרשית לעצמך בתוככי המסיבה; — מישרים אני מדברת, ובשם כולן, דמי־נא בנפשך, שנמצאת את במקומנו! הזמנת אותנו, כדי לחשוף לפנינו את סיבת רפינוך, המתקלס בחוכמת הרופאים, והנה, מניחה את לנו לצפות לגילוי סודך, כך שבין כה ובין כה הננו עצבניות ומסתרות את סקרנותנו מאחורי שיחה בטלה, מלאכותית. רואה את, הנני מתארת את הכול בגילוי, בהתאם לאמת הטבעית ובלי שום צנעתנות, בשם כולנו. את מצווה להגיש לנו תפוחי זהב, — טוב מאוד, נאה מאוד, אפילו על שולחן פרעה לא יעלו יום יום. אך דווקא בשעה שמוכנות אנו לקלף אותם,

58.7/11 KXIV

הנך מצווה שייכנס אל חוגנו הרגיש אותו נער־משקים — יהיה מי שיהיה, אני כשלעצמי חושבת, שהיה זה בן־המשק הצעיר שלכם, אשר בשם נפר־נפרו יכנוהו בדרכי היבשה ובנתיבות המיים, ודי ביוזון הוא, שאנוסות אנתנו, בחזקת גבירות, להסכים עם דעת הבריות יושבי הסכרים והתעלות, עם משפטם וטעמם, אבל כאן אין מקום כלל לדבר על טעם או על שוני־הטעם, שכן נער זה דמות־עילאית הוא בשלימותו מכף רגל ועד ראש, ובעוד שמן־הסתם רושם־של־זעזוע יש בכניסתו הפתאומית של איש צעיר בקרב נשים שעצבניות הן בלאור־הכי, ולוא גם יהיה זה בחור פחות נאה, — איך העלית על הדעת, שלא יתחרדו עצמותינו ולא יתקשרו עינינו בדמעות בשעה שפרצוף־אֵלים שכזה מופיע ביננו ומטה את כדו אל פי הגביע שבידנו? אין את יכולה לתבוע מאת שום אשה, שתהיה עוד זוכרת את מעשה־ידיה ושומרת את אצבעותיה מסכנת פגעים! גרמנו לך טרדה רבה ובילבול־טרחות על־ידי זיבת דמנו, אבל לא אוכל להימנע מלומר לך, אָני בעלת הקול העריב, את תוכחתי, לאמור, שאת עצמך אשמה בצרות ואת גרמת להן על־ידי סידור־יך המרעישים.

„כן הדבר!“ קראה רע־ע־נותית, אשת ראש־אבירי־הרועים, „מוכרחה את, הביבתנו, לקבל באהבה את תוכחת־המוסר, כי לצון חמדת לך בהיתולים שערכת לפנינו, אשר זכור נזכרם, — אם־כי לא בכעס, יען־אשר בתומתך לא היתה לך כל כוונה רעה, אך הוא הדבר, חמדת אוצרי, שחסרת לגמרי את מידת יישוב־הדעת הנצרכת ולא חסת עלינו, ולכן, אם בצדק תשפטי, תראי, שאת האחראית על כל התקרית האדומה ואי־נעימיותיה, האם לא ברור, שהנשיות המקפצת שבחבורת גבירות גדולה כזו פועלת וחוזרת על כל אשה ואשה ביחידותה הנשיית, ומגבירה את רגישותה מעלה־מעלה? ואל חוג כזה את מכניסה בלי משים את היסוד הגברי, ובאיזה רגע? ברגע הקילוף! ידידתי, וכי כיצד היית סבורה, שהדברים יתגלגלו בלא שפיכת דם, — שפטינא בעצמך! ולא עוד, אלא מוגז זה ולא אחר היה האיש, בן־המשק הצעיר שלכם, פרצוף אלוהי אמיתי! אני איבדתי את עשתונותי בפועל ממש למראה הבחור, — אומרת אני דברים כהווייתם, ולא אכחידם תחת לשוני, כי זוהי השעה ואלה הן הנסיבות המביאות לידי כך, שיהיו כל הפיות והלבבות עוברים על גדותיהם, וכל אשה תרגיש, כי בת־חורין היא להגיד את הכול במישרים. הנני אשה שיש בה משיכה רבה אל היסוד הגברי, ומאחר שבין כה וכה ידוע לכם הדבר, הנני רוצה להזכיר בפשטות, כי לבד אישי, מנהל־בני־הבקר, שהוא גבר במיטב שנותיו, מופר לי עוד קצין־המשמר הלז וכן אותו כוהן צעיר מבאי ביתו של האֵל חִ'נסו, שהוא גם מבאי ביתי — הלא בין כך ידעתן, אך כל זה אינו מעכב שאהיה עומדת כביכול תמיד על המשמר נוכח היסוד הגברי, ועל־נִקלה אני נוטה לקבל השפעות אלוהיות, — ועיקר חולשתי מתבטא ביחסי אל הנערים המשקים. שכן בנער המשקים תמצאו תדיר משהו מן הטבע האלוהי או מטבעו של אהוב־האֵלים — אינני יודעת,

על-שום מה — הדבר צפון בכהונתו ובגינותיו. על-אחת-כמה רע-פרתם שכזה, לוטוס כחול שכזה, עלם-צופים זה עם קנקנו — יקירותי, אבדו עשתונותי והקיץ עלי קצי! בטוחה הייתי לגמרי, כי מראה אל נראה לי, וברוב דביקותי ותענוגי לא ידעתי עוד היכן על-פני ארץ רבה אני נמצאת. הייתי כולי עיניים, ובעוד אני מעיינת בעיניי, תקעתי לי כחרב מרוטה את שפינון-הקילוף בתוך בשרי ועצמי, ושפכתי דמי כמיים המוגרים במורד, מבלי שאחוש כלל את הנעשה, עד כדי כך אבדו עשתונותי. אבל אין זה עדיין כל הפורענות עד תומה, שכן מובטחת אני: בימים הבאים, כל פעם שאהיה עוסקת בקילוף פירות, תתחדש ותקום בנפשי דמותו של פרצוף-המוזג שלך, אותו נגע-אלוהים, ושוב אהיה מדקרת בבשרי עד העצם ברוב שרעפי, עד שאהיה מוכרחה להינזר כלל מפירות-קילופין, אף-על-פי שמאכל תאוותי הוא, כך עוללת לנו את, חמדת אוצרי, בעריכת היתוליך בלא שיקל-דעת!

„כן, כן!“ קראו כל הגבירות, הללו שישבו בחצר-הבאר וכן אלה שהתכנסו בטרקלין-העמודים, אלא שעברו לחצר בעת הנאומים שהשמיעו נסבא-מת ורע-נענותית. „כן, כן!“ קראו בעירבוביה, בקולות רמים ובצלילים נמוכים. „כן הדבר, כן היה, צדקו הנואמות בכל דבריהן, כמעט והיינו מאבדות את נפשותינו בדמים מחמת מבוכתנו הפתאומית עקב הופעת צלם דמותו של מוזג זה, ותחת אשר תגידי לנו את טעם רפיונך, שלשמו הזמנת אותנו, ככה היתלת בנו, אני!“

אולם אז נשאה מות-אם-אנית את קולה במלוא-כוחה-בומר, וקראה:

„פתיחת! — לא רק הגדתיו, כי-אם גם הראיתיו לכם, את טעם רפיוני-עד-מוות וכל ענות-נפשי! פקחנה איפוא עיניים גם עלי, אתן, שהייתן אך מלאות-עיניים כלפיהן! אתן לא ראיתן אותן, אלא מספר רגעים כמספר כמה פעימות-לב, וכבר הכאתן לעצמכן ברוב שרעפיכן, עד שעדיין החיזור עומד בפניכן מחמת המצוקה האדומה, שמראהו הביאה עליכן. אולם אני מוכרחה או יכולה לראותו יום-יום ושעה-שעה — ומה פדיון אמצא לנפשי מעומקה של מצוקה בלתי-פוסקת כזאת? הנני שואלת את פיכן: אנה אני באה? כי הנער הזה, הוי מופת-העיוורון, אשר לשווא פקחתי עיניכן, — הנער הזה, בן-משק בית אישי ונער המשקים שלו, — הוא מצוקתי ומיתתי, הוא פגע בי עד-מוות בעינו ובפיו, הוי אחיותי, עד-כי דמי האדום ניגר בגללו באוני, ואני תמה לגזוע, אם הוא לא ישפך את סערתי. כי אתן חתכתן את אצבעותיכן אך למראה פניו, אבל אני, לבי נתחתך בקרבי בגלל אהבתי את יופיו, עד הישפך דמי כליל.“ — כך זימרה מות בקול שברון-לבה ותיפול על כסאה, מתייפחת אינ-אונים.

הנקל לתאר את הריגוש התגיגה-הנשיי, אשר תגלית זו הביאה אל קרב מקהלת-הידידות. ואיך התנהגו נוכח החדשה המרעישה, כשומען שמות שרויה במצב של התאהבות? — בדיק כפי שהתנהגו כבר קודם-לכן טאבובו ומח-גרסות, ואף הן החלו לטפל בנגועת-הפורענות כפי שטיפלו הללו, אלא שעשו זאת בקנה-מידה גדול: הן הקיפוה, ליטפוה ודיברו על לבה בנוסה

הלהג הרוגש, הקולני, בירכוה למזל-טוב והביעו השתתפותן בתוגתה. אולם המבטים שהחליפו בינן לבין עצמן במסתרים, העידו גם על הרגשות אחרות, שונות מן האהדה העדינה: כלומר, אכזבה זדונית על כך, שמלבד האמור אין עוד מאומה, משמע, שכל היגון הזה, הנוטל חשיבות לעצמו, מסתפם בהתאהבות פשוטה, באהבת עבד; ונוספו עוד טינא שקטה וקנאה כללית מחמת היסוד הגברי, ועל כולן — סיפוק-נפש מתוך השמחה לאידה של מות, אותה גאה וטהורה, ארושת-אמון הצנועה-כלבנה, שלעת חלוף עלומיה ככה נפגעה, ופורענות ירדה עליה באורח כה פשוט ורגיל, כלומר שאנוסה היתה להתגעגע בכליון-עיניים על משרת יפה-מראה, ולא הבינה אפילו לשמור את סודה בלבבה, אלא השפילה את עצמה, חדלתי-ישע, עד הדרגה הנמוכה של אורח-נשים פשוט, והפקירה את עצמה בקול יללה: „אנה אני באה?“ דבר זה אמנם נעים היה לידידות, אם-כי לא נעלם מהן, כי מתוך הפקרת עצמה ומתוך ההכרזה בפומבי גדול עדיין נשמע קול יהירותה הישנה, שכוונתה לייחס לפשוט ורגיל זה, כפי שהיה עתה גם מקרה מות, חשיבות, ולראותו כמאורע שאין דוגמתו וכעסק המרעיש עולמות, — ושאפה זו שוב הרגיזה את הידידות. אולם, אם-אמנם התבטא כל זה בחילופי-מבטיהן של הגבירות אגב-אורחא, מכל-מקום עמדה בתוקפה שמחת-החג על הריגוש ועל השערוריה הנאה בחברה הגבוהה, וזו היתה עזה למדי בשביל לסגל אותן להשתתפות לבבית אמיתית בצרת נפשה של האחוזת ולאחדה נשיית, ועל-כן התגודדו ונדחקו מסביבה, חבוק אותה בזרועותיהן, ניחמו אותה בקול חוגג בהמון-מלים פטפטני, היללו את העלם, שזכה לעורר רגשות כאלה בחופה של גברתו.

„כן, אני המתוקה“, קראו, „לקח טוב נתת לנו, ואנו מבינות יפה יפה, כי לא דבר קטן הוא ללב אשה, המוכרחה לראות יום-יום פרצוף אלוהי שכוה, — ולא פלא הוא, שגם את הגעת סוף-סוף עד כאן ונלכדת בנסיבות נלבבות! הוי, אותו בר-מזל! אשר לא עלה בידי שום גבר במשך שנים רבות כל-כך, השיג הוא בכוח עלומיו והכניס ריגוש בקרבך את, הקדושה! אמנם, לא לכך נוצר מבטן-ומלידה, אבל בכך תתגלה תימת הלבב, שאינו שואל לרום-מעלה ולמעמד, לא בן נסיך של גליל הוא, לא קצין ולא יועץ-סתרים, אלא רק פקיד ביתו של בעלך, אבל את לבבך הוא מוגג, וזהו רוים-מעלתו ותוארו, והעובדה, שבו נכר הוא, נער ממחוזות אסיה, המכונה, עברי, עוד מוסיפה על העניין תבלין של טעם ומשווה לו סגולה של ייחוד. מה-נעים לנו, היקרה, לדעת, ועד מה הוקל לנו בעומק נשמתנו, שעגמת-נפשך ורפיוןך לא הוסבו על-ידי שום דבר אחר, אלא על-ידי נטיית-לב אל יפה-התואר הזה! סלחי, אם נחדל לדאוג לך ונתחיל לדאוג לו; כי קרובה הסכנה, שדעתו תתבלבל עליו מחמת הכבוד, אלא שזוהי הסיבה היחידה לדאגה — כל השאר נראה לנו פשוט ביותר!“

„הה“, התייפחה מות, „לוא ידעתן! אך אינכן יודעות; ואני ידעתי, כי רחוקות תהיינה מרחק רב מלדעת ולהבין דבר, גם לאחר שפקחתי את עיניכן. כי אין לכן מושג, כיצד מתרחשים העניינים בחיינו של זה, ומה פירושה

של קנאת אלהים, אשר לו הוא שייך ואשר כליל תפארתו הוא נושא, עד שיקר הוא בעיני עצמו יותר משהיה נכון להשקיט את דמה של אשה מצרית כמוני ואין נפשו מטה אוון אל כל קריאותי! הן, אחיות, מוטב שלא לו תדאגנה בגלל הכיבוד המופלג שנפל בחלקן, כי אם על ראשי יחולו דאגותיכן, שכן בת-מוות אנוכי בגלל סרבנותו האלהית.”

אז הסתערו עליה הידידות ושאלו לפרטים קרובים ורחוקים יותר בעינינה של סרבנות זו, ולא רצו להאמין למשמע אוניהן, כשסיפרה להן מות, שהעבד אינו יוצא מכליו מחמת גדול הכיבוד, אלא ממאן להיות עם גברתו. המבטים שהחליפו ביניהן העידו כמסתבר גם על זדון כל-שהוא, מכוח ההשערה, שבסופו של דבר נראית אני זקנה בעיני יפה-התואר, והריהו משתמש באמתלאות הסודות, יען-אשר נפשו לא חשקה בה; וכמה מהן התברכו בלבבן, לאמור: מן-הסתם היה הוא מוצא יתר-חפץ בהן; אבל זעם-התרעומת הנאמן על מריו של העבד הנוכרי היה העיקר הכולט בעמדתן, ובייחוד נסבא-מת, המטרונית, התערבה כאן בקול-הבס שלה והכריזה, שאם נתבונן במקרה מבחינה זו, הרי שהוא בגדר שעורריה שאין לשאתה.

„אפילו בחזקת אשה“, אמרה, „אתך אנוכי בצרתך, יקירתי, ועצבונך עצבוני. אבל נוסף לכך, דעתי היא, שיש במעשה זה גם יסוד מדיני, ועל-ידי כך הוא נעשה עניין-מיקדש ועניין ממלכתי, לכן בסירובו של פרחח זה (סלחי, את אוהבת אותו, אבל אני מכנה אותו בשם זה בחרוני האמיתי, ולא בשביל שאפגע ברגשותיך), — במיאונו להעלות אשפר עלומיו, צפונה בלי-ספק מרדנות של ממש שיש בה משום סכנה למלוכה, שמגמתה אינה נבדלת מנסיונו של אחד מבעלי-הערים ברת'נו או בארץ-כנען להתקומם על אמון ולמנוע ממנו מסע-עובד המוטל עליו, שכנגדו היינו מוכרחים כמובן-מאליו לצייד מיד משלחת עונשין, ולוא גם יהיו הוצאותיו של מסע-מלחמה שכזה עולות על-ערך המס, — לשם ההגנה על כבוד אמון. באור זה, ליבתי, רואה אני את תוגתך, ואך אשוב הביתה, מיד אחוש להידבר עם אישי, ראש-הכהנים לכל אֵלי מצרים העילית והתחתית, כדי לברר עמו מקרה בולט זה של התמרדות כנענית ולשאול אותו, מה הם האמצעים הטובים בעיניו לדיכוי המהומה.”

במסקנה זו התפזרה, בשאון פיטפוטים נרעשים, אותה מסיבת-גבירות מפורסמת, שמהלכה סופר כאן סוף סוף בצורה אמיתית וממשית, היא המסיבה, שבאמצעותה השיגה מות-אֵם-אֵנת את עיקר שאיפתה, באשר הצליחה לעשות את תאוותה האומללה לשיחת-רבים בעיר כולה: הצלחה, אשר ביני ביני, ברגעים מפוכחים יותר, אחוזה בגללה בלחות-אימה, אך מאידך, בשעות של התפקרות גוברת והולכת, מצאה בה סיפוק משכר: כי מרבית המאוהבים אינם מוכנים להאמין, כי רב למדי הוא הכבוד הניתן לרגשותיהם גם אם אין כל העולם מתעסקים בהם, ומה גם בדברי לעג וקלסה: לדעתם, הכרח הוא להוציא מוניטין לאהבתם ולצלצל בפעמונים, אף חברותיה עשו אצלה לעיתים

קרובות ביקור-חולים, אחת אחת או בקבוצות קטנות, כדי להתעניין במצב עצבוני, לנחמה ולהשיא לה עצות, אלא שהללו פסחו באווילותן על הנסיבות הממשיות, המיוחדות במינן, ולפיכך לא יכלה החולה אלא להניע את כתפיה ולהשיב: „הוי, בנותי, מפטפטות אתן ומייעצות, ואינכן מבינות מאומה, ורחוק מכן ייתדו של מקרה זה“ — ועל-כך חרה אפן של גבירות ואסת, וכה השיחו בינן לבין עצמן: „אם סבורה היא, כי עניין זה נעלה מבינתנו, וכי יש בו משום ייחוד מיוחד, שאינו מצוי בגדר עצתנו, מוטב שתהיה בולמת את פיה ולא תעסיק אותנו בעסקה!“

אולם, עוד אחד היה בא באורח אישי, נישא על כתפיים בין משמרות חלוץ ומאסף אל בית-הנשים של פוטיפר, הלא הוא בפ־נח'ונס הגדול, ראש וראשון לפני אמן, אשר אשתו גלתה את אוזנו וסיפרה לו את כל הקורות, אדם שלא היה מוכן לנהוג בקלות-דעת, אדרבה, הוא גמר בדעתו לראות את העניין באור התועליות החשובות ביותר. קרקף-הקרחת האדיר ואיש-המדינה האלוהי בגלומת עור-הנמר ההולמת את כהונתו הודיע למות, תוך כדי הילוכו אילך ואילך בצעדים ארוכים לפני כורסת-האריה שלה, זוקף את גופו מתוך צלעותיו ומבליט את סנטרו: כל נקודת-ראות פרטית או מוסרית גרידא חייבים לסלק מן המאורע הזה, אשר יש כמובן להצטער עליו מבחינת כללי-הנימוסים וסדרי החברה, אבל מאחר שכבר אירע, יש להנהיגו עד הסוף לפי קנה-מידה נכבד יותר. בחזקת כוהן ורועה רוחני ושומר אורחותיה של חסידות, ולא פחות מזה בחזקת ידידו ובן מעמדו החצרוני של פטיפרע החסיד, חייב הוא להטיל דופי בנשיאת-עיניה של מות אל הנער ולהתנגד לתשוקות שמעיר בה הלז. אולם יחסו הממרה של הנוכרי, שנתן לה כתף סוררת וממאן להעלות לה מסע-עלומיו, הוא מצב שאין לשאתו מבחינת המקדש, אשר עז רצונו הדחוף, שהדבר יבוא לידי פתרונו המהיר כראוי לכבוד אמן. על-כן מוכרח הוא, בפ־נח'ונס, מבלי להביא כלל בחשבון את היסוד הרצוי מבחינה פרטית או את היסוד שראוי לגנותו, להזהיר את מות, בתו החביבה, ולתבוע ממנה בכוח סמכותו, שתעשה את כל אשר לאל ידה, עד קצה גבול יכולתה, על-מנת שתכניע את קשה-העורף — לא למען סיפוקה שלה, אם-כי גם זה יפול בחלקה — בלי הוראת-היתר מצדו — אלא לסיפוק כבוד המקדש; ובמקרה של צורך מכריחים את הסרבן שיסוד למשמעתה, כלומר, כופין אותו עד שיאמר, רוצה אני.“

העובדה, ששליחות-מצווה והוראה עליונה זו למעשה-החטא ערבו לנפשה של מות, עד שעשויה היתה לראות בה חיוק מעמדה כנגד האהוב, מוכיחה בבחירות מעציבה, אל איזה מצב הגיעה אשה זו, אשר רק לפני זמן קצר בטוחה היתה, בהתאמה למעלת-מוסריותה, כי אושרה ואיזה תלויים אך בחירות נשמתו החייה, ועתה, עקב חדלון-עצות, הוטלה לשפל מדרגת רגשותיה, עד שרצויה היתה לה המחשבה על תפישתו של בן כיסופיה הלוהטים בידי שוטרי-

המקדש, ומצאה חן בעיניה כמין תגובה נואשת ומעוותת. כן, כבר הגיעה העת, לעסוק בכישופים עם טאָבּוּבּוּ.

אבל גם מפני יוסף לא נעלמה עמדתה של כהונת מקדש־אמון בעניין זה; כי שום קפל־מסך ושום סדק־מחיצה לא היה כה צר, עד שייבצר מאיש־אמוניו הקטן בסַטְאָס־חב מהסתתר בו למען יקשיב ממחבואו אל ביקורו של בַּפְּנִיח'וֹנֶס הגדול ויאזין באוזנו דקת־השמע אל הוראותיו, כדי שיוכל לחוש מיד אל בְּנ־חסותו עם השמועה החמה בפיו ולמוסרה. יוסף שמע, והרגיש, כי חיזוק רב מתחזקת בו ההשקפה, שעניינו הוא עניין של התמודדות בין עוצמת כוחו של אמון ובין אדוניי האלוהים, ולפיכך בשום פנים־דאופן ובשום מחיר אסור להניח, שיד אלוהים, אלוהיו, תהיה על התחטונה, ולא חשוב, שהכרח זה לא יעלה בדַבְבֵּד עם משאלתו של אדם־הראשון.

הכלבה

וכן אירע איפוא, שמות־אֶס־אֶנֶת הגאה הסכימה במהלך שחיתותה, במהומת־לבה מחמת ייסורי אהבתה, למעשה, אשר לא־כבר עוד דחתה אותו באצילות רוחה; היא ירדה עד למדרגת־תרבותה של טאָבּוּבּוּ הפושית, והואילה לעסוק עמה בעסקי־סתור נאלחים: משמע, להקריב קורבן — לשם פיתוי־אהבה על־דרך הכישוף — לאלוהותה המתועבת של תחתיית־אֶרֶץ, אשר גם שמה לא נודע לה וגם לא הפצה לדעתו, וטאָבּוּבּוּ קראה לה בפשטות: „הכלבה“, ובכך הסתפקה.

רוח־שדין זו, לילית בת־רשע, כפי הנראה מין אגרת־בת־מחלת, הבטיחה הפושייה להכניע לרצונה של האדונית מות, באמצעי השבעה ולחש, על־מנת שתשמשה, ומות הסכימה לבסוף — לאות, שכבר ויתרה על נשמתו של האהוב ותקבל ברצון את גופו בלבד, דהיינו בר־מינן חם, על־מנת שתלפות אותו בזרועותיה, או אם לא ברצון, לפחות בסיפוק עצוב; שכן על־ידי השפעת־כישופים ולחשים אפשר כמוֹבֵן לפתות רק את הגוף בחזקת גווייה מתה וללכוד אותו ולהסגירו בידי זרועות זרות, אך לא את הנשמה, על־כן נדרשת מידה רבה של ייאוש בשביל שיסכים אדם לקבל סיפוק מן הגוף בלבד, וימצא תנחומים במחשבה, שבסיפוק־האהבה עיקרו של דבר הרי תלוי בבשר, ולפיכך קל יותר, בשם בעל־הרחמים, להתקיים בכך בלי הנשמה, מאשר בלי הגוף, ולוא גם תהיה זאת דרך עצובה של הסתפקות שנפיק מאת הגווייה המתה. נכונותה של מות, לבסוף, להסכים להצעותיה השפלות של אוכלת־הקומוס ולשתף עמה פעולה במעשה כשפים, היתה קשורה גם במצב גופה שלה עצמה, במין התכשפות אשר חלה בה; מידה זו ידועה היתה לה לחלוטין, כפי שכבר שמענו, ובגלל סימניה החיצוניים נראתה בעיני עצמה כנושאת חותם־הכפת וכנתבעת למעשה, להתאים את דרכיה אל צביונה. אסור לשכוח שגופה החדש

נוצר וקורץ בדמות האהבה, משמע: בדמות התגברות נשיותה על־דרך התשוקה רבת־הייסורים; והן היסוד הכישופי בדרך־כלל איננו אלא נשיות מופרזת שהוגברה עד קץ תכליתה בדרך הפיתוי שבחזקת־איסור; ומכאן אנו למדים, לא זו בלבד שהכשפנות היתה תמיד עניין של נשים בעיקר, או עיסוקן בלבד, ולפיכך כמעט שאין בנמצא כשפנים גבריים — אלא בדרך הטבע גם זאת, שהאהבה מילאה בכך תפקיד ראשון במעלה ומאז וממכת עמדה בנקודת מרכזה של כל פעולה כשפנית, ולבסוף, שכישוף־האהבים ראוי להיקרא עצם תוכנה של חוכמת־המגיה, נושאה הטבעי אשר לו היתרון על־פני שאר מטרותיה.

התערובת הקלה מיסוד הפריצות בגופניותה של מות, אשר גם את מציאותה כבר הוכרחנו לקבוע בלשון עדינה כמצווה, — אף היא סייעה לה בכך, שתרגישה את עצמה נוטה כביכול ונועדת במידה מסוימת, למעשה הכישוף, ותרשה איפוא לטאבובו, שתבצע למענה את פעולת הקורבנות והקסמים החמורה; כי מהות־אלוהות זו, שאליה מכוונת הפעולה, היתה, לפי ידיעותיה של הכושייה, הפריצות בכבודה ובעצמה, פרוצה אלוהית ואֶלת־הפריצות, אשר בה יש לראות את מיכללם העליון והתגשמותם של כל הדמיונות המתועבים, המתקשרים באיזו מידה שהיא עם שם הפריצות: מפלצת של מנהגים מזהמים ביותר, אֶם־הפריצות, אלוהיות כאלה נמצאות, וצריכות להימצא, כי יש בו בעולם צדדים, אשר אף־על־פי שמכוסים הם גועל וזוהמת־דם ומשום־כך אינם נראים כשרים ביותר להאלהה, מכל־מקום מזדקקים הם, ממש כצדדים הנאים יותר למראה, לתבנית־סמל ולמנהיגות נצחית, להתגשמות רוחנית כביכול, או ללבוש רוחני אישי; מכאן, שטבעו ושמו של היסוד האלוהי חודרים לתוך היסוד התפלצתי, הכלבה והאדונית נעשות דמות אחת, הואיל והמדובר הוא בכלבה הקדמונית, שאליה משייך ממילא אופי־האדונית — ואכן, כינתה טאבובו למעשה את תמונת סמל הזימה המזוהמת, אשר אל עזרתה ביקשה לפנות, בשם „הכלבה, הגבירה רבת־החסד“.

האשה השחורה ראתה חובה לעצמה, להכין את מות לכך, שסגנונו ואופיו של האירוע יהיו כיוצא־דופן מבחינת הרגליה החברתיים של גבירה רמה כמות; היא התנצלה מראש נוכח עדינותה וביקשה ממנה שתקבל על עצמה הפעם, למען טובת העניין והתכלית, את ייסוריה של הלשון השפלה, שתהיה בהכרח שולטת בשעת מעשה, הואיל ו„הכלבה, הגבירה רבת־החסד“ אינה שומעת לשון אחרת ובלתי חציפותו של סגנון אין לבוא אתה לעמק השווה. בשעת פעולה זו אין הדברים מתרחשים בניקיון רב — כך הכינה אותה מראש —, הואיל ומקצת סממני הפיטום מגואלים מאד, וכן לא ייתכן לבצעה בלי דברי גידופות וגלגנות; ראוי שהאדונית תהיה מוכנה לכל כדומה־לזה, ולא תסלוד ברגע המכריע, או אם תרגיש שאט־נפש, לפחות תשתדל שלא יופר בה; כי דווקא בכך נבדל מעשה־כפייה כזה מסדריו של פולחן האלים הרגיל, שהוא מתנהל באלימות, בהתרברבות ובהטלת אימה: אף אין הדברים נקבעים

כך מלכתחילה על-ידי האדם, לפי טעמו, אלא, בפשטות, מתפרץ בכך טבעה המחציף של זו, שנקראה והועלה ממשכנה, אותה כלבה-אדונית, שפולחנה אינו יכול להיות, כי-אם מטונף, ואשר יסוד הפריצות הקדמונית שבה קובע ממילא את רמת-הנימוסין השפלה, הנצרכת, של הפעולה, ולבסוף, סבורה טאָבוב, טכס המכוון לכפיית-עלומים ולהטלת משמעת גופנית בלבד לשם האהבה, אינו זכאי כלל לתבוע לעצמו נוסח עדין יותר. —

מות החווירה ונשכה שפתותיה למשמע המלים הללו, במקצת מחמת ביעותי-מוסר, ובמקצת גם מחמת שנאתה לסמרטוטית, שהיא עצמה דחקה וכפתה עליה את כפיית-העלומים, ועתה, לאחר שקיבלה את הסכמתה, היא מזכירה לה בדברים מעליבים את הביזיון שבהחלטה זו. זהו ניסיון עתיקי-מים בחיי אדם, שהמדיחים אותו, דהיינו אלה המורידים אותו לשפל שלא לפי מעלתו, לאחר שהצליחו במעשיהם וקורבנם נמצא למטה, עוד גם מפחידים אותו ולועגים לו ומדברים לפתע בלשון-של-בוז על המדרגה החדשה, אשר הלז לא הורגל בה. גאוותו של אדם מטילה עליו את, שלא יגלה את מגורו ואת מבוכתו, אלא יענה ויאמר: „יתרחשו הדברים פה ככל-אשר יתרחשו — ידעתי מה שעשיתי בשעה שגמרתי אומר ללכת אחר-ך.“ וכך לערך התבטאה גם מות, באשר התעקשה ודבקה בהחלטה, שמלכתחילה כה זרה היתה לה: לפתות את אהובה בכשפים.

היא הוכרחה לחכות עוד כמה ימים באורך-רוח: ראשית, משום שכוהנת החוכמה השחורה עסוקה היתה עדיין בהכנותיה, ולא כל סממני הפולחן נמצאו תחת ידה, לבד מן הסוגים המטילים מורא, כגון משוט של ספינה טרופה, שבבים מעץ התלייה, בשר מרקב, איברים אלה ואלה של פושע שהוצא להורג, גם דברים חשובים ביותר, כמו שיער מעל ראשו של יוסף, שטאבובו הוכרחה להשיגו בעורמה ובשוחד מחדר-התספורת שבבית; שנית, משום שהיה עליהם לחכות עד מילואה של הלבנה, למען יוכלו לבצע את משימתם ביתר-ביטחון ובסיכויים משופעים יותר תחת השפעתו השלימה של כוכב דור משמעי זה, שהוא נקבותי בייחס אל השמש וזכרותי בייחס אל הארץ, ובתוקף כפל-משמעותו הנהו מכונן אחדות מסוימת בדמות היקום ולפיכך הוא מסוגל לעמוד כמליץ בין בני-התמותה ובין בני-אלמות. עתידות היו להשתתף במעשה הכפייה, לבד טאָבובו בחזקת כוהנת המקריבה-קורבן והאדונית מות בחזקת לקוחה, גם נערה כושית משרתת והפילגש מח'ניסוח'ת כעדת-ראייה. כמקום המחזה נבחר גגו השטוח של בית-הנשים.

בין שיצפו לו בפחד או בכיסופים ובין בכיסופים נפחדים, מתוך בושה קצרת-רוח — כל יום עתיד לבוא פעם ונהפך ליום-חיים, באשר הוא מביא עמו את אשר נגזר. כן גם כאן מלאה השעה הגיע יום השפלתה רבתי התוחלת של מות-אֶם-אֵנת, יום בו בגדה, מחמת מצוקתה המרה, במעלתה, והסכימה לאי-כבוד. כי לאחר שעברו שעות היום הצפוי, כשם שעברו לפני כן הימים, ונכבשו זו אחר זו; לאחר ששקעה השמש וזהרוריה החווירו

הארץ התעטפה באפילה, והירח, בגדלות אשר לא תיאמן, התרומם ממעל מדבר, והופיע עם אורו השאול במקום אור-המקור הגאה, אשר חלף, וקסם מכאובים החיזור שבמארגו הסתום החליף את היום המגיה; בשעה שהלך צטמצם לאט והתרומם ברחפו אל גובהי העולם, והחיים הלכו למנוחתם בביית פוטיפר היו כל הבריות מתרפקות על שדי השינה בברכיים מזוקפות ותוֹי־שלווה על פניהם, — אז הגיע הרגע, וארבע נשים, שנשארן צרות לבדן, כאשר מחשבת-נשים נסתרת היתה בלבן לקראת הלילה הזה, נפגשו ודין על הגג, ושם היה כבר הכול מוכן לקורבן בידי טאבובו ועוזרתה.

מות־אִם-אֶנָּה, גלימה לבנה על שכמה ומטה-לפיד בוער בידה, החישה לִכֵּן את צעדיה על המדרגות המוליכות מחצר-הבאר אל הדיוטה העליונה הנמוכה, ומשם על המדרגות הצרות המוליכות אל הגג, עד שהיתה הפילגש מח, אף היא נושאת לפיד שאורו מלבין, הולכת בעקבותיה אך במאמץ רב, מיד, לאחר שעזבה את חדר-מיטתה, החלה אָנִי לרוץ, מטה-האש מורם מעל לראשה, וראשה מוטה לאחור, עיניה סמורות ופיה פתוח, ויד ימינה אחזת את שובל גלימתה.

„מדוע את רצה, היקירה?“ לחשה מח. „הן נשימתך תקצר, את כושלת, היעצרי, אחזי את הלפיד בזהירות.“

אבל אשתו הראשונה והכשרה של פטיפרע ענתה:

„לרוץ אני מוכרחה, לאורך ולרוץ, ולבצע עלייה זו בסערה העוצרת נשימתי — אל תעכביני, הרוח כן ציוותה אותי, וכן מוכרחה הדבר להיות, עלינו לרוץ!“

בהשמיעה זאת בקול-גניחה ובעיניים קרועות לרווחה, הניפה את המאור מעל לראשה, כך שהפשתן המזופף העיף שביבי-אש קטנים, ובת-לווייתה, שגם נשימתה נעצרה לגמרי, שלחה ידה בבהלה אל המוט המונף סחור-סחור, כדי לעקור אותו מידיה, אך מות לא רצתה לסבול זאת ובכך עוד גדלה הסכנה. דבר זה קרה כבר בגרם המעלות העליונות המוליכות אל הגג, ואכן, רגלי מות מעדו פה בגלל ההיאבקות, ולולא תפשה מח את זרועותיה, כי אז התגלגלה; וכך המשיכו הנשים את דרכן, סחרחרות, חבוקות, מטלטלות את הלפידים, והגיעו דרך הפתח הצר חוצה, אל משטח-הגג הלילי.

רוח נשבה לקראתן עם קולה הצורם של הכהנת; היא היתה כאן מושלת בכיפה והשמיעה דיבורה ברמה. כך הנהיגה מכאן ואילך, בלי לשתוק, בהתרברבות, בוחיחות-הדעת ובגסות; ובתוך העֵתֵק היוצא מפיה התערב לפעמים גם ילל־תנים מפאת המדבר המלבין במורה, וממרחקים אף שאגת אריה סועה, המחלחלת בקול אטום. הרוח נשבה ממערב, מפאת העיר הרדומה, מפאת הנהר, שהירח ממרומיו שיחק בו בפירפורו המכסיף, מצד חוף-המתים והררי. היא נתפשה כאן למעלה בארובות-הרוח, העשויות כמין גנונות קרשים, ונודדו להוליך אוויר צונן אל פנים הבית. נמצאו על הגג גם כמה מיכלי-דגן דמויי-חרוט, אבל היום נערכו שם עוד דברים וסידורים, בלתי רגילים:

אביזרי הפעולה המתוכננת, ובכללם גם כאלה, שבגללם יפה היה משב־הרוח; כי על הצובות ועל המשטח מונחות היו חתיכות בשר רקוב, שהעלו באוש, ומשפסקה הרוח לרגעים, מיד הורגשה צחנתו, ואשר נמצא שם עוד לשימוש האפיל, אף העיור היה אנוס לחזותו בעיני־רוחו, או אדם, שלא הביט סביבו ולא רצה לראות מאומה, כגון מות־אֶם־אֶצֶת, שהיתה מביטה, כשפיה פתוח למחצה ומעוקם כלפי מטה, בעיניה הקרועות, הזקופות באלכסון כלפי מעלה, אל החלל הריק. כי טאבוּבו, עירומה־שחורה עד חגורתה, ודבלולין אפורים מסביב לראשה, שהרוח פורעת אותם, הגורה מתחת לשדי־פריצתה בעור עיזים (וכך היתה לבושה גם עוזרתה הצעירה), הגידה הכול, מנתה את כל המצוי שם, בשפת־להג מקשקשות, אשר שתי שיני־טרף בודדות עמדו ביניהן, — כרוכלת המונה את סחורותיה לפי שמן ושימושן.

„הינה הינך, האשה!“ דיברה, מניפה ידיה ומצביעה על האדונית, בהגיעה אל הגג בפיק־ברכיים. „ברוך בואך, שוחרת־התשועה, את, הבזויה, שוקקת עלובה, קליפה שהגלעין מתכחש לה, נפקה מאוהבת, גשי אל הכירה! קחי את המוגש לך! קחי בידך גרגרי מלח ותלי את הדפנה על אוזניך, ורבצי ליד הכירה, היא מהבהבת ברוח מתוך הנקב; למענך היא מהבהבת, אומללה, למען תיוושעי!“

דיברתי! כבר דיברתי פה למעלה, השתררתי בחזקת כוהנת, בטרם בואך. והנה אוסיף לדבר, בקול אדבר ובלשון פשוטה, כי אין תועלת בעידון הלשון כלי־זמן שנאבקים עם זו; בלי בושת יש לכנות את הדברים בשם, אשר על־כן גם אותך, המתחננת, אני מכנה בשם מרטוטה מות־תאוה, מופקרת נמבזה. היושבת את, המלח בכף ירך והדפנה על אוזניך? האם גם רעותך מחזיקה את שלה הרובצת היא לידך אצל המזבח? אם־כן, נקומה אל עבודת הקורבן, הכוהנת והשמשית! כי הכול מוכן למשתה, גם תכשיטים ודורונות ללא דופי.

היכן השולחן? הנהו במקום שהנהו, מול הכירה, מעוטר כיאות עיטורי ירק וענפים, זלזלי קיסוס ותבואת קטניות, אשר אהבה הקרואה, המתקרבת כבר — אפלולית תרמילים הסוגרת על הזרע הקמחי. על־כן היא עוטרת כזר את השולחן ומקשטת את השרפרפים שעליהם מעלה הבשר צחנה השובה לבבות. — הנשען המשוט המק אל השולחן? — נשען. — ומן העבר השני, מה נראה? — זוהי קורה מעץ הצלב, אליו הגביהו את הפושע, — לכבודך, שופת־הזימה אשר ברצון תידבקי בנקלים, ולשם גירוייך היא נשענת אל השולחן. — אך כלום אין מציעים לך לתענוגך שום דבר אחר מן החנוק, לא בדל־אוזן ולא אצבע? — חלילה! בין פירורים נאים של חימר מוטלת אצבע רקובה לייפות את השולחן והאוזן החסוּסית שנקצצה מעל ראשו של אותו בן־בליעל, — גונה כדונג, זיבת דם קרושה עליה; הכול לפי טוב טעמך, ולך, תפלצת, לפתיון. — אבל קווצות השיער על־גבי שולחן־המנחות, מבריקות, דומות זו לזו בגוֹן, הללו לא מן החמסן הן, מעל ראשים אחרים נלקחו, מקרובים ומרחוקים,

אך הקרובות והרחוקות מאוגדות כאן יפה יפה, ריח ניהוח באפך, את, אם יש ברצונך להושיע, את מקרב הלילה, כי קראנו לך! — שקט, הס, ואל יישמע הגה! מבטיכן אלי, היושבות אצל הכירה, ולא לשום כיוון אחר, כי אין לדעת, מאיזה צד היא מתרחפת ובה! דממת קורבן — היא פקודתי. גם את הלפיד הזה כפי, ריבתי! — כך, נכון. — היכן להביא הפיפיות? — פה. — והמשתין בקיר? — שם הוא מוטל עוד, דומה לגורר צבועים, כרעיו פפותות וחרטומו מקושר, החרטום הלה, שהוא תוחבו ברצון לכל מיני סחי. — תני בתחילה את הזפת! פירוים-פירוים שחרחרים מטילה אותה הכוהנת הזריזה בתוך הלהבה, למען ייתמר כובד עשנה לקראתך, האדונית שמלמטה! — קורבן-הנסך עתה, הקסות בסדר הנכון: מיים, חלב-פרות ושיכר — אני יוצקת, אני שופכת, אני נוסכת. בלחלוחית, בשלולית, במקווה המתבעבע עומדות עכשיו רגליי השחורות, עת אקריב את קורבן-הכלב, המשוקץ למדי, אך לא אנחנו בשר-ודם בחרנו בו לך; אנו רק נדע: כל קורבן אחר לא יירצה לך.

תנו את המרחתה, את היצור המופקר ויהא גרונו מבוקע! עתה בטנו משוספה, והידיים טבולות במעיים הלוהטים, המעלים הבל חם בצינת ליל-הירח. ידיי נוטפות דמים, הקרביים תלויים עליהן, הנני נושאת אותן, את ידיי מקריבות-הקורבן, אליך, כי כצלמך וכדמותך עיצבתי אותן. כך אברכך ואקראך ביראה ובכבוד הראוי אל משתה-הקורבן, שרת כל יצורי-ליל! בדרך-ארץ לפי שעה, ובחרדת קודש, הננו קוראות לך: במטותא, יהי רצון מלפניך, קחי חלקך בסעודה ובדורונות המוגשים בכאן. האם טוב בעיניך, לעשות את רצוננו? — שאם לא-כן, תתאושש הכוהנת נגדך והיא מתגוללת עלייך ואוחזת בך בשביל לכפות עלייך רצונה כידעונית נועזת. בואי! בין שמוזקת את מתוך עניבת-הקולר — ובין מעל אשה יולדת שמעיקה את עליה — או ממעשה-עגבים עם נשים מתאבדות — או אם מסואבה בדם תבואי, או צוענת ממשפנות-מתיב, מקום שרחת וכירסמת, או אם מפרשת-דרכים את נמשכת לכאן, לריח הטומאה, אחרי שדבקת בנבלות עמוסת נגף-זימה. — —

האם הפרתיך, והאם ענתה בך הכרת פנייך בתוקף דבריי? ההשפלתי לבוא במחיצתך וליקרב אליך במאבק? התחושי, שבקיאא אני באורחך-ורבעך, במנהגיך שאין לשון לתארם, במאכליך ומשקייך שאין שום פה יכול לאומרם, בתאוותיך שאין חקר להן? או האם צריכות ידיי הקמוצות להיאחזו בך ביתר-דעת וביתר דיקדוק והאם יחדל פי כליל לחוס עלייך ויבטא את שמה המפורש של מהותך הנאלתה ביותר? — דמות תפלת אגדף אותך, כלבה רווחה אשת סוהה, סיוטת בת-עין דלוחה! ליחה סרוחה, פרוצת-תופת לכלוכה, שביתה בית-שלחא, שם את זוחלת, טורפת ומזה קצף וכוססת עצמות הפגרים. את המתירה תאוות-משגל אחרונה מן הנדון בחנק, זונת-ייאוש מבאישה, — זעוה, קלושה בחטא, ומדולדלה, אחוזת-רתת מכל משבר-רוח, הוזה בלהות-סיוטים ונרעשת מפחד בלילות. — בכורת-שיקוף! ידעתיך? ובשמך קראתיך?

תפשיך? הפרתיך? — כן, כן, היא היא! בסתר ענן שכיסה את הירח, הופיעה. עדות לבואה היא נביחת הכלב הסוערת בבית! הלהבה משתלהבת ועולה מן הכירה! הנה, עווית בעצמותיה של זו, רעותה של המתחננת! אל איזה רוח היא מגלגלת עיניה? מקום שעיניה מתגלגלות, משם באה האלה! אדונית, ברוכה את לנו! קבלי באהבה את מנתנו! אנו מגישות לך ככל אשר השכלנו, הושיעי, אם תגילי על הטוויג הטמא ועל הדורונות העכורים-בליידופי! הושיעי לשוקת, לנמאסת בבזו! היא גונחת בגלל נער, שאינו רוצה אשר היא רוצה, הושיעי לה ככלי-כולתך, את מוכרחה, תפשיך במעגל! בואי עליו בעינויים, על קשה-העורף, הוליכי אותו בעינויים אל משכבה, ולא יידע, איך, ורפקי את עורפו תחת כפות ידיה, למען תטעם פעם את ריח העלומים, אשר נפשה יוצאת אליו!

עכשו את התספורת, מהרי, פרצופת! את קורבן-האהבה, את כישוף-העולה אני מקריבה נוכח פני האלה. הנה, הקוצות הנאות מעל ראש רחוק ומעל ראש קרוב, המזהירות והרכות! פסולת הגוף, דוגמת החומר, — אני הכוהנת, עונבת, קולעת, קושרת, מזווגת אותן בידיי המקריבות בדמים, פעם ופעמים, לפני ולפנים, וכך אני מפילה אותן אל הלהבה, האוכלת את הקורבן ברישורש, בחופזה... על מה מתעוותות פניך בבחילה ובכאב, הוי, המתחננת? אולי סולדות נחיריך מפני צחנתה של השריפה? הן שלכם הוא החומר, הוי עדינתי, הבל הגוף העולה בלהבה — זה ריח האהבה! — הקץ לעסקי! אמרה בגסות, „העבודה נעשתה כמשפט, יהי רצון וינעם לך, ותשבעי נחת ממנו, מנערך היפה-פה! האדונית-הכלבה מברכת אותו לך — ותני תודה למלאכתה המומחית של טאבובו, הראויה לשכר טוב.“

הברייה השפלה סרה הצדה, זנחה את רברבותה, מחטה את אפה בידה כתום עבודתה, אחרי-כך טבלה את שתי ידיה המלוכלכות מדם-הקורבן בתוך קערה מלאת מיים. הירח עמד בזיוו, רוחה של מח' הפילגש חזרה אליה; היא התאושה מעלפונה.

„האם עדיין היא כאן?“ שאלה ברעדה.

„מי?“ שאלה טאבובו, שרחצה את ידיה השחורות כרופא המיטהר אחרי ניתוח-דמים. „הכלבה? תנוח דעתך, פילגש, היא כבר חזרה והתנדפת. הן לא ברצון באה כלל, אלא שאנוסה היתה להיכנע לפניי, לפי שידעתי להקיף אותה בדברים מתוצפים כלי-כך ולגדור את טיבה במלים קולעות כל-כך. ועוד זאת, שאין בכוחה לפעול פה מאומה לבד אשר אני משיתה עליה על-כורחה, כי סגולה משולשת, המסירה כל נגע, טמנתי תחת המפתן. הן לקחה מידי את הקורבן וגם כישוף-שריפתן של מקלעות השיער כובל אותה.“

אז נשמעה אנחתה העמוקה של מות-אס-א'נת האדונית שהתרוממה מאצל הכירה, ממקום רבצה. לפני נבלת-הכלבה התייצבה בגלימתה הלבנה, עלי-הדפנה תלויים עדיין ליד אוזניה, ידיה משולבות תחת סנטרה המורם. מאז הריחה את ריח שריפתן של שערותיה המעורבות בשערות יוסף, השתפלו ביתר מרירות

זוויות פיה הפתוח למחצה, הדומה לפי מסיכה, כבדות, כאילו משקלות מושכות אותן כלפי מטה, ומחזה עצוב היה מראה פניה בעת שמדברת היתה בפה שכונה, השפתיים צפודות, רוחשות בתוגה זו כנגד זו, וכה השמיעה קינתה בקול-זמר כלפי מעלה:

„שמעו רוחות טהורות, אשר כה חפצתי שתצהילו פנים אל אהבתי הגדולה ליוסף הנער העברי, שמעו וראו, מה דאבה נפשי בשפלתי זו, ומה אומללה-עד-מוות אני בלבבי נוכח ויתרון זה, הכבד מנשוא, נוכח המעשה שהחלטתי לעשותו על-כורחי, לפי שלא נותרה ברירה לאשה הנואשת, הה, אוסרסיף, הבו המתוק שלי! הוי, אתן הטהורות, מה מעיק כובד-משקלו ומה נקלה הוא ויתרון זה והתנודות זו! כי על נשמתו ויתרתי בעת אשר נמשכתי על-כורחי אל פיתויי הכישופים, — על נשמתך ויתרתי, אוסרסיף, אהובי: מה אכזר שברון-הלב אשר בויתרון זה למען האהבה! על עיניך ויתרתי במכאובים לאיך-שיעור, לא יכולתי ללכת בדרך אחרת, באין עצה ותושיה, חידלות-חיים וסגורות תהיינה עיניך בעת חיבוקנו, ורק פיך התפוח יהיה שלי, מכל-מקום — והרבה ארבה נשיקותי בחדווה מושפלת, כי אמת, יקר לי מכול הבל פיך, אבל למעלה ממנו, למעלה מכול-וכול, נער-שמש, ייקר לי מבט נשמתך, אילו נפל בחלקי — זו קינתי המשתפכת ממעמקים! שמעו אותה, רוחות טהורות! מעם כירה זו של כישופי כושים אני שולחת אותה אליכם, מקרב מרידותי העמוקה מכול, הביטו וראו, איך אולצתי אני, אשה ממרומים, לרדת מטה ולהשפיל את עצמי באהבתך, באשר אונסתי לתת את אושרי חלף תאוותי, למען תהיה לי זו לפחות — אם לא האושר שבמבטו, לפחות העינוג שבפיו! אבל מה דווייתי ומה עונייתי מויתרון זה, — אל תניחו, רוחות זכות, אל תניחו לבת נסיך שתכסה זאת בשתיקה, תנו ואקונן בקול, בטרם אשלם כפרת התאוה שנקנתה במלאכת כישוף ובטרם אתענג על חדווה נטולת נשמה עם גווייתו המתוקה! אתן, הרוחות, הותירונא לי בשיפלותי זו את התקווה ואת מחשבת-הסתר הכמוסה עמדי, אולי בסופו-של-דבר אין להפריד הפרדה שלימה בין החדווה ובין האושר, ואולי אין לשים פדות ביניהם, וייתכן אולי, שמתוך הראשונה, אם רק עמוקה היא למדי, יפרח גם השני, ומתחת לנשיקות החדווה שאין לעמוד כנגדן יפקח הנער המת את עיניו, למען יגיש לי שי, מבט נשמתו, ואז אפשר, אך התל היתלתי בכישוף ובתנאו! הונאה כמוסה זו הניחו לי בהשפלתי, רוחות טהורות, שאליהן אשא קינה, ועינכן אל תהיה צרה בתקותי הקטנה, בהיתול קטן זה, רק בהיתול קטן זה...” ומות-אם-אֵנָת הרימה את זרועותיה ונפלה בכי-נהייתמרורים על צווארי רעותה, מח' הפילגש, שהוליכה אותה למטה מעל הגג.

אין ספק, קוצר-רוחו של קהל-המאזינים, לשמוע את הידוע כבר לכול, בא אל שיאו. הגיעה השעה לספק את תאבת-הדעת, — שעת חג'וראש-מועדים ונקודת-מפנה בסיפור-המעשה, הקיים ועומד מאז התחולל בעולם וסיפר את עצמו: הגיע הזמן והיום בו ניצל יוסף, שהיה שלוש שנים בן-משק ביתו של פוטיפר ועשר-שנים קניינו, כחוט השערה מן המשגה הגס ביותר, שעלול היה להיכשל בו, ונמלט מאשו של ניסיון במחיר חבורה כחולה על עינו, — אסכי בה בשעה חזרו ותמו חייו בתוג צר יותר והוא הורד שוב אל הבור — באשמתו, כפי שהכיר אל נכון, כעונש על התנהגותו, אשר מבחינת קלות-הדעת המתגרה, אם לא נאמר: מבחינת זדונו — דומה היתה עד מאוד להתנהגות שגילה בתקופת חייו הקודמת.

השוואת אשמתו כנגד האשה אל אשמתו הקודמת כנגד אָחיו, העמדת השתיים זו ליד זו, מוצדקת היא בהחלט. שוב הפריזו על המידה בשעה שביקש ל"התמיה" את הבריות, להביא אותם במבוכה, ופעולות סבר פניו היפות, שזכותו הטבעית היתה לשמוח עליהן ולפתחן ולהפיק מהן תועלת לעצמו, להגדיל ולהאדיר כבוד אלוהיה, שוב הצמיחו נטישות-בר ושוב הסתעפו במידה מסוכנת וכיסו שדהו בַתָּה: בחייו הראשונים לבשו תוצאות אלה את צורתה השלילית של השנאה, והפעם את צורתה החיובית-להפריז ולכן מוזיקה — של להיטות האהבה. הוא קידם את זו ואת זו, מופה-סנוורים, נפתה אחרי רגשותיו המגיבות לרגשותיה של האשה, ועוד ביקש לשחק תפקידו של מחנך — הוא, שהיה בעצמו זקוק עוד לחינוך, ככל-הנראה. אין להכחיש, כי כל זה זעק לשמיים ותבע עונש; אך בה-בשעה הננו חשים בציחוק נסתר, עד מה היה העונש שהשיגו בצדק עשוי לשמשו ולהביאו אל הצלחה נוספת, גדולה ומזהירה מן הקודמת, שנהרסה. ומה שמבדה כה את דעתנו בכך, הלא הוא המבט הנפתח לעינינו אל חיי-הנפש שבספירות העליונות, הנגלים על-ידי התהליך הזה. עתיקה היא ההשערה, ושורשיה צפונים בקדמותן של קורות הימים ובשלבי הכנתן, לאמור, שסגולת-החטא ביצורים מעוררת כפעם בפעם סיפוק עוקצני בקרב אותם חוגים עליונים, שהטענה "מה אנוש, כי תזכרהו?" היתה תמיד מרחפת על שפתותיהם. — ובה בשעה היא מביאה במבוכה את הבורא, הנאלץ אז למלא אחרי תביעתה של מידת-הדין ולהטיל צדק על-דרך העונשין: סברא, שבכך אין הוא פועל דווקא לפי-נטייתו, אלא במידה מרובה תחת לחץ מוסרי, שאין לאל ידו לפטור את עצמו מהשפעתו. הדוגמא שלפנינו מלמדת אותנו באורח חינוני מאוד, כיצד מבינה מידת החסד והחיבה להיענות ללחץ זה בהדרת-כבוד, ובה בשעה לשחק משחק-תעוועים בממלכת הקפדנות והחומרה, על-ידי שהופכת היא ביד-אמן את מקל-החובלים למטה-נועם ועושה את השואה לקרקע דשנה בשביל הצלחה חדשה.

יום ההכרעה והמיפנה היה יום-החג הגדול, מועד ביקורו של אמוֹן-רַע בבית-הנשים הדרומי, יום התחלת גיאות היאור, שהוא ראש-השנה הרשמי במצרים.

יש להדגיש: הרשמי; כי ראש־השנה הטבעי, יום תקופתה המקודשת של השנה החזורת אל עצמה, עת הופעתו של הכוכב אברק ברקיע־הבוקר וזמן גבורות המיים, רחוק היה מאותו תאריך. בעניין זה שורר היה במצרים, שבכל עניין אחר מתעבת היתה את אי־הסדרים — חוסר־סדר גמור. אמנם, קרה לעיתים במהלך הימים, בחיי אנשים או שושלות־מלוכה, שיום ראש־השנה הטבעי היה חופף את היום הקבוע בלוח; אולם, זמן של אלף־ארבע־מאות־וישישים שנה נצרך, עד שמקרה נאה זה יחזור ויופיע בתואם, וארבעים־ושמונה דורות אדם לערך לא זכו לאותו מאורע; אלא שהבריות נכונים היו להסכין לכך ברצון רב, ובלבד שלא יטרידו אותם דאגות אחרות. גם אותה מאה, שכללה את דור־חיו של יוסף במצרים, לא נועדה לחזות מחזה יפה זה, מחזה אחדותן של המציאות והרשמיות, ובני־פמת, שהיו בוכים וצוחקים אז תחת השמש, לא ידעו, אלא שאין הדברים עולים בד בבד — ולא איכפת להם כלל. אף לא היה המצב כך ממש, שאנשי מצרים מצאו את עצמם חוגגים את ראש־השנה, כלומר ראשית תקופת הגיאיות אֶת, בעצם תקופת ימי־הקציר שָמו; אבל מכל־מקום היתה זו תקופת־החורף פֶּרת, או עונת־הזריעה, — ובעוד שבני־פמת לא מצאו בכך שום סיבה לתמיהה, הואיל ואי־הסדר העתיך לעמוד בתוקפו עוד אלף שנים, דרכו להיחשב כמהלך הסדר, היה יוסף לעומתם, בתוקף הסתייגותו הפנימית כנגד מנהגי מצרים, חש משהו כעין גיחוך בכך, והוא השתתף בחג ראש־השנה הבלתי־טבעי רק משום שמשתתף היה בכל חייהם ומעשיהם של אנשים אלה למטה: מתוך מסירת מודעה שבלב ובאותה סלחנות, שבטוח היה בצידוקה מלמעלה לשם שיתוף־פעולתו החילוני. ייאמר אגב־אורחא, כי ראוי הדבר לשבח, וכמעט לפליאה, שיהיה אדם חי בריחוק ביקורתי מרובה כל־כך מעל העולם אשר אליו התגלגל, ובקרוב בני־אדם שכל מנהגם אינו בעיניו אלא אווילות, ועדיין ימצא בנפשו רצינות־חיים מספקת בשביל להתקדם בחברתם ולחולל למענם גדולות, שזכו לתודת־הרבים, ככל־אשר פעל יוסף.

אולם בין שיהיה הדבר רציני או בלתי־רציני בעיני בעל הדיעה העצמאית — יום גבורות־המיים הרשמי הוחג בכל ארץ־מצרים וביתר ייחוד בנוֹאת־אמון, היא ואסת, קריית מאת־השערים, ברוב פאר, שאפשר לתאררו רק לפי מופת המונם ונחשול־יסערתם של חשובי החגים המדיניים, העממיים, וחגי־המולדת שבימינו. מהשכמת הבוקר עמדה כל העיר על רגליה, ומניין נפשותיה העצום — למעלה מעשר רבבות, כידוע — עוד גדל במידה מופלגת על־ידי זרם אנשי הכפרים, במעלה הנהר ובמורדו, שעלו לרגל ביומו הגדול של אמון אל עיר מלוכתו של אֶל־הממלכה, כדי להתערב בין אנשי הכרך ולהתבונן בפה פעור ובניתור על־רגלי־אחת אל כל־אשר הציגה המדינה ממיני מחזות־הראווה הנהדרים, אשר תפארתם שימשה כפיצוי לאיכר הקטן, המשועבר, העובד עבודת־פרך, ומעלה מסים ולוקה בשבט, — חלף מצוקתה האפורה של שנה תמימה, וכחיוזק־הנפש על־דרך אהבת־המולדת לקראת המצוקה העתידה לרדות בהם בשנה הממששת ובאה; כדי להתקהל בדוחק שטוף־זיעה, כשהנחיריים מלאים ריח

הקֶלֶב הַשְּׂרוּף וְרִיחַ הַפְּרָחִים הַנֶּעֱרָמִים הַרִי־הַרִימִים, בַּחֲצֹרֹת־הַעֲזֵרָה הַמְזוּהָרֹת בַּגּוֹזְנִים מְרוּבִימִים, הַמְרוּצְפוֹת בַּהֵט, הַמְחֹפּוֹת יְרִיעוֹת־אוֹהֶלִים, הַמְשֻׁמְעוֹת שִׁירֵי־קוֹדֶשׁ וְהַמְשׁוּפְעוֹת בַּיּוֹם עִמָּמִי זֶה כְּמוֹיֹת כְּבִירוֹת שֶׁל מַאֲכִלִים וּמִשְׁקָאוֹת, וְהַפֶּעַם עַל־חֶשְׁבוֹן הָאֵל, אוֹ לְאִמִּיתוֹ־שֶׁל־דָּבָר עַל־חֶשְׁבוֹן הַכּוֹחוֹת הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁהָיוּ לֹחֲצִים וְסוֹחֲטִים כָּל יָמֹת הַשָּׁנָה, אֲךָ הַיּוֹם מַחִיכִים הֵם בַּחֲסֵד שֶׁל עֵתֶרֶת בְּנוֹנִית; וּבְכַדִּי לְמַלֵּא אֶת הַבֶּטֶן וְלִהְתַּנַּחֵם, גַּם אִם מִתְנַגֵּד רַעִיּוֹן זֶה לְדִיעָה הַצְּלוּלָה, בְּשִׁעְשׁוּעֵי דַמְיוֹן, כִּי מַעֲתָה תִּמְיֵד כִּךְ יִהְיֶה הַמִּצֵּב, לִמֶּנּוּ תְּקוּפַת־שָׁנָה זֹו מִפְּצִיעָה עַת מִצְהָלוֹת וְגִיל־חֲדוּוֹה, וּמִתְחִיל עֵידוֹן־הַזֶּהָב שֶׁל שִׁכְר־הַפֶּקֶר וְאוֹוֹזִים צְלוּיִים, וְלַעֲוֹלָם לֹא תְּבוֹא עַל הָאִיכָר הַקָּטָן, הַמְשׁוּעֵבֵד, פּוֹרְעֵנוֹתוֹ שֶׁל הַסּוֹפֵר הַגּוֹבֵה אֶת הַמַּסִּים, בְּלוֹוִיַּת חַיִּילִים נוֹבִיִּים נוֹשְׂאֵי חַרְיוֹת־הַדְּקָל, אֲלֵא כָּל יוֹם וְיוֹם עֵתִיד הוּא לַחַיּוֹת כִּמְנַהֵג מִקְדָּשׁוֹ שֶׁל אֲמוֹן־רַעַע עֲצֻמוֹ, אֲשֶׁר בּוֹ, מִשְׁמַע, נִגְלָתָה לַעֲלוּי־הַרְגֵל אִשָּׁה שִׁפְכוּרָה שֶׁשְּׁעָרוֹתֶיהָ סְתוּרוֹת, שֶׁבִילָתָה אֶת יָמֶיהָ בַּהִלּוּלוֹת, הוֹאִיל וּבִקְרָבָה טְמוֹן מֶלֶךְ־הָאֵלִים.

לְאִמִּיתוֹ־שֶׁל־דָּבָר הִיתָה וְאִסַּת כּוֹלָה כִּהַ שְׁתוּיָה לַפְּנוֹת עֶרֶב, עַד שֶׁנִּהְיָה וְתַעֲתָה בְּשִׁיכָר וְהַשְׁתוּלָּלָה בְּתַעֲלוּלִים לְרוֹב. אֲבָל לִשְׁם מְרֹאוֹת הַפְּלֵאִים הַיְפִים שֶׁל שְׁעוֹת הַבּוֹקֵר וְלַפְּנֵי הַצַּהֲרָיִים, בַּעַת צֵאת פְּרַעְיָה בְּמַסְעוֹ „לְהַקְבִּיל פְּנֵי הַדְּרֹת־כְּבוֹד אֲבִיו“, כְּלִשׁוֹן הַנוֹסַח הַרְשָׁמִי, וְאֲמוֹן פִּתַּח אֶת הַפְּלַגַּת־הַחֵג הַמְּפּוֹרְסַמַּת עַל־פְּנֵי הַיָּאוֹר אֶל אֹפֶת, בֵּית־הַנְּשִׁים הַדְּרוּמִי — עֵדִיין הִיתָה הָעִיר רַעֲנָנָה לְהַשְׁקִיף וּכְשֶׁרָה לְצַהֹל בִּירֵאת־שְׁמִיִּים נַעֲלָצַת וּבְתַאוּת־מַבְטִים חֲסוּדָה לְקִרְאָת פּוֹמְבִי הַמְדִינָה וְהָאֵל, שְׁנוּעַד לְסַפֵּק לֵלֵב בְּנִיָּה וְאוֹרְחִיָּה מְלֵאֵי חֵדֶשׁ שֶׁל אוֹר־רוּחַ יוֹם־יוֹמִי וּמִסִּירוֹת־נֶפֶשׁ נִפְחַדַּת־בְּגֹאוּוֹה לְמוֹלַדָּתָה, וְאֲכֵן בּוֹצֵעַ הַדְּבָר יָפָה, כְּמַעֲט כְּמַסְעוֹתָם עִמּוּסִי־הַשְּׁלֵל שֶׁל הַמְּלָכִים הַקְּדוּמִים, בְּבוֹאֵם מִמְּעֻרְכוֹת־מַלְחָמָה בְּנוֹבִיָּה וּבִאִסִּיָּה, אֲשֶׁר מַחְזוֹת נִצְחוֹנוֹתֵיהֶם חֻקִּים בְּחוֹמוֹת הַמִּקְדָּשִׁים, כִּי הֵם שֶׁהֵאֲדִירוּ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאֵלּוֹ הַלְקָאתוֹ הַקָּשָׁה שֶׁל הָאִיכָר הַקָּטָן הַמְשׁוּעֵבֵד לְכַאוּרָה אֲךָ הַחֲלָה אֹז.

פְּרַעְיָה יֵצֵא בַּיּוֹם קְלַנְדָּה הַגְּדוֹל, עֲטַרְתּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְכַסִּיּוֹת עַל יָדָיו, הוֹפִיעַ בְּשִׁעְרֵי אֲרָמוֹנוֹ כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ, וְהוּא נִישָׂא עַל כִּיסָא אֲפִרְיוֹנוֹ הַמְּחוּפָּה, הַמְּרַחֵף בְּמָרוֹם, תַּחַת מְנִיפּוֹת נוֹצוֹת־הַיַּעַן, מַעוֹטֵף בְּעַנְנֵי רִיחֹת הַקְּטוּרָה הַכְּבֵדִים, אֲשֶׁר הַמִּקְטִירִים הַהוֹלְכִים לַפְּנִיָּה, וּפְנִיָּהֶם אֶל הָאֵל הַטוֹב, מְרַפְּרִים נִיכְחוֹ, כִּי נוֹסַע הוּא אֶל בֵּית אֲבִיו לַחְזוֹת אֶת נוֹעֲמוֹ. קוֹלוֹת הַכּוֹהֲנִים הַקְּרִינִים נִבְלָעוּ בְּמִצְהָלוֹת הַהֶמּוֹן הַשּׁוֹאֵן הַמְּנַתֵּר עַל רַגְלֵי אַחַת. הַמְּתוּפְפִים בְּתוֹפִים וְהַמְּכִים בְּצַלְצִלִים רַעֲשׂוּ בְּרֹאשׁ הַמַּסַּע, אֲשֶׁר בּוֹ הִלְכוּ פְּלוּגוֹת פְּלוּגוֹת קְרוּבֵי הַמֶּלֶךְ וְנוֹשְׂאֵי כְּהוֹנוֹת הַכְּבוֹד וְרִיעֵי הַמֶּלֶךְ הַיְחִידִים וְהָאִמִּיתִיִּים אוֹ סַתְּמִי־הַמֶּלֶךְ, וְהַמַּאֲסָף פּוֹלֵן אֲנָשֵׁי צַבָא נוֹשְׂאֵי נִסִּים וְכִלְי־מַפֵּץ וּמִטּוֹת־קֶלַע. אֲרִיכוֹת־יָמִים כִּימֵי רַעַע לָךְ, שְׁלוֹם אֲמוֹן! אֲבָל הֵיכָן רִצּוֹי לַעֲמוֹד וּלְבָלוּעַ אֲבָק וְלַהֲקִיעַ אֶת הַצּוּוֹאֵר וְלַקְרוֹעַ אֶת הָעֵינַיִם — כִּי אֵן אוֹ מוֹטָב אֲצֵל בֵּית אֲמוֹן שֶׁפּוֹלֵן עוֹטָה רִיפְרוּף־דְּגָלִים, אֲשֶׁר אֵלָיו זוֹרֵם לְבַסּוֹף כָּל הַהֶמּוֹן הַרֵב? כִּי גַם הָאֵל הֵן יוֹצֵא הַיּוֹם, עוֹזֵב אֶת קִיטוֹן־הָאוּפֵל הַקְּדוּשׁ־שֶׁבְקָדוּשִׁים שֶׁבְּרַקַּע הָאֲחוּרִי־הָאֲחֵרוֹן בְּעוֹמֵק קְבֵרוֹ הַכְּבִיר, מֵאֲחֻרֵי כָּל

העזרות והחצרות, האולמות ההולכים ונעשים שם שקטים ונמוכים יותר ויותר, יוצא, בובן משונה חדל-צורה, היושב על עקביו, עובר דרך כל האולמות, ההולכים ונעשים גבוהים ומשופעי-צבעים יותר ויותר, נחבא בקדושתו, במסגדו המצועף, נוסע על צינת-שיט עטורת ראש-האיל, הנישאת על מוטות ארוכים, על כתפי עשרים וארבעה קרקפי-קרחת חוגרי סינרים מעומלנים, בליווי מניפות וענני קטורת גם הוא, בהתקרבו אל הבן, כאור ובשאון.

מאורע רבי-עינין היה מתזה „מעוף האווזים“, מנהג הנהוג מימים קדמונים, והוא נערך במקומה הנאה של העצרת, כלומר, בכיכר שלפני המקדש. מה נאה ומה משופע בעליות היה המקום הזה! מראשי תרנים, המעוטרים כליל-ראשו של האל, הונפו דגלים, המתרפרפים בצבעים שונים. הררי פרחים ופירות נערמו על שולחנות המערכה לפני ארונות השילוש הקדוש, האב והאם והבן, ומצבות-פסל לאבות אבותיו של פרעה, מלכי מצרים העילית והתחתית, נישאו על-ידי אנשי ספינת השמש המחולקים לארבע משמרות, והוקמו פה. על בימות-זהב המורמות מעל לעם עמדו כוהנים, ופניהם למזרת, למערב, לדרום ולצפון, והם שילחו את עופות-הבר למעופם אל ארבע הרוחות, למען יבשרו לאלי העולם, כי חור, בן אוסיר ואיסת, התעטר, וניתן בראשו הכתר הלבן והכתר האדום. כי בצורתו זו של שיגור-הידיעות השתמש האל שהולד-במות אז, כשעלה על כיסא מלכות הארצות, ובמשך יובלות אחר יובלות חזרו על מעשהו ביום החג, ומתוך מעוף השליחים למדו חרטומים ובני העם הפשוט את האותות המרמזים אל גורל הציבור והיחיד.

ואילו מעשים של מסתורין ופעולות נאות הציג פרעה לאחר מעוף האווזים במקום הזה! הוא הקריב קורבן לפני תמונות-פסל המלכים הקדמונים, במגל-זהב חתך אלומת-כוסמין, שהגיש לו אחד הכוהנים, והניח את התבואה כאות תודה-ובקשה לפני אביו. במחבת ארוכת-ידיית הקריב לו ניחות-הקדוש, בעוד קריינים וחזנים משמיעים נוסחי תהילות מתוך מגילות ספר. אחר-כך התיישבה תפארת האל הזה על כיסאה, לקבל, בזיקוף קומה בלי-נוע, את ברכות החצר, שנאמרו בלבוש מלים בלתי-שכיחות ונעלות, ולעיתים הוקראו בצורת אגרות-מזל-טוב שהומצאו במליצה מחוכמת על-ידי אנשי משרה גבוהה שלא יכלו להופיע מחמת עיכוב כל-שהוא: מקראות אלה הסבו הנאה עילאית לכל השומע.

זו היתה אך המערכה הראשונה במהלך החג, שהיה הולך ומוסיף נוי בלי הרף. כי עתה הוסעו אל היאור אלי השילוש הקדוש, נישאים שוב ומרחפים בספינותיהם למעלה על כתפי עשרים-וארבע עשרים-וארבע גולגלות ממורקות כראי; ופרעה בענוותו, בחזקת בן, הלך ברגל אחרי ספינת אביו אמון. כל ההמון הרב התפרץ כנגד הנהר, נדחק מסביב למסע שלוש הקבוצות נושאות-האלים, אשר בראשו צעד כמנהיג, מיד אחרי המחצצים המתופפים, ראש הכוהנים באי-בינת-המקדש, בפנח'ונס, העוטה את אדר עזר-הנמר. קול זמר עלה, ריח הלבונה השתפך, המניפות הגבוהות ניפנסו. בהגיעם אל החוף טענו

שלוש ספינות את צינות־השיט הקדושות, — רחבות וארוכות היו, מזהירות ביופיהן, זו כגון זה אבל המיפלאה לא־ישיעור היתה ספינתו של אמון; כולה עִז־ארוזים, נסיכי רִתְנוֹ הוכרחו לכרות את קורותיה בהרי הארוזים, וגם — כפי שמסופר — למשוך אותה בעצם ידיהם מֵעֵבֶר ההרים אל הים, כולה מצופה כסף, ובאמצעותה כיסא־הרקיע הגדול, זהב טהור, וכן היו תרני הדגלים ומצבות־השפודים, ומקושטת עטרות־נחשים בהרטום ובאחוריים ומיני תרפים קטנים וסמלי קודש, שמרבתם לא היו ידועים כלל לעם, ואיש לא יכול עוד להסביר את משמעותם, כה עתיקי־מסורת היו ציונים אלה; אך עובדה זו לא המעיטה, אלא עוד הגבירה את יראת־הכבוד ואת השמחה.

ספינות־הפאר של השילוש הקדוש היו גרורות; הן לא הונעו בידי אנשי משוט משלהן, אלא נמשכו בחבלים על־ידי כלי־שיט קלים ואנשים מן החוף נגד הזרם אל בית־הנשים הדרומי. להימנות על האנשים המושכים היה אות של חסד רב, שממנו הפיק האדם יתרונות מעשיים במשך כל השנה הבאה. ואֶסֶת כולה, חוץ לחולים הנוטים למות ולזקנים תשושים לגמרי (כי יונק־ישיים נישאו בידי האימהות, על הגב או על החזה) — משמע, המון עצום התגלגל עם המושכים לאורך החוף, מלווה את מסע־האוניות האלוהי וערוך גם הוא במסע תהלוכה, אחד מעבדי־אמון, זמרת־הילים, היה הולד־בראש; אנשי חיל־האֵל הלכו בעקבותיו מצויידים במגן ובמטה־קלע; כושיים מתגנדרים בקישוטים צבעוניים, שהתקבלו בקול צחוק צוהל, יצאו במחולות ובתופים, עיוו פניהם ועשו כלי־מיני מעשי ליצים, ומקצתם השמיעו דברים של ניבול־פה, (כי הרגישו את עצמם מבוזים, והתנהגו בכסילות שלא כטבעם, דרך חונף לתיאורם הדמיוני בקרב העם); משרתי מקדש מנגנים, אנשים ונשים, המקרקשים בקשקשי־האגודל ובמטה המצלתיים, בהמות־קורבן עטורות זרי־פרחים, מרכבות־קרב, נושאי־נסימ, פורטים על נבל, כוהנים בעלי דרגה בלוויית משרתיהם הצטרפו אל המסע, ועמהם אזרחי העיר והכפר, המוחאים כפיים בקצב.

כך עברו בסך, בגיל ובצהלה, אל בית־העמודים שלחוף הנהר, הוא מעגן ספינות־האֵלים, במקום שחזרו והרימו את צינות־השיט הקדושות וכיתפו אֶתוֹן, כדי להובילן, בתהלוכה חדשה, לקול התופים והחצוצרות הארוכות, אל בית־הלידה הנהדר, שם התקבלו הוֹכְנֶסוֹ פְּנִימָה, תוך כפיפות ברכיים ופיתולי־גוף והנפת שוֹכֹת, על־ידי פילגשי־אמון הגשמיות. הן הגבירות ממסדר־החתחורות ה־עֵלָה בלבושיהן השקופים, שהחלו עתה לרקד לפני הבעל המרומם (כלומר, לפני הבובן המחולל, היושב על עקביים בתאו המצועף), טפחו על תופייד ושרו בקולות חמדים, הנעימים לאוזני המקשיבים. זאת היתה קבלת־הפנים הגדולה לכבוד ראש־השנה בהרמונו של אמון, שנחוגה בשפע תיקרבות, בערימות מנחות, מזונות ונסכים, בכיבודים בלי שיעור ומידה, בפעולות סמליות כבדות־משמעות — אף כי מרביתן היתה בלתי־מוכנת לרוב המשתתפות — שנערכו לפני־ולפנים, בפנים ובעזרת־הפנים של הבית, כגון מחזות של חיבוקים ולידות, בחדרים המקושטים גילופי־קיעור ופיתוח־כתב ססגוניים, ביערות עמדים

העשויים שחם ורוד בדמות אגמון, באולמי־אהל ובחצרות הפסלים הפתוחות להמון העם. אם נזכור, שלעת־ערב חזר מסע־האֵלים, בזהר תפארתו ובמזהלות, באותה דרך, ביבשה ובנתיב המיים, אל גוא־אמון; ואם נוסיף עוד, שכל אותו יום לא היה קץ למשתאות בכל המקדשים, לשאון־היריד ולשעשועים העממיים ולמשחקי־במה, שבהם הציגו כוהנים בעלי ראש־מסכות מחזות מסיפור קורות האֵלים, — נוכל לתאר בנפשנו מקצת מיופיו של חג־ראש־השנה. בערב היה כל הכרך צולל בתדלון־דאגה לקראת יום המחרת, בשיכרון־אושר ואמונה בתור הזהב. האנשים שמשכו בחבל האוניות האלוהיות עברו ברחובות העיר, עטורי פרחים ומשוחי שמן ושתויים לשכרה, וזכאים היו להשתולל כמעט ככל־הפצם.

הבית הריק

נחוץ היה לתאר, אם כי בקווים רופפים, את מהלך חג־אופת ויום גיאות היאור הרשמי, כדי לקרב אל קהל־השומעים את המסגרת הציבורית, אשר בה התחוללה שעת־פסגתו של סיפורנו האישי והעיקרי. ידיעתה הכללית של מסגרת זו מספיקה, כדי להבין, מה רבות הטרחות המוטלות ביום שכזה על פטיפרע החצרון. הן נמצא האיש בקרב בני־לווייתו הקרובים ביותר של הוד מלכותו, שבכל ימות השנה אין לו יום־מועד או יום־מעולה שיהא מלא חובות־כהונה גדולה כיום הזה, — אמרנו בני לווייתו הקרובים, שהם ריעו היחידים של המלך. כי בבוקרו של ראש־השנה הזה התאמתה תקוותו: להיות מורם אל מעלה גבוהה זו במעלות החצר: והמינוי נערך בנוסח מליצי, שהסב לו באמת תענוג רב. — כל אותו יום היה מפקד־הכבוד מחוץ לביתו, שהתרוקן, אגב, לגמרי, ככל בתי עיר הבירה, שתושביהם עזבו; כי רק בעלי־מום שלא יכלו לזוז ממקומם ואנשים הנוטים למות נשארו בבית, כפי שהדגשנו כבר. על אלה נמנו האבות הקדושים הדרים בקומה העליונה, חיואי ותואי: דרכם לא הוליכתם עוד בשום פנים ואופן, אלא עד התל שבגן ואל ביתן־הגינה המצוי שם, ואף שמה הגיעו אך לעיתים רחוקות. עצם העובדה, שהם חיים עדיין, היה בו משהו מן המתנגד לטבע; כבר עשר שנים הם מוכנים לגניחתם האחרונה שעה שעה, והנה, עודם נגררים כך בדי־עמל, חפרפרת וביבר־ביצות, היא עם שיסועי־סימאונה הוא עם זקנקן־הכסף שלו, בקיטון אפלוליתה של איחווה, בין משום שבדרך־כלל יש זקנים הממשיכים לחיות ואינם מוצאים דרכם אל המוות, מחמת שאין כוחם מספיק למיתה; ובין משום שמפחדים היו אולי מדין מלך התחתיות וארבעים בעלי השמות הנוראים בגלל מעשה־הכפרה המשובש.

הם נשארו איפוא בבית בקומה העליונה יחד עם שירותם התינוקי, אותן שתי ילדות קטנות, אויליות, הממלאות את מקום הקדמות שהפסידו את רוץ ילדותן; ושאר הבית והחצר היה ריק מנפש חיה, ככל הבתים והחצרות. — האמנם כן? — חייבים אנו להגביל עוד את מידת הריקנות הגבלה מועטת אך חשובה: גם מות־אֵס־אֵגֵת, אשתו הראשונה והיעודה של פוטיפר, נשארה בבית.

מה מזור הדבר בעיני אדם הבקי בסדר-עבודתו של היום הגדול! היא לא לקחה חלק בשירותן היפה של אחיותיה, פילגשי אמן. לא יצאה במחולות, עם הקרניים וגלגל-החמה על ראשה, בכסותה ההדוקה של חתחור; ולא השמיעה את קולה החביב עם צלילי קרקש הכסף. היא השתחררה מן המטרונית והתנצלה באמצעותה לפני מגינתו המרוממת של המסדר, תני, רעיית האל, ותירוצה היה אותו מיחוש ששימש כאמתלה בפי רחל בעת שבתה על כר-הגמל אשר התרפים נצפנו בו, ולא רצתה לקום לפני לבן אביה: היא אינה בקר-הבריאות דווקא ביום הגדול, ביקשה להגיד ברמיזה דקה שבין אשה לרעותה; והגבירות האצילות גילו כלפי העיכוב הזה הבנה טובה יותר מאשר פוטיפר, אשר גם לו הגידה כך, אלא שמחמת חוסר מגעו עם היסוד האנושי הרגיל משתאה היה בתפישתו כגון לבן בשעתו, אותו גולם. „איך לא בקר-הבריאות? היש לך כאב-שיניים? או מרה שחורה?“ שאל בביטוי רפואי אווילי, הלקוח מלשונה של החברה האצילה, לרמוז בכך אל דיכודן שמתוך מצב נפשי כללי, ולאחר שהסבירה לו את הדבר הספר-היטיב, לא רצה להכיר בו כסיבה מספקת שיש בה משום טעם לעכבה. „אם כן, לא אירע רע“, אמר, בדיוק כלבן בשעתו, כזכור. „אין זו מחלה שיש בה ממש, ושכגללה מסלק אדם את עצמו מחג-האל. רבים הם שמוכנים היו לגרור את עצמם שמה גם כשעומדים בסמוך אל פי הקבר, ובלבד שלא ייעדרו, ואילו את רוצה למנוע את רגלך בגלל דרך-הטבע ומצב כתיקונו.“ — „אין המיחוש צריך להיות בלתי-טבעי, ידידי, בשביל שיחליש אותנו“, ענתה לו האשה — ואחרי-כן העמידה אותו לפני הברירה, הרוצה הוא לשחרר אותה מן ההופעה בפומבי, או מן קבלת-האורחים הפרטית והמסיבה המצומצמת, אשר בה עתידים לחוג פה בבית את מוצאי ראש-השנה ואת מינויי החצרון למעלתו החדשה כ„רצה יחיד“. בשני אלה, כך הודיעה, לא תוכל לעמוד כאחד. באם תלך אל מחול האל במצבה זה, או תהיה בערב שבורה ורצוצה, ואנוסה להוקיר רגלה מן החברותא.

במורת-רוח הסכים לבסוף, שתהיה חסה על כוחותיה במשך היום, למען תוכל לשמש עקרת-הבית בערב, — במורת-רוח, כי דאגה היתה בלבו, זאת נוכל לקבוע בבטחה. לא נעם לו, ולא היתה דעתו של החצרון נוחה ובוטחת כלל עקב הישארותה הבודדת של האשה בבית ובחצר מסיבת רפיונה כביכול; לא לרצונו היה הדבר, בנבואת-לב רעה בדרך-כלל קיבל את הדבר — רעה לשלוותו ולבטחונה של הרוח השורה על הבית; ואכן הוא הקדים לחזור מטכס חג-האל, שלא לפי הצורך בשביל מסיבת הערב, ועל שפתותיו השאלה הרגילה, המושמעת בשלווה, שהיתה מלאת-מורך בעומקה: „השלום לבית? האדונית — רוחה טובה עליה?“ בשביל שישמע הפעם סוף-סוף את התשובה האיומה, שלכאורה היתה תמיד צפויה לו במסתרים.

במלים אלה הקדמנו את המאחר, יען-אשר, אם נשתמש בלשונה של רעי נענותית, אשת ראש-אבירי-הרועים, — בין כה ובין כה הכול ידוע כבר, ועל

ציפיה מתוחה אין לדבר, אלא לכל-היותר מבחינת אי-אלה פרטים. ואיש לא יפתע אם נגלה, כי מורת-רוחו וחוסר-שלוותו של פטיפרע היו תוצאה ממחשבתו על יוסף, וכי בקשר למיחושה של אשתו ולהישארותה בבית, שואל היה את עצמו בלבבו, היכן נמצא הלז. וכן עושים גם אנחנו, וחוקרים הננו, — לא בלי דאגה לכוח התנגדותם של שבעת הטעמים, — האמנם גם הוא נשאר בבית? —

לא, הוא לא נשאר; בלתי-אפשרי היה הדבר, ואף עומד היה בסתירה להתנהגותו ולעקרונותיו, העלולה לעורר תשימת-לב. ידוע, כי יוסף בארץ מצרים, עשר שנים לאחר ריחוקו אל ארץ-הרפאים, נהפך כבן עשרים-ושבע מצרי גמור — על-כל-פנים לפי אישיותו האזרחית, אם גם לא לפי מהותו הרוחני. נית, — לבוש כבר שלוש שנים מלבוש מצרי לחלוטין, כך, שאריג מצרי שומר על דמותו ומשנה צביונו כאחד — ידוע, כיצד התאים את עצמו, אם-כי מסתייג בנפשו, ונעשה בן השנה המצרית ותושבה, החוגג את מנהגיה-תעוועיה וחגיג-אליליה בידידות-כללי-אנושית, אם-כי במתינות-המידה ובהיתול כל-שהוא, מתוך ביטחון בהעלמת-עיניו של האיש, שהוליך את העגל אל השדה הזה. חג ראש-השנה, יוסף-אמון הגדול, היה בו בראש-לכול טעם נאה לסבר-פנים-יפות, לסובלנות ברוח, „לחיות ולהחיות“; ובן-יעקוב חגג את היום ככל אחד ואחד פה למטה, מהלך בלבוש-חג למן שעות הבוקר, ולא זו בלבד, אלא — לשם הרמוז, לשם כבוד המנהג העממי, ובשביל שלא יפרוש מן הציבור — אף שתה משהו לשבור את צמאוננו. אולם, זאת עשה רק בשעה מאוחרת יותר, כי בתחילת היום הוטלו עליו חובות שירותו. בתורת בן-משק ביתו של בעל-תואר דגול לקח חלק בלוויית בני הלווייתו של מסע-המלך מן הבית המערבי שבאופק אל משכנו הגדול של אמון והפליג במסע על-פני המיים משם אל מקדש אופת. מסע המשפחה האלהית חזרה לא היה ערוך עוד בדיקדוק שהצטיינה בו הנסיעה במעלה היאור; על-כל-פנים ניתן להשתמט ממנו, ויוסף בילה את היום כגון אלפים רבים אחרים, כסקרן המסתובב להנאתו וכאורח עראי בכל מיני טכסי מקדש וכירות-קורבן ומשחקי-מחזות-אלים — וגמר בדעתו, שעליו להגיע הביתה בעוד מועד, לפני שיעריב היום, לאמיתו-של-דבר בשעות אחר-הצהריים המאוחרות, בטרם תגיע כל העבודה, כדי שיספיק למלא את חובותיו בתורת ראש-המשק ואיש אחראי, ולהשגיח על כל הנעשה ולהיווכח בחדר-השירות הארוך (במקום שקיבל פעם מאת סופר שולחן המוזג את השיקוי למען חזאי ותואי) ובאולם סעודת-הקראים, כי הכול מוכן ומוזמן למסיבת ראש-השנה ולנשף-כבוד-המינוי.

לפי הלך-רוחו וכוונתו חשוב היה, שיבצע את הביקורת ואת הבדיקה לבדו, בלי הפרעה, בבית הריק, עוד בטרם ישובו האנשים הכפופים לו, הסופרים והמשרתים, מטכסי החג. כך יאה ונאה, אמר יוסף אל נפשו, ולשם הנמקת החלטתו וחיווקה הזכיר לעצמו פתגמי מוסר, שלכאורה לא נשמעו ולא נאמרו מעולם, אלא הוא עצמו המציאם לתכליתו, והעמיד פנים כלפי עצמו כמעלה מזכרונו מטבעות של חוכמה עצמית, כמו למשל: „המשרה היפה — משא

לעייפה"; "מרבה כבוד, מרבה חובות"; "אחרון לסעודה — ראשון לתעודה", וכיצא־בהם. את אמרי החוכמה הללו המציא ושינן לעצמו רק מאז שנודע לו, בנתיבי־המייים, כי גבירתו נעדרת ממחול־החתחורות בגלל מיחשים ונשארה בבית לבדה, — כי בטרם נודע לו דבר זה, לא חשב על החרזוים ולא שיכנע את עצמו, שהם מטבעות שטבעו ראשונים, ולא הגיע לידי הכרה זו, שנעשתה מעתה ברורה בלבבו על־אחת־כמה, משמע, שלפי אמרי הכנף האמיתיים הללו חובה מטלת עליו לחזור אל הבית כראשון, בטרם שוב כל עם המשרתים, כדי להתבונן אל הנעשה ולבחון את הדברים.

בלבו השתמש במלים אלה: "להתבונן ולבחון", אם־כי דומה היה לו, שיש בנוסח זה כעין סימן מבשר רע, וקול פנימי הזהיר אותו שירחיק את עצמו מסכנתו. יוסף, כבחור הולך־מישרים, כלל לא עשה אל־פין עיניו ועיניו אל־פין, ולא העלים מעצמו, שקיום מוסרם של הרוזי־החוכמה העתיקים כרוך בסכנה גדולה טורפת־לב, — טורפת־לב, אם־אמנם לא רק בחזקת סכנה, אלא למרבה השמחה, גם בחזקת הזדמנות גדולה. — בחזקת הזדמנות ל— מה? — בחזקת הזדמנות, אהוביא־לוני המלחשש, דהיינו, לדבר שיש בו משום עניין־של־כבוד כגון המחלוקת בין אלוהים ובין אמו, שיש להביאה לידי הכרעה, כך או כך, לאחוז את השור בקרניו, ולהטיל את הכול על כף המאזניים, ויהי אשר יהי. לשם כך, ידידי הקטן המרטט, ניתנה ההזדמנות הגדולה, טורפת־הלב, וכל השאר אינו אלא להג זאטוטים. "העם עוד יוצא במחול — השר כבר מושך הוא בעול"; מטבעות כאלה, שחוכמת קדמונים צפונה בהם, יהיו נר לרגלי בן־המשק הצעיר, ולא ילך שולל אחרי צירצור־גמדים תפל, ולא יירתע מפני בדידותה פורשת־הרשת של גברתו.

ממהלך מחשבותיו מותר להסיק, שלא היה שום יסוד לתחושת ביטחון ביחס לאשר עתיד להתרחש בו. לולא ידענו את אחרית המעשה, מאחר שכבר סיפר את עצמו בשעתו עד הסוף, ואין זו אלא חזרה על סיפור־המעשה בלבוש חגיגי, משל כמחזה־קודש בפולחן, — כי אז ביצבצו נטפ־זיעה במצחנו מחמת הדאגה לשלומנו. אולם מה פירושה של "חזרה על סיפור־מעשה"? החזרה החגיגית משמעה ביטול החילוק בין "היה" לבין "הוזה"; וכשם שלא יכול שום אדם להיות בטוח אז, בעת שסיפר הסיפור את עצמו בשעת־גורל זו, האם יימלט הגיבור במחיר חבורה על עינו, או שמא ישחית את הכול באשר ישחית את חלקו עם אלוהיו, כך אין מקום עתה וכאן לשום שוויון־נפש מתחפם. צלילי קינת הנשים הקוברות את האל יפה־התואר במערה, אינם פחות נוקבים בגלל בוא שעת תחייתו. שהרי עתה הוא מת, מת ומשוסע, ולכל שעת־אירוע חגיגית ראוי ליתן את מלוא הכבוד וההידור שבנוכחותה. — בנהי ובצהלה, בצהלה ובנהי, האם לא חגג אפילו עשו את שעת־כבודו, מתנפת, צועה ברוב כוחו, עד שהיה מעורר חמלה ולצון בהתפארותו? כי בשבילו עוד לא הגיע הסיפור עד־כדי כך, שיהיה מיבב ובוכה, וכן לא הגענו גם אנחנו עד־כדי כך.

שנהיה פטורים מדאגה ומנספי זיעתנו המכבצת נוכח מהלך־מחשבותיו ושעשועיו של יוסף בחירונו פתגמי מוסר.

בשביל יתר־ריגוש די לנו, אם נשים מבט־עין על ביתו המיותם של פוטיפר. האשה, שנתרה שם בודדה, אשר חלק נחלתה הוא לשחק תפקידה של אִם־החטאת — האם אין היא שרויה בשעתה החגיגית של תוחלתה היוקדת? היאמין איש, שהיא פחות תקיפה בדעתה מבן־יעקוב, בהחלטתה להטיל הכול על כף המאזניים, וכלום אין כל התנאים מצדיקים את בטחונה בניצחון המר־המאושר הצפוי לתשוקתה הלוחטת. — והאין בידה כל הטעמים והנימוקים לחיזוק תקוותה העמוקה־הקודרת, שעוד מעט קט והיא חובקת את העלם האהוב בנורעותיה מתוך זיקה קרובה ביותר? לא זו בלבד שתאוותה זכתה לאישורה של הסמכות הרוחנית העליונה, ונמצאת בצל חסות כבודו ועוצמתו השמשיית של אמו, אלא התגשמותה מובטחת גם מטעם התחתונים, בכוח הכפייה התופתית המשוקצת, אשר למענה ירדה בת־הנסיכים למטה מרום מעלת מעמדה, אך בקרב נשמתה מקווה היא להתל בתנאיה המשפילים, מתוך שיקול דעתה, דעת־נשים צרמומית, כי אין לשים פדות מדוקדקת בין הגוף ובין הנשמה עד להפריד ביניהם הפרדה גמורה באהבה, וכי עוד תצליח בשעת החיבוק הגשמי־המתוק לכבוש גם את נשמתו של העלם האהוב, ולהוסיף אושר על העונג. מאחר שהמעשה חוזר ומתרחש עתה בנוסח סיפורנו, ממילא נמצאת אשת־פוטיפר כאן ובשעה זו, עכשיו כמו „אז“ (שנהפך להוזה), קשורה אל שעת־האירוע, ולפיכך לא תוכל לדעת את העתיד לבוא. אולם, דבר אחד יודעת היא: שיוסף בוא יבוא אליה, אל הבית הריק — סמוך ובטוח בזה לבה, בדביקות לוחטת. האדונית־הכלבה „תוליך אותו בעיניוים“, — כלומר, בדרך יודע לה, שמת אינה משתפת בחג, שנשארה לבדה בבית השקט, ואז תתגבר ותשתרר עליו המחשבה, שמוכרח הוא לקבוע את שובו הביתה לשעה, אשר בה עוד קיים מצב זה, היוצא־מ־הכלל, בעל המשמעות העצומה. ולוא גם היתה זאת אך פעולתה של הכלבה בלבד, באם תכניע אותו מחשבה זו ותכוונן את צעדיו, — הן יוסף, כך הירהרה האשה המשתוקקת, אינו יודע מאומה על הכלבה ועל אומנותה השפלה של טאבו־בו; הוא יאמין, שהמחשבה הדוחפתו ללכת אל מות השרויה בבית הריק, מקרבו היא יוצאת, הואיל ויצרו מושכו שייועד עמה בבדידותה, עד שאין כוח לעמוד כנגדה, ואם זאת היא דעתו ואם יאמין שמחשבתו שלו היא ויהיה משוכנע, שפועל הוא על־פי צו פנימי, — כלום לא תיהפך בכך האשליה לאמיתות נשמתו, והאם לא יתחולל כבר בנקודה זו מעשה היתול באִם־הפריצות? „רוח הוא בקרבי“, אומר לפעמים אדם; אבל מי הוא ה„הוא“, שהאדם מבדיל בינו לבין עצמו, דוחה את האחריות־על־מעשיו מעצמו ומטילה על משהו שאינו הוא עצמו? ודאי שהוא הוא עצמו! — ו„הלו“ איננו אלא הוא עצמו בשיתוף עם משאלתו. האם יש חילוק בין האומר „אני רוצה“ ובין האומר „בקרבי הוא“? האמנם הכרח הוא לאדם שיאמר „רוצה אני“ בשביל שיפעל? האם יוצא המעשה מן הרצון, או אינו, אלא הרצון מתגלה במעשה? בוא יבוא

יוסף, ובכך, שרגליו מוליכות אותה, יתחוויר לו, כי רצה לבוא, ומדוע רצה לבוא. אולם, אם יבוא, אם ישמע את קול קריאתה של שעת-הכושר הגדולה, ואם יחוש בה, או אז הוכרע כבר הכול, ומות כבר ניצחה, וכליל-קיסוס יעטרהו עם שריגי הגפן!

כך הירהרה אשת פוטיפר, ואלה הרהוריה המסופלים בשכרונה. עיניה מרווחות חוץ-לדרך-הטבע ומזהירות במידה בלתי-שכיחה, כי במכתול-שנהב שמה בפוך גביניה וריסי עיניה. הן נשקפות, אפילות בנוגהן, כעיני אדם שנכנס בו הדיבוק, אבל על פיה נחים פיתולי חיוכה בביטחון נצחני. ובה-בשעה שרויות שפתותיה בתנועה של מציצה ולעיסה כמעט בלתי ניכרת, כי ממיסה היא בפיה גלולות קטנות העשויות לבונה שחוקה מעורבת בדבש, לזכך את נשימתה. היא לבשה שמלה דקה מן הדקה, תפורה בוץ-המלך, שמבעד לה נשקפים כל איברי-אהבתה אשר רוח-כישוף קלה מרחפת עליהם, ומבין קפלי שמלתה וכן משערותיה נודף בושם-תאשור עדין. מקום שהותה הוא חדר-האדונית בבית האדון, החדר המופרש שם בשבילה, אשר קירו הפנימי מופנה כלפי אולם-הפרוזדור בעל שבעת הפתחים ורצפת-סמלי-המזלות, וקיר אחר נוגע באולם-העמודים הצפוני של פטיפרע, מקום מקרא מגילותיו בחברת יוסף. בוויית אחת נפגש חדר-הייחוד בחדר קבלת-האורחים והסעודות, אשר בשכנותו של חדר-המשפחה, — בו ייערך הערב משתה-חג לכבוד מעלת-תוארו החדשה של פטיפרע. מות הניחה את דלת חדרה פתוחה כנגד האולם הצפוני, וגם אחת משתי הדלתות, המוליכות משם אל חדר האורחים, נשארה פתוחה. בחדרים הללו טיילה האשה הממתינה בביטחון; לבדידותה בבית שותפים רק שני הזקנים, המחכים בקומה העליונה לגניחתם האחרונה. יש ואני, פלתם, תוך-כדי הילוכה אילך ואילך, תעלה בזכרונה את האבות הקדושים, ותזכרם במבט שתשלח כלפי מעלה, אל התקרה המצובעה, מעיניה-אבני-החן, האפילות בנוגהן המופרז. על-פי-הרוב תשוב מות מן האולם ומן הפרוזדור אל דימדומי חדר-ייחודה, שאליו נופל האור דרך לוחות האבן מלאכת-החורי, הסוגרים על החלונות הפתוחים בגובה, תשתרע על יצוע-מרגועה המצופה ירקית, תכבוש את פניה בתוך הכר. על כני-הקטורת עומות גחלי עץ-הקינמון ושרף-המור ואדי הניחות המיתמרים מן הרמץ נמשכים דרך הדלתות הפתוחות גם אל האולם ואל חדר האורחים.

עד כאן על מות, הכשפנית.

ואם נסב מבטנו לאחור, אל בנו המת של יעקוב, אנו רואים אותו, והנה חוזר הוא הביתה לפני כל העבודה — כפי שידענו כבר. הוא בא — ובכך נוכח לדעת, כי רצה לבוא, או שרוח היה בקרבו והוא משכו — היינו-הך! הנסיבות לא יכלו להשגות אותו ממילוי חובתו ומהידבק בדעתו, שיאה לו ונאה לו להפסיק את תענוגי פגרתו לפני כל המשרתים ולהטות את תשומת-לבו אל הבית שעליו הוא ממונה. מכל-מקום בושש לבוא ודחה את קיום המצווה — שעה ממושכת יותר משהיינו מוכנים לחשוב — אשר הוטלה עליו ואושרה על-ידי פתגמי חוכמה מרובים כלי-כך. אמנם, הוא הגיע אל הבית בעודנו ריק; אבל לא הרבה היה חסר

עד שחזרו גם כל השאר מן החג, משמע כל אלה שלא קיבלו שיחרור לערב, הואיל ונצרכו לשמש את האדונים בחצר ובבית — אפשר שרק שעה־שלוש־חורף, או אף פחות מזאת, ויש לזכור, ששעות־החורף קצרות הן בהרבה משעות־הקיץ בארץ הזאת.

לא כגבירתו הממתינה בילה הוא את היום, אלא באורח שונה בתכלית: כשמש ובשאר, במערבולתו הססגונית של חג־האלילים. מאחורי עפעפיו נדחקו תמונות מסעי־הפאר, מחזות הבמה, המולת המון־העם. בחוטמו — חוטם־רחל — נשא ריחות מוקדי הקורבנות, פרחים, הבל גופם של בני־אדם רבים מרוגשים, חמומים מזינוקי שמחה ושובע־חושים. רעש תופים ומצלתיים, מחיאת־כפיים ריתמית וצעקתו של אושר־תוחלת יחום צללו עדיין באוזניו. הוא אכל ושתה, ובלי להפריז או לחפא עליו דברים אשר לא כן, אפשר לתאר את מצבו על־צדהיות־רטוב, אם נקבע, שהיה זה מצבו של איש צעיר, הרואה סכנה שהיא בהר בשעה גם הודמנות, ומוכן לראות בה יותר את ההודמנות מאשר את הסכנה. על ראשו נשא זר לוטוס כחול ועוד פרח נוסף בפיו. את עניבת שערי־הסוס של מניפת־הזבובים הצבעונית שלו כרך על שורש ידו והטיל את המניפה אחרנית, על שכמו, והיה מזמרר: „לשפחה ולעבד שבת ומועד, על משמרת הבית בך המשק עומד” — כשהוא מדמה בנפשו, כי דברי חוכמת קדמונים הם מפי העם, רק את טעמי הנגינה המציא הוא בשבילם. כך הגיע כנטות היום אל הצרות אדוניו, פתח לעצמו את שער הבית העשוי ארד יצוק, חצה את פסיפי־המזלות שבאולם הפרוזדור ונכנס אל אולם־הבמה הנאה, הנועד לקבלת־אורחים, אשר בו היה הכול מוכן ומוזמן במערך נאה ודשן לקראת מסיבת־הנשף של פטיפרע.

בן־המשק הצעיר בא לבדוק את שלימות ההכנות, לראות, האם אין ח'אמע'ת הסופר הממונה על שולחן־המוזג ראוי לנויפה. הוא עבר באולם־העמדים בין הכיסאות, בין השולחנות הקטנים, בין כדי היין המוצגים על כניהם ושולחנות המערכה העמוסים פירות ומיני־מאפה שנערמו בצורת פירמידות. הוא בדק את המנורות ואת השולחנות שהורים וענפי־הפרחים ובתי־הנפש וקופות התמרוקים מסודרים עליהם, וגביעי הזהב צילצלו מעט בידו כשהסיט אותם ממקום למקום. ומאחר שהתבונן עוד כה וכה בעין מומחית, חזר וצילצל עוד פעם או פעמיים, נודעו לפתע, כי קול צלול הגיע אליו ממרחק כל־שהוא כצליל פעמון, קול זמרי, הקורא בשמו, בשם שנטל לעצמו בארץ זו:

„אוסרסיף!”

כל ימיו לא שכח עוד את הרגע הזה, את הקול הפועם שנגע באוזניו ממרחקי הבית הריק. הוא עמד, מניפתו תחת זרועו, שני גביעי זהב בידו, כשהוא בודק את נוגהם — והגביעים חזרו וקירקשו מעט — והאזין, כי סבור הוא, כנדמה לו, שלא שמע כהלכה. אולם, אך נדמה לו כך, יען־כי שעה ארוכה מאוד המתין, עם שני הגביעים בידו, בדומיה של קשב, יען־כי זמן רב לא רצה קול־הקורא להישמע שנית. אולם לבסוף חזר וצלל הקול דרך האולמות:

„אוסרסיף!”

„הנני“, ענה. אולם, מאחר שקולו היה צרוד ולא נשמע לו, כיחכת וענה

עוד פעם:

„שומע אני!“

שוב השתררה דומיה לשעה קלה, והוא חיכה בלי נוע. אולם אז נשמע קול הזימרון הצלול, לאמור:

„אס־כן, אתה הוא, אוסרסיף, אשר שמעתי תנועתו, ואתה הוא שחזרת כבר מן החג לפני כל השאר אל הבית הריק?“

„כדבריך, אדוני“, ענה הוא, בהציגו את הגביעים על מקומם, ונכנס דרך הפתח הפתוח אל אולמו הצפוני של פטיפרע, בשביל שייטיב להשמיע את קולו אל החדר הסמוך שמיימנו.

„כן הדבר, כבר הגעתי, כדי שאתבונן ואבחן את כל אשר בבית. ודאי ידוע לך הפתגם, עיקר הברכה — בהשגחה, ומאחר שהפקיד אותי אדוני על הבית ואינו יודע מאומה, כִּי־אם הלחם אשר הוא אוכל, וכל אשר יש לו נתן בידי באימונו וגם הוא איננו גדול בבית הנה ממני, כי כך רצונו, — על־כן הרשיתי לעבדי הבית שייטיבו עוד לבם, והוספתי זמן על זמנם לחוג ולשמות. אולם כשר וישר היה בעיניי, שאני עצמי אוותר על שאר ששוננו של היום, למען אגיע הביתה בעוד מועד, על־פי המאמר: „נהג את העבד בלב עדין, את עצמך במידת הדין!“ אגב אינני רוצה להתהלל לפניך, כי לא הרבה הקדמתי לבוא, וכמעט שאין שעה קלה זו ראויה להיזכר — ואינה מספיקה למלאכה מרובה, ובכל רגע ורגע עלולים כל המשרתים לזרום הביתה, וגם פטיפרע עלול להופיע, רעה יחיד לאל, אישך, אדוני הנדיב —“

„ואליי“, צילצל הקול מדימדומי חדר־הייחוד, „לאחר שמתבונן אתה אל כל אשר בבית, אליי אינך רוצה להתבונן, אוסרסיף, והן שמעת, כי לבדי נשארתי בבית, וכי סובלת אני? פסח על המפתח והיכנס אליי!“

„ברצון הייתי עושה זאת“, ענה יוסף, „וחפצתי לעבור את המפתח ולבקר אצלך, לולא שנמצאו כמה עניינים פשוטים באולם־הנשף באי־סדר גמור, והללו דורשים את תשומת־לבי —“

אבל הקול חזר וצילצל:

„היכנס אליי! האדונית ציוותה.“

או עבר יוסף את הסף ונכנס אליה.

קלסתר פני אביו

כאן משתתק סיפור הקורות. משמע, הוא שותק בנוסחו הנוכחי בתיאור המחזה החגיגי, כי בשעה שהוא התרחש במקורו והיה מספר את עצמו, לא היה מחריש כלל ועיקר, אלא נמשך והלך בפנים, בדימדומי חדר הייחוד, בצורת שיחה נרגשת, או גם בחזקת דר־שיח, כלומר, ששתי הנפשות הפועלות היו בה בשעה גם נפשות מדברות. אולם על־כך אנו מטילים צעיף של אהדה ענוגה וחמלה

אנושית. שהרי אז התרחש הסיפור לעצמו, בלי עדים, בעוד שעתה וכאן מתחולל הוא לעיני קהל רב, — וזהו חילוק מכריע מבחינת עדינותו של יחס, כפי שידה כל אדם. בעיקר היה זה יוסף, שלא שתק כלל וכלל, ולא היה זכאי לשתוק, אלא דיבר בהמשך אחד ובנשימה אחת, בשגרת־דברים ובמליצה עריבה אשר לא תיאמן, וניסה את כל חינו ואת כל תבונת רוחו, כדי לנצח בהם את תשוקתה של האשה ולהוציא מלבבה את משאלתה. אולם דווקא כאן צפונה סיבתה העיקרית של התאפקותנו. כי תוך כדי מנאמו הוא הסתבך בסתירה — או, מוטב לומר, הסתירה התפתחה תוך־כדי מנאמו, ואלויה מתמשכת מנה רבה של טרדת־נפש ומצוקת־לב לרגש האדם: היא הסתירה שבין הרוח לבין הגוף. אכן, בלחץ תשובותיה של האשה, הן התשובות האמורות והן התשובות האילמות, התמרד גופו על רוחו, ומטעם זה — תוך כדי נאומיו הרהוטים והנבונים ביותר — הוא נהפך לחמור; מעתה נדמה בנפשנו סתירה כזו, המרעישה את הלב ומתחננת לחמלה: החוכמה מדובבת, אבל הבשר מוקיע אותה ככובת והיא לובשת דמור חמור!

בריותו (הן ידוע לכול, שהצליח לברוח) — בריחתו במצב כגון אֶל־רפאים. היתה בשביל האשה עילה מיוחדת לייאוש ולזעם־אכזבה; כי תשוקתה כבר גילתה אותו במצב של נכונות גברית, וזעקת השבר והתרועה בטירוף פָאָבה המשולהב, שנתלוותה אל מעשי הזילותא והחובה אשר הפגיעה בפסות המוחזקה בידה (הן ידוע, שהניח אחריו חלק ממלבושו), זעקה, שפרצה מפי האשה המצרית פעם אחר פעם, היתה: „מֵאֲנִי נֶחְתָּוִי!“, פירוש „ראיתי את כוחו!“

אולם, הדבר אשר נתן בו את היכולת להינתק ולנוס מפניה ברגע האחרון, ברגע הקיצוני, היה זה: עיני יוסף חזו את קלסתר פני האב — כל נוסחאותיו המדוייקים יותר של הסיפור מודיעים על־כך, והננו מאשרים כאן את אמיתותו. וכך היה מעשה: בעת שהיה, על־אף כשרון דיבורו, קרוב לסף האבדון, הופיעה לו תמונת אביו, ובכן, תמונת אביו? כן, ודאי. אך לא היתה זאת תמונה בעלת תווי פנים מסויימים־אישיים, אשר כאילו רואה היה אותה פה או שם בחלל. לא כן, אלא רואה היה אותה ברוחו, ובאמצעות רוחו: זו היתה תמונת אזכרה ותוכחה, תמונת אביו במובנה הרחב והכולל יותר, — תווי פני יעקוב התערבו בה עם תווי פניו האבהיים של פוטיפר, ובה בשעה היה בה משום דמיון אל מונת־כאף, הנפטר הצנוע, ועוד תוויים אדירים יותר היתה מכילה יחדיו ומעבר לכל הדימויים הללו. והתמונה הביטה אל יוסף בעיניים אבהיות, חומות ומזהירות, עם צדנת הבלוטות מתחתן, התרות אחריו בדאגה.

היא שעמדה לו; או, נכון יותר (רוצים אנו לדון בתבונה, ולא לייחס את זכות הצלתו לתופעה אלוהית, אלא לו עצמו, על־אף הכול): נכון יותר לומר, הוא הציל את עצמו באשר רוחו העלתה את תמונת־התוכחה. מתוך מצב, שאפשר לתאר רק כשלב מתקדם ביותר, ושהיה קרוב עד מאוד למפלה, עקר את עצמו — לשברונה של האשה אשר לא יכלה שאת, כפי שחייבים להוסיף, למען תת לה חלק צודק באהדתנו — ואך מזלו היה, שזריותו הגופנית עלתה בד בבד עם

רהיטות לשוננו, כי על־כֵּן עלה בידו לחלץ עצמו חי־שֶׁחִיש מתוך מעילו («אדרת־ר», או «בגדו»), אשר במצוקת־אהבתה הנואשת ביקשה האשה להחזיקו בו, ולהימלט, אִם־כִּי לא במצב היאה לכבודו של בן־המשק, ולנוס מפניה, אל האולם, אל חדר האורחים, אל הפרודור.

מאחוריו זעקה ברוח עיוועים אכזבת־האהבה, מאושרת כבר למחצה — «מֵאֲנִי נחתֶף!» — אך מרומה עד לבלתי נשוא. איומות השתוללה היא בכסות־הגוף החמה עדיין, שנשארה בידה: העתירה עליה את נשיקותיה, הרטיבה אותה בדמעותיה, טרפה אותה בשיניה, רמסה תחת רגליה את השנואה והמתוקה, ולא היתה התנהגותה בה שונה בהרבה ממעשיהם של האחים בצעיף הבן, בעמק דותן. «אהובי!» קראה, «אנה אתה נס? הישאר! הו, נער־אשרי! הוי, עבד מביש! קללתי עליך! מוות עליך! בגד ומעל! אונס! תיפשו את בן־הזימה! את רוצח כבחי! הושיעו! הושיעו את גברתכם! שד משחת התגולל עלי!»

הנה, אשר יגורנו, מהשבותיה — אם אפשר לדבר על מחשבות במקום שנמצא רק נחשול של זעם ודמעות — הוליקוה אל השיטנה, אשר בה איימה על יוסף, ולא רק פעם אחת, אלא בכל פעם כהתגבר עליה תאוותה איומות, עד שהרימה טלפיה כנגדו כלביאה: אותה האשמה רצחנית, כי שאֵל חטא לאדונית, זכרון־הפראות בקע ממעמקי האשה, התגולל עליה, הכריז בקולי קולות ובכלל־הכוחות, שהרי זכאי האדם לקוות, שיוכל לשוות לשקר דמות־אמת על־ידי הגברת הקול, — ולמען אהדתנו הצודקת עלינו להביע את שביעות רצוננו על שכאבה של הנעלבת מצא לו דרך־פורקן זו, כי ניתן לו ביטוי, אשר, אִם־גם כוונ הוא, מכל־מקום דומה היה לו בזעותו, ומסוגל להחריד את העולם ולעשותו קהל מעריצים נבעתים, השואפים להינקם מעוכר כבודה, צווחותיה צללו.

במסדרון נמצאו בני־אדם, השמש שקעה ומרבית אנשי בית פטיפרע חורים היו כבר מן החג ונכנסו אל החצר ואל הבית, על־כֵּן עוד יפה חלקו של הנמלט, שנשאר לו ריווח זמן ומקום — בטרם יגיע אל האולם — להתגבר על עצמו. המשרתים עמדו, מקשיבים, כמסמרות נטועים בבלהתם, כי קריאתיה של האדונית פרצו חוצה, ואף־על־פי שבן־המשק הצעיר יצא מאולם הנשף בצעדים מאוששים ועבר ביניהם בשקט, מושל ברוחו, בלתי־אפשרי היה שלא יראו סמיכות כל־שהיא בין מיעוט מלבושי ובין הצעקות היוצאות מחדר־הייחוד. יוסף היה הפץ להגיע אל חדרו, אל «חדר שלומי־האמונים» שמימין, כדי להתקין את עצמו; אך מאחר שעמדו בדרכו המשרתים, ואף התגברה בו המשאלה להגיע אל מחוץ לבית, אל מחוץ לחומות, חצה את האולם ויצא דרך דלת־הארד הפתוחה אל החצר, אשר בה השתררה כבר תנועת החוזרים־הביתה, כי בו ברגע הגיעו אפיריוני הפילגשים ועמדו לפני ההרמון; הללו, המצפצפות, הורשו גם הן לחזות בשעשועי היום, בלוויית סופרי הבית וסריסים נוביים, ועתה החזרו הביתה בכלובי־כבודן.

אנה ינוס הנס עם עינו הכחולה מחמת החבורה? דרך השער, הוצה, מן המקום בו נכנס פעם לכאן? ומשם — לאן? זאת לא ידע; והיה מרוצה שיש לפניו עוד שטח־מה בחצר, ויכול הוא לעבור, כאילו יש מגמה מסוימת לפניו. הוא הרגיש, שמושכים אותו בשמלתו — אהוביאלון היה זה, איש־הגרוגרת הקטן, שצירצר אליו כלפי מעלה, מצומק ברוב עצבונו: „שממה היתה השדה! נשרפה בלהבי השור! אָפֶר! אָפֶר! הוי, אוסרסיף!“ — זה היה בערך במחצית הדרך בין הבית ובין מבנה השער שבחומה החיצונית. משנאחו הקטן בבגדו, פנה יוסף לאחוריו. קול האשה השיג אותו, קול האדונית, שעמדה, דמות לבנה, בראש כל המדרגות בפתח הבית, מוקפת בני־אדם הנדחקים מסביבה, אחריה, מפאת אולם הפרוזדור. היא הושיטה את זרועה כנגדו, וכעין המשך לזרועה היו בני־האדם, השולחים גם הם זרועם ורצים נגדו. הם תפשוהו והוליקוהו חזרה בקרב אנשי־החצר שהתקבצו לפני הבית: בעלי־מלאכה, אנשי האורות, הגן, המטבח, ולובשי סינור־הכסף, המשרתים כדיילי האדון. האצבעוני המיבב נמשך אחריו, נאחו בבגדו.

ואשת פוטיפר דיברה באוזני משרתי בעלה, בעל־הכבוד, שמקצתם התקהלו מאחוריה ומקצתם לפניו בחצר, ונשאה את הנאום הנודע, אשר גונה תמיד בפי האנושות, וגם אנחנו, על־אף כל פעולתנו הנאמנה למען עניינה ושמה הטוב של מות־אִמָּאָנָה, אנוסים להטיל בה דופי — לא בגלל השקר שבעדותה, שאפשר עוד להסביר אותו כלבוש האמת, כי־אם בגלל הדמגוגיה, אשר לא מאסה בה לשם השיסוי:

„מצריים!“ קראה, „בני־כַּמְת! בני היאור והאדמה השחורה!“ — מה פירוש הדבר? הן כל אלה — אנשים פשוטים היו ובמקצת גם שתויים כרגע כמעט כולם. העובדה שהם בנים כשרים לארץ־חַעֲפִי (במידה שהיתה אמת, כי הן היו ביניהם גם ילידי כוש ובעלי שמות כשדיים) היא תכונתם הטבעית. שאין להם כל זכות ברכישתה ואף לא הביא להם שום תועלת באם נכשלו בשירות הבית: שכן היו מכים וחובלים בהם ודשים את בשרם כהלכה, בלי להתחשב באצילותה של הולדתם. והנה תכונתם זו, שעמדה בדרך־כלל בקרון זווית מוצנעת, עד שנדמה, כי לעולם לא היה בה משום ממשות מעשית מבחינת היחיד, קיבלה לפתע מידה של חשיבות, הועלתה אל תודעתם בלשון־חניפים, הואיל ואפשר היה להשתמש ברגש כבודם, להצית את חרוץ־אפם נגד אחד, שיש להשמידו. משונה היתה הקריאה באוזניהם, אך את מטרתה, את פעולתה עליהם, לא החטיאה, ומה גם ששכר־השעורים אשר שתו הגביר את כוח־קיבולם הרוחני.

„אחים מצריים!“ (פתאום לפתע — אחים! הקריאה באה כשמן בעצמותם, הם נהנו עד מאוד). „האם רואים אתם אותי, גברתכם ואמכם, אשתו הראשונה והכשרה של פטיפרע? התראוני עומדת על מפתן הבית הזה, והאם מכירים אנחנו זה את זה, אתם ואני?“ — „אנחנו“ וגם „זה את זה!“ דברים המתיישבים על הלב; העם הקטן — שפרה נחלתו היום. — „והאמנם מכירים אתם

גם את הנער העברי הזה, עירום למחצה בערבית יוס־קלנדה הגדול, אשר אנו חוגגים, חסר בגדו העליון, יען־כי פה בידי אחזיקנו... האם תכירו אותו, את זה שהופקד עליכם, בני הארץ, ונעשה בן־משק — פקיד ביתו של אחד מגדולי הארצות? הביטו, מארץ תלאובות הוא ירד מצרימה, אל פרדסו היפה של אוסיר, אל כיסאו של רע, אל אופק הרוח הטובה. את הנוכרי הזה הביאו לנו אל הבית" — "לנו", שוב! — "לצחק בנו ולהבנות אותנו. כי זה הדבר המשוקץ אשר עשה: לבדי ישבתי בקיטוני, בחדת בבית ואין איש עמי, כי שוחררתי מאמון עקב חוליי ונשארתי רק אני בבית הריק. זאת ידע אותו חדל־אישים, נכנס אלי המשחית העברי, למען יעשה בי ככל חפצו ויחלל את כבודי — לשכב רצה העבד עם האדונית", קראה בקול צורח, "לאנוס רצה אותי ולשכב! אבל אני קראתי בקול גדול בעת שזאת רצה לעשות, ולהעטות עלי קלון בתאוות־עבדים — ואליכם, אחים מצריים אפנה ואשאל, השמעתם אותי קוראת בכל כוחי לאות מאבקי ומלחמתי האימה, כדת וכדין? שמוע שמעתם! אבל גם הוא שמע, איש־הזימה, כי מצעקת אנוכי ומרימה קולי, ואז נפלה רוח זדונו בקרבו, ויעזוב אצלי את בגדו, אשר תפסתי לאות ומופת. כי רציתי להחזיק בו למען תאסרוהו, וינס מפניי בטרם יבצע זממו הנתעב, ועל־כן נקיה אני בעומדי לפניכם בזכות זעקתי. אולם הוא, שהיה נתון עליכם ועל כלהבית הזה, עומד שם כאנס נקלה, וזדונו ירשיעהו ולמשפט יובא מיד, בשוב אישי ואדוני הביתה. תנו ידיו בחרצובות!"

זהו נאומה של מות, נאום, אשר לא רק כוזב היה, כי־אם לדאבון־לב, גם משסה, ואנשי הצרו של פוטיפר עמדו, נדהמים וחדל־יעצות, ראשם מבלבל כבר בתחילה מחמת שפעת השיכר שניתן חינם במקדש, ועתה על־אחת־כמה, מחמת כל־אשר שמעו אוזניהם. כלום לא כך שמעו לפני כן, ולא כך ידעו, שהאשה כרוכה אחרי קצין־הבית היפה, אולם הוא מסרב להישמע לה? והנה, מתברר פתאום, ששלח ידו אל האדונית וביקש לכבוש אותה בזרוע נטויה? משום כך ראשם עליהם כגלגל, מחמת השיכר ומחמת סיפור־המעשה, אשר לא נתקבל על דעתם, ועוד זאת, שחביב היה עליהם בן־המשק הצעיר, אמנם נכון, צעוק צעקה האשה הכשרה: "כך שמעו כולם, וכולם ידעו את החוק, כי עדות היא לאשה שחפה היא מעוון, אם צעקה בקול רם בעת שהחזיק בה האיש לחלל את כבודה. ועוד גם בגדו העליון של בן־המשק היא אוחות בידה, ודומה הדבר, כי אכן עזב את בגדו בבורחו מפניה; אך הוא עצמו עומד, ראשו מורכן על חזהו, ואינו משמיע מלה.

"על מה אתם מתמהמהים?" קרא קול גברי דובר־מישרים, והוא קול דודו, האדון הזוטט, שעמד כבר שם בזריזותו, חגור סינר־חג מעומלן ובלט. "האם לא שמעתם את מצוות האדונית, שהלעיבו אותה נוראות וכמעט שהיתה לבו, האם לא ציוותה האדונית, שתשימו ידיו בחרצובות? הנה הן, אני הבאתי אותן עמי, כי כשומעי את זעקותיה כחוק, מיד ידעתי, היכן אנו עומדים וכמה הן מעלות־הצל, ומיד אצתי אל חדר־ההלקאה להביא את

הסד, למען לא יחסר לצורכו. הנה! אל תפערו פה, אלא איסרו את ידי הנבל, אשר נקנה פעם כנגד עצת איש-אמונים, בעצת נבוב-לב; די לו להשתרר עד הנה על בניה-ארץ הכשרים! בחיי החירה! שערי העינויים והגרדום ייפתחו לפניו כדין!"

זאת היתה שעתו הטובה של דודו, ננס-הנישואין, וטעמה מתוק לחיכו. אף נמצאו שניים מקרב המשרתים, שלקחו ממנו את עץ-הסד ונתנוהו על ידי יוסף לקול יבבתו של שפסס-בס, שהיה מעורר בכך רק צחוק: זה היה בול-עץ בצורת בוכייר ובו פחת שאפשר היה לפותחו ולסגרו, כך, שידי הענוש האסורות בפחת נאחזו בו, מצומדות וחדלות-ישע, וכובד-משקלו של העץ מושכן למטה.

„השליכוהו אל מאורת הכלבים!" ציוותה מות, בקול המתייפח אימים. ואז רבצה על הארץ במקום עומדה, לפני שער הבית הפתוח והניחה אצלה את בגדו של יוסף.

„פה אשב", אמרה בצליל-זמר שצלל בחללה של החצר העוטה דימדומים, על סף הבית, ועדות הבגד לצדי. סורו כולכם מעם פניי, לבל ייעצני איש שאיכנס לבית, אולי בגלל שמלתי הדקה, למען לא תפגע בי הצינה עם שקיעת השמש. אוזניי אטומות כנגד בקשה מעין זו, כי פה חפצתי לשבת אצל העירבון אשר לקחתי לי, עד בוא פטיפרע, ופה אקבל כופר על עלבוני האיום."

ה מ ש פ ט

כל שעה ושעה — וגדלותה; כל שעה לפי המטבע אשר טבעו לה; בין גאה ובין עלובה. בעת שהורשה עשו להתרכרב ולהטיל את רגליו, צועה ברוב כוחו, מן-הסתם האיר כוכבו, והיא שעת כבודו. אולם משפרץ מתוך האוהל — „ארור! ארור!" — וישב על הארץ ובכה ושפך אגלי דמעות כפרי הלזז לגדל — האם שעה זו היתה פחות גדולה וחגיגית בחיי השעיר? — תנו דעתכם! זוהי שעת-מצוקתו, הגדולה בשעות מועדיו, של פטיפרע, שצפויה היתה אגב, צפויה תמיד: בעת ציד ציפורים וציד סוס-היאור או בעת הצייד במדבריות, וגם בעת קריאת המגילות העתיקות, יצירותיהם של מחברים טובים, תמיד היה לכאורה מוכן לבואה של שעה כזו, אם-כי באורח סתום, בלי להיות בקי בפרטיה; אכן, הללו היו תלויים בו עצמו במידה-רבה, משהגיעו הדברים לידי כך, — והנה הוא עיצב את דמותם באצילות הדעת.

הוא הגיע בין לפידים במרכבתו, שהיתה נהוגה בידי הרפכ ניתרנאח'ת, — בשעה מוקדמת יותר, כאמור, מן הנצרך לשם התכוננותו לקראת מסיבת הנשף; וטעמו — נבואת-הלב. היתה זו שיבה הביתה, כפי שרגילה להיות תדיר, כי תדיר צופה היה בלבבו את הרע, והחילוק בין תמול-שלושם ובין היום היה בכך, שהפעם התקיים החשש למעשה. „השלום לבית? האם לב הגבירה טוב

עליה ז' לא בדיוק כך. האדונית יושבת, ככמחזה-תוגה, על סף ביתך, ונער- המשקים נעים-ההליכות אסיר במאורת הכלבים וידו בסד.

כך, כך, בדמות זו איפוא התגשם הדבר. אס־כן עלינו לעמוס ולשאת את המשא! — מרחוק כבר ראה, שמות יושבת לפני פתח הבית באיזה אורח איום. אף-על-פי-כן השמיע, ברדתו מעל מרכבת הפאר, את השאלות הרגילות, על דרך השגרה, אבל שאלותיו נשארו הפעם בלי תשובה. הללו שהתייצבו לעזור לו, הרכינו ראשם והחרישו. כן, כן; הנה זהו בדיוק, אשר תמיד חיכה לו וחש, כי בוא יבוא פעם, אס־כי ייתכן שאי-אלה פרטים מפרטי השעה ילבשו צורות אחרות. — המניפה ושבט-הכבוד בידו האחת, — כך צעד האיש, דמות מגדל־ראובן ענוג, בעוד המשרתים מוליכים משם את המרכבה, ושאר האנשים עומדים בריחוקמה, בחצר המוארה בלפידים; הוא עלה במדרגות אל האשה השפופה שם.

„מה אחשוב, רעותי החביבה“, אמר באדיבות, „ומה פשר אמצא לתמונה זו? יושבת את, עוטה אך דוק-שמלה במקום מעבר שכזה, ואצלך מונח משהו, אשר לא אבין טעמו?“

„כן הדבר!“ ענתה היא. „אמנם מתאר אתה את הדבר בלשון עמומה, חדלת-אזנים, כי עצומה ומוזעזעת היא תמונה זו הרבה יותר מאשר ציירת, אישי. אך בעיקרם נכונים דבריך: פה אשב, ואצלי מונח דבר, אשר עתיד אתה להבין פשרו גוראות.“

„עזרי נא לי בכך!“ ענה הוא.

„יושבת אני פה“, אמרה האשה, „בציפיה למשפטך על מעשה-ידון המעורר פלצות יותר מכל-אשר התרחש מאז ומעולם בארצות הללו, ואולי מכל-אשר ראו ממלכות העמים.“

הוא רמו באצבעו כמגרש רוח רעה והמתין באומץ-לב.

„בא אלי העבד העברי“, זימרה, „אשר הבאת לנו, לצחק בי. התחננתי אליך באולם המערבית, גיפפתי את ברפיד, וביקשתי, שתגרש את הנוכרי אשר הבאת אל הבית, כי לא טובות ניבא לי לבי על הצפוי ממנו. לשווא, יקר מכלי-יקר היה בעיניך העבד, ותתנני לצאת מאת פניך לא-נחמה. והנה בא עלי חדל-אישים זה וביקש למלא בי את תאוותו, בבית הריק; והיתה כבר נכונה גברותו למעשה. אינך מאמין לי ולא תוכל לתפוש את התועבה? אס־כן, ראה את האות, ופתור אותו כפי שמוכרח אתה! כי חזק האות מן הדיבור; אין הוא מניח מקום לדרושים מפולפלים ולספקות, כי מדבר הוא בלשון העצמים שאין להכחישם. ראה! האם בגדו של עבדך הוא בגד זה? כהרימי את קולי ואקרא מחמת לחצו של הנבל, נבעת ונס מאצלי, אבל אני החזקתי בבגדו, ובבהלתו הניח אותו בידי. את עדות שיקוצו הנפשע הנני מחזיקה לנגד עיניך; עדות מנוסתו ועדות זעקתי. כי לולא נס, כי אז לא החזקתי את הבגד; ולולא אזעק, כי אז לא נס. ועוד זאת, כי כל אנשי ביתך יעידו, כי זעקתי — שאל את פיהם!“

70 || N27V
58.

פטיפרע עמד שחות, והתריש. אחרי־כן נאנח ואמר:

„זהו מעשה עצוב עד מאוד.“

„עצוב? חזרה ואמרה בקול מאיים...“

„אמרתי: עצוב עד מאוד“, השיב הוא. „אולם, יתר־על־כן, הוא מבעית; והייתי מבקש אף לשון חמורה יותר לתארו, לולא הורשיתי להסיק מתוך דבריך, כי בזכות רוחך הנכונה וידיעתך את החוק עבר הכול בחסד, ולא הגיעו הדברים עד התוצאות הגרועות ביותר.“

„ולעבד־הקלון אינך מבקש תואר?“

„עבד־קלון הוא. מאחר שבכל העניין לא דובר, אלא על מעשהג, מסתבר, שהתואר, עצוב־עד־מאוד, מוסב בעיקר אל זה. דווקא הערב, ערב מכל הערבים, הוכרחה בלהא זו לפגוע בי, — בערבו של יום יפה זה, בו הורמתי אל על ונעשיתי רצה יחיד, עת בואי הביתה כדי לחוג את גילוי אהבתו וחסדו של פרעה במסיבת־רעים קטנה, שאליה יגיעו הקרואים עוד מעט. הן תודי, כי קשה המכה!“

„פטיפרע! האם לב אדם פועם בחובך?“

„על־שום מה את שואלת כך?“

„יערְכי בשעה זו, אשר אין לה שם וכינוי, יכול אתה לספר על תוארך

החדש בחצר; ואיך אתה מבקש לערוך את מסיבת־החג לכבודו!“

„הן לא עשיתי כן, אלא בשביל להטעים את מוראה־בלא־שם של השעה בניגודו הנוקב נוכח חסד היום, ולהדגיש בהדגשה יתירה את תכונתה של השעה אשר אין לה שם־וכינוי. טבעו של דבר־בלא־שם הוא, כמסתבר, שאי־אפשר לדבר עליו עצמו, כי־אם מוכרחים לדבר על עניין אחר, כדי להביאו לידי ביטוי.“

„לא, פטיפרע, לא לב־אדם בקרבך!“

„יקירתי, אומר לך דבר־מה: יש נסיבות, שבהן רשאי אדם אפילו לברך על שמיטת־לב מסויימת — בטובת הנגוע עצמו וכן בטובת הנסיבות, אשר ייתכן שניתן להתגבר עליהן ביתר הצלחה בלי מידה משופעת של רגש לב־אדם. ובכן, מהו המעשה, שצריך להיעשות בעניין זה, בעניין העצוב־מאוד והמבעית, המכער את חג־כבודי? יש להביא אותו לידי שילום גמולו בלא מיהמה, ולהעבירו מן העולם, שהרי, ראשית־כול, מבין אני לחלוטין, שאין את רוצה לקום מן המקום הזה, אשר כשהוא לעצמו אינו יאה, כל־עוד לא ניתן לך סיפוק על עגמת־הנפש שבלא־שם־וכינוי, אשר פגעה בך. ושנית, הכרח הוא, שעד בוא הקרואים, הכול יבוא על מקומו בשלום, בלי שיור. אם־כן, מוטל עלי לשבת למשפּט־בית מיד, ואז אוכל, תודות לנעלם, לפסוק דין בלי שהיית, בדרך הקצרה ביותר, הואיל ודיבורך, רעותי, הוא בעל תוקף יחיד כאן, ואין שום דיבור אחר יכול כלל לבוא במניין, ועל־כן עד־מהרה יישמע גזר הדין. — היכן נמצא אוסרסיף?“

„במאורת הכלבים.“

„כך חשבת. ובכן, יובא לפניי. ייקראו האבות הקדושים מן הקומה העליונה אל משפטי־הבית, גם אם נרדמו כבר. אנשי החצר יתאספו לפני כס־משפטי הגבוה, אשר פה יוקם, כי זה רצוני, — במקום שהאדונית יושבת, למען תוכל לקום רק אחרי ששפטתי!“

פקודות אלה הוצאו לפועל בחופזה, והקושי היחידי היה סירובם של האבות חזאי ותואי, האח־האחות, להופיע במקום. כי כבר נודע להם דבר המהומה מפי השפחות הרכות: בפיות דמוי־אפרכסות גלו את אוננם בעלות הזרועות הדקדקות וסיפרו את כל הקורות, שכמוהן צפויות היו בסתר לבם של הזקנים מאז ותמיד, כשם שהיו צפויות בלב בן־הפפרה, הצרון־האור; זעתה היו מתייראים ולא רצו לבוא, פן יאלצו לחוש בחקירה־ודרישה זו שמץ מטעמו של המשפט אשר ייערך לפני המלך התחתון, ושניהם ידעו, כי תשוש ראשם ולא יוכל לצרף את כל ההוכחות הדרושות לצירוקם, ועל־כן יצליחו להשמיע רק פסוק אחד: „כוונתנו היתה טובה“, ותו לא. לפיכך ביקשו להגיד לפטיפרע, כי קרובה גניחתם האחרונה ואין בכוחם עוד לשתף את עצמם במשפטי־בית. אבל בנם, האדון, חמתו בערה בו, עד שהיה אף רוקע ברגליו, ודרש, שיהיו נתמכים־והולכים בלי טענות ומענות, במצב זה שהם שרויים בו; ואם־אמנם יש בדעתם לגווע, לא נמצא מקום כשר יותר לגניחתם ממקום זה, אשר כלתם מות יושבת שם, מקוננת ותובעת משפט־צדק.

ובכן ירדו עד לפני השער, נתמכים על זרועות הילדות, המטפלות בהן; חזאי הזקן, בזקנקר־הכסף המרטט, שהיה מטלטל את ראשו איומות; ותואי הזקנה, בחיוך של מורר, מרימה וחזרת, אנה ואנה, את שיסועי סימאונה בתוך פניה הלבנות, כמחפשת משהו — והם הוכרחו לעמוד ליד כס המשפט, ובעומדם שם היו בתחילה ממלמלים בלי הרף, בהתאמצות גדולה: „כוונתנו היתה לטובה!“ אך לבסוף נרגעו. מות האדונית ירבה עם ערבונה ועדזתה אצל הדום הכיסא, שמאחוריו הניע כושי באדרת אדומה את המניפה הגבוהה, ונושאי המאורות עמדו בסמוך לקבוצה. אבל גם החצר כולה היתה מוארה באור לפידיים, ושם התקהלה העבודה כולה, לבד המשוחררים לפגרא; ועד לפני המדרגות הוליכו את יוסף, ידיו בסד, ועליו גלווה ס־ענח־ואן־נפרו וגר הקטן, שלא סר מעל סינורו, וכן הופיע שם גם דודו בהדרת כבודו, בוטח בתקותו, כי שעתו הטובה עוד תוסיף ותיטיב עמו: שני הגוצים עמדו לשני צידי הנאשם.

קולו העדין של פטיפרע נשמע, הוא דיבר בלשון מהירה ובנוסח רשמי: „כאן יושבים למשפט; אבל שעתנו דחוקה. — אליך אני קורא, בעל ראש־המגלן, אשר כתבת וחקות חוק לאדם, קוף לבן ליד המאזניים; אלייך האדונית מאַעת, הממונה על האמת בעטרת נוצות היען, אני קורא. קורבנות הגנבה, שבהם אנו חייבים לחלות את פניכם, הקרב בקריב לאחר־מכן, זה נדרי אשר נדרתי, והרי הם כאילו כבר הוקרבו. עכשיו דוחקת השעה. אני שופט צדק בבית הזה, אשר לי הוא, ולכן זה משפטי.“

מאחר שדיבר כך במועל כפיים, חזר וריפה את זקיפות קומתו באחת הזוויות של הכיסא הגבוה, השעין את מרפקו והניע את ידו הקטנה על־פני המשען, והוסיף לדבר כה:

„על־אף הגדרות והשמירות הקפדניות שהציג הבית הזה כנגד הרוחות הרעות, על־אף מחסומי הפטוקים ופתגמי הסגולות הטובים כנגד האוון, הצליח הנגע לחדור לשעה קלה פנימה ולערער את הסייגים הנאים המשרים עליו דרכי שלום ונועם. עֲצוּב־עַד־מְאוּד־וּמְבַעִית־הֵם הַכִּינּוּיִים הַיָּאִים לְדַבֵּר הַזֶּה, עַל אַחַת כֵּמָה, לְפִי שֶׁהוֹכַרְח הָאוּוֹן לְהִיגְלוֹת דוּקָא בְיוֹם בּו הוֹאִיל פְּרַעַה בְּאַהֲבַתּוֹ וּבְחֶסֶדּוֹ לְעִטְרָנִי בְּתוֹאֵר נִהְדָּר וּבְמַעֲלָה מְכֻבַּדַת וְלַעֲשׂוֹתָנִי רְעָה יְחִיד, מִשְׁמַע, בְּיוֹם בּו רָאוּי הִיָּה אִיפּוֹא שֶׁהַבְּרִיּוֹת יִקְבִּילוּ אֶת פְּנֵי — כְּפִי שְׁנוּטָה אָדָם לְהֵאמִין — בְּנִימוּסִים נָאִים וּבְבִרְכַת מוֹל־טוֹב נְעִימָה, וְלֹא בְּבִלְהוֹתִיו שֶׁל סֵדֵר מִט לְנַפּוֹל, אִוֵּל, עַל־כֹּל־פְּנִים מְכַבֵּר הִיָּה הַפְּגַע, שֶׁנִּדְחַק מִבְּעַד לְסִיִּיגִים, מִכְרַסֵּם חֶרֶשׁ אֶת אוֹשִׁיּוֹת סֹדְרֵי הַיָּפִים שֶׁל הַבַּיִת, לְמַעַן יִפּוֹל תַּחְתּוֹ וַיִּקְרָה כֹּל־אֲשֶׁר כָּתוּב בְּלִשׁוֹן הַפּוֹרְעַנְיּוֹת, לְאִמּוֹר, שִׁהְיוּ הָעֲשִׂירִים עֲנִיִּים וְהָעֲנִיִּים עֲשִׂירִים וְהַמְקַדֵּשׁ חוֹרֵבֵן שִׁמְמָה. מְכַבֵּר, אֹמֵר אֲנִי, נֶגֶס הָאוּוֹן חֶרֶשׁ, נִסְתָּר מֵעֵינֵי הַהִמּוֹן, אֲבָל בְּלִתִּי־נִסְתָּר מֵעֵינֵי הָאֵדוֹן, שֶׁהוּא אֲב וְאֵם בְּבֵית כְּאֹחַד, כִּי מִבְּטוֹ דוּמָה לְאוֹר הַלְּבָנָה, הַמְזוּרִיעַ אֶת הַפְּרָה, וְהַבַּל דִּיבּוּרוֹ כְּרוּחַ זֶה הַנוֹשָׂא אֶת אֲבַקַּת הַפְּרִי מֵאֵילָן אֶל אֵילָן לְאוֹת הַפְּרִיּוֹן הָאֱלוֹהִי. וַיַּעַן־אֲשֶׁר מַחֲקִי־נוֹכַחְתּוֹ נּוֹבַעַת כֹּל הַתַּחֲלָה וְכֹל בְּרַכַּת שִׁיגִשׁוּג, כְּנוֹפֶת הַנוֹטֶפֶת מִיעֶרֶת־הַדְּבֶשׁ, עַל־כֵּן דִּבֵּר לֹא נַעֲלָם מֵעֵינֵי הַמִּשְׁגָּחַת, וְלוֹא אָף יִיעֲלָם וַיִּסְתָּר מֵעֵינֵי הַהִמּוֹן — לְפָנָיו הַכּוֹל גְּלוּי וַיְדוּעַ. לִכּוֹ וְהַיּוֹכַחְו לְרַגֵּל פְּרִיעֶת־סֹדֵר זוֹ! יִפָּה יִדְעָתִי אֶת הָאֲגָדָה הַמַּתְהַלְכַת עַל־אֲדוּתִי, וְדַבְּקָה בְּשָׁמַי, לְאִמּוֹר, שְׂאִינֵנִי יוֹדַע בְּבֵית מְאוּמָה, כִּי־אֵם הַלָּחֵם אֲשֶׁר אֲנִי אוֹכֵל לְסַעֲדָתִי. אוֹלָם אֵין זֶה, כִּי־אֵם לְהַגּ וּפִיטוּמֵי מְלִים, דִּבֵּר בְּטַל וּמְבוֹטֵל. הַכּוֹל אֲנִי יוֹדַע, כֹּה תִדְעוּ; וְלִפְיִכֶךָ, אִם תִּצְמַחְנָה מִפְּרִיעֶת־סֹדְרִים זֶה, אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹפְטָה הַיּוֹם, יִרְאֵת פְּנֵי־הָאֵדוֹן וְהָאֵימָה מִפְּנֵי עֵינֵי הַנוֹקְבַת, וְתַתְּחַזְקֶנָּה, אוֹ אִזּו יוֹגֵד בְּעַתִּיד, שֶׁנִּמְצָא בָּהּ גַּם צַד שֶׁל טוֹבָה עַל־אָף יִסּוּדָה הָעֲצוּב־עַד־מְאוּד־וּמְבַעִית־הֵם.

הוא הוליד אל אפו צלוחית־של־פולייטון קטנה, חטובה במלשת, שהיתה תלויה על שרשרת דקה בצווארו, ואחר־כך, משסעד לבה, הוסיף לאמור:

„כך, נודעות היו לי מכבר הדרכים שהילך בהן הנגע החודר אל הבית. אבל ברורות היו לפניי גם דרכיהם של אלה שסייעו לו בנכליהם הנרהבים וסללו את הדרך לפניו מחמת אש הקנאה והשנאה היוקדת בקרבם — ולא זו בלבד, אלא גילו לו גם את הסדקים ואת בקיעי הסתר המוליכים פנימה בין כל כללי הסייגים הטובים. בוגדים אלה עומדים לפני כיסאי בדמותו הננסית של מי־שהיה שומר המלתחות והתכשיטים שלי, המתקרא דודו. הוא עצמו הוכרח להודות לפניי על כל מעשי ודונו, וכיצד פָּתַח פֶּתַח לאוון שאחזו בולמוס, וכיצד הראה לו דרך. ענוש ייענש! חלילה לי לקפחו ולשלול ממנו את

הכוח, אשר אדוני-השמש הואיל לצרפו אל תבניתו המכוזצת. — אינני חפץ
לנגוע בו. את לשונו של הכוגד יקצצו.

— את מחצית לשונו, תיקן דבריו בשאט-נפש ובתנועת-יד, לאחר
שהשמיץ דודו זעקת-שבר איומה. „אולם, מאחר שרגיל אני בכך, הוסיף
ואמר, „שאבני-החן והבגדים שאני משתמש בהם יהיו מופקדים לשמירה בידי
גנסיים, ולא רצוי הוא, שמנהגי יסבלו מחמת שגיגות אלה, על-כן אני ממנה
את גנסי-ביתי השני, סענח' ואן-נפרו-נתרוחותפע-אס-פר-אמון, לסופר חדר-
ההלבשה שלי — ומן היום ואילך יהיה מנהל את מלתחותי!”

אהוביאלון, שחוטמו בתוך קלסתר-הצמק היה אדמדמני כקינבר, מרוב
בכי על יוסף, ניתר בשמחתו. אולם מות האדונית הרימה ראשה כנגד כסאו
של פטיפרע וסיננה בין שיניה:

„מה משפטים הם אלה, אישי, שאתה משמיע פה? הלא הם נוגעים
רק בשולי העניינים, ואינם אלא דברים טפלים לחלוטין! מה עלינו לחשוב על
מידות-משפטיך ואיך אתרומם לעולם מן המקום הזה, אם ככה אתה שופט?”
„האריכי רוחך!” ענה גם הוא בלחש, משתוחח אליה מכסאו. „אחד אחד
יקבל איש איש פה את זכותו ואת פסק דינו, וגמול הפושע ישוב בראשו
עד מהרה. שבינא בשקט! עוד מעט ותוכלי להתרומם מכאן, ותשבעי רצון
כאילו שופטת היית את בעצמך. כי שופט אני למענך, יקירתי, אך בלי לערבב
דבר מידה מופרזת של לב-אנוש — ואת היינא מרוצה בכך! כי לוא רצה
זה לשפוט בכוח אלים, אפשר וימשוך על עצמו חרטה עולמית.”
לאחר שדיבר דברים אלה באוזניה כלפי מטה בלחש, חזר וזקף את עצמו
ואמר:

„עתה, אמץ לבבך, אוסרסיף, מי-שהיה בן-משק ביתי, כי הגיע תורך, וגם
אתה תשמע את גזר-דיןך, אשר ייתכן ומצפה אתה לו מכבר בחרדה. — ולהגדיל
עונשך נהגתי בעיניו-הדין והארכתי ציפייך. אכן יש בדעתי לטלטל אותך
טלטלה עזה ולהטיל עליך עונש קשה, — לבד העונש הצומח לך מנפשך,
כי הן שלוש היות, הנקראות בשמות מכוערים, ישופוך מעתה עקב; ואלה שמותן,
אם אינני טועה: חרפה, אשמה, וצחוק-לעג-וקלס. הללו גורמות לך, כפי
שמוכן מאליה, שתהיה עומד לפני כסאי בראש מורכן ובעיניים מושפלות
לארץ, ככל-אשר ראיתי עוד קודם-לכן, כי לא הסרתי מבטי הנסתר מעליך
כל שעת-ציפייך זה, רבת-הייסורים, אשר הטלתי עליך. בראש מושפל עד-
מאוד אתה עומד כאן, וידיך נתונות בסד, והנך מחריש, כי כיצד ייתכן, שלא תחריש,
והן גם לא נשאלת דבר לצידוקך, והאדונית היא, המעידה נגדך בדיבורה אשר
אין לערערו, והוא בלבדו יש בו כדי להכריע, בעוד שנוסף עלי-כך מונח כאן
גם בגדך העליון לעדות מבישה והוא המדבר בלשון העצמים שאין להכחישם,
מכריז על משוכתך אשר הביאתך עד הלום, עד שקמת על גברתך, ובעת שרצתה
להוכיח אותך על פניך, הוכרחת להשאיר את בגדך בידה. הנני שואל אותך:

היש טעם בדברי שתהיה טוען טענה כל־שהיא נגד דיבורה של האדנית
ונגד לשון העובדות שאינה משתמעת לשתי פנים?
יוסף שתק והשפיל את ראשו עוד יותר.

„ככל הנראה, אין, ענה פטיפרע תחתיו. „מוכרח אתה להיאלם כשה לפני
גוזזיו, — אין לך ברירה, ולא תוכל לפצות פה, אף־כי זריו אתה תמיד בלשונך
ואמריך אמרי נועם. אולם תן תודה לאלוהי שבטך, אותו, בעלי או, אדון,
הוא הוא השמש השוקע כפי שמסתבר, על־אשר שמר אותך במשובתך ולא
הניח לך להתמרד עד תכלית, אלא דחה אותך מתוך בגדך, — תן לו תודה,
אומר אני לך, שלולא אלוהי אביך, כי אז היית בשעה זו ניתן מאכל לתמסח,
או שריפה איטית היתה נחלתך, ואולי גם ציר דלתו של האולם. על עונשים
כאלה אין איפוא לדבר: — מאחר שניצלת מן הגרוע ביותר, אין לאל ידי
לשית עליך אחד מאלה, אולם, אל יהיה ספק בלבבך, שיש ברצוני אף־על־פי־כן
לטלטל אותך טלטלה עזה, — ולכן שמע את גזר־דיןך לאחר שעת־ציפיה
שהארכתיה בכוונה תחילה! אל בית־הסוהר אני משליך אותך, מקום אשר
אסירי המלך אסורים, הוא סאָי־רע, מבצר־האי אשר ביאור; כי לא לי אתה עדי,
כי־אם לפרעה, ועבד־מלך אתה. בידי שר בית־הסוהר תינתן, בידי איש, שלא
יידע שחוק, ויש להניח, כי לא במהרה יירך לבבו בעבור מראית־העין שבנועם
הליכותיך, ובכן קשה יהיה הגורל הצפוי לך בבית־הסוהר, לפחות בהתחלה.
אגב, אדריך את הפקיד בייחוד, במכתב אשר אשר יחד אתך, ובו מתכוון
אני לתאר אותך כראוי, אל מקום־ענושים זה, אשר בו חדל קול־הצחוק, תישלח
מחר בספינה המפליגה, ולא תוסיף עוד לראות את פניי, לאחר שהורשית
לעמוד לימיני במשך כמה שנים נעימות, למלא את גביעי ולקרוא באוזני
ממגילות כתביהם של המחברים המשובחים. ייתכן, שהדבר מכאיב לך, ולא
הייתי משתומם אילו נתקשרו עתה הדמעות בעיניך המושפלות. יהיה ככל־
אשר יהיה, מחר תובא אל המקום ההוא, אשר מקום קשה הוא עד־מאוד. אל
מאורת־הכלבים אינך צריך לשוב עתה. עונש זה כבר הוצאת, ובמקומך יהיה
זה דודו, המבלה שם את הלילה, עד מחר, עת קיצוץ לשונו. לעומת־זאת
רשאי אתה ללון כרגיל, בחדר המוצנע לשלומי־אמונים, אשר ייקרא הלילה
החדר המוצנע למעצר ענושים. עוד־זאת, הואיל וידיך נתונות בסד, דינ־צדק
הוא, שגם דודו יושם בסד, משמע, אם נמצא עוד אחד בבית, אך אם אין,
כי־אם אחד, ישאנו דודו. — כה דיברתי. משפט־הבית תם ונשלם. איש איש
יתייצב במקומו להקביל את פני הקרואים!”

איש לא ישתאה על הבשורה, שלאחר שמיעת פסק־דין אלה נפלו כל
הנמצאים בחצר על פניהם במועל כפיים, מהללים ומשבחים את שמו של אדונם
החסיד והנבון. גם יוסף עצמו נפל על פניו בתודה, ואפילו חזאי ותואי,
נשענים על שפחותיהם־התינוקות, נתנו כבוד לבנם אל פניו, ואם תשאלו
למות־א־ס־א־צ־ת — באשר למות, הרי גם היא לא היתה יוצאת־מן־הכלל:
הנוכחים ראו אותה משתוחחח על הרום כס־המשפט, כובשת פניה אל רגלי אישה.

„אין על מה להודות, ידידתי“, אמר. „שמחתי מאוד, אם עלה בידי להסב לך סיפוק נפש נוכח פורענות זו, ולגלות לך את חיבתי בכל עוצם ידי! עתה יכולים אנו להיכנס אל אולם-האורחים למען נחוג את יום כבודי. מאחר שהשפלת ונשאת היום בבית, הן יכולת לחוס על כוחך בשביל הערב.“
כך נגזר על יוסף לשוב אל הבור ואל בית-הסוהר. אולם, קורות יציאתו החדשה מתוך הבור הזה ועלייתו לחיים נעלים יותר, ייאמרו בפרקי-עלילה העתידיים להיכתב להלן.

הפרשיות בספר:

ספר שלישי: יוסף במצרים

*

פרשה ראשונה: הירידה

9 על שתיקת המתים

12 אל האדון!

18 שיחת לילה

28 הניסיון שנתנסה בו

31 התראות

38 מצודת צל

*

פרשה שנית: הכניסה לשאול

46 יוסף ניבט אל ארץ גושן ומגיע לפרספדא

49 עיר החתולים

51 און קריית החוכמה

57 יוסף אצל הפירמידות

63 בית החנוטים

*

פרשה שלישית: הכניסה

74 מסע היאור

79 יוסף בואסת

86 יוסף לפני בית פטיפרע

89 הגמדים

94 מונת-כאף

104 פוטיפר

107 יוסף נמכר בשנית ונופל אפיים ארצה

*

פרשה רביעית: העליון

113 כמה זמן עשה יוסף בבית פוטיפר

118 בארץ הנכדים

125 החצרון

131 התפקיד

136 ח'זאי ותואי

150 יוסף שוקל את הדברים האלה

153 יוסף מדבר לפני פוטיפר

165 יוסף כורת ברית

*

פרשה חמישית: המבורך

170 יוסף בשירות פנים ובשירות מקרא

- 179 בן פורת יוסף, בן פורת עלי עין
 186 עיני אמון צרות ביוסף
 192 בכ־נחז'נס
 201 יוסף הולך ונעשה מצרי
 212 פרשת מיתתו הצנועה של מונת־כאף

✱

- פרשה שישית : נקופת-הלב
 229 שגגה העולה מן הכתוב
 234 פקחת עיניים
 243 האיש ואשתו
 267 חילוף דברים משולש
 281 נפתולים
 285 השנה הראשונה
 301 השנה השנית
 313 על פרישותו של יוסף

✱

- פרשה שביעית : הבור
 321 פתקי דודים
 327 הלשון הכאובה (משחק ומשחק סיום)
 342 תלונת דודו
 356 האיום
 361 מסיבת הגבירות
 374 הכלבה
 382 ראש־השנה
 387 הבית הריק
 394 קלסתר פני אביו
 399 המשפט

✱

ה צ י ו ר י ם ב ס פ ר :

- 32 המדריך במדבר — — הוא האיש שהוליק אותי בדרך לדותן
 בתחום האיסור: „לא תעשה לך פסל!“ 64
 „קנה אותו, מונת־כאף!“ צירצר טפסר הלצון 96
 „הכי מעבדי הבית אתה?“ — שאל פוטיפר 160
 בן משק ביתו של פוטיפר 208
 כך נפגשו בן המשק הצעיר והאדונית 288
 במקום המחזה הופיע מוזג היין ; והוא יוסף 368
 וינס ויצא החוצה... 400